GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 1

SIDAN SAKNAS

Sidan saknas i det tillgängliga underlaget.
Originalsidans innehåll är okänt; den kan även ha varit en annons.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 2

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 3

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 4

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 5

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 6

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

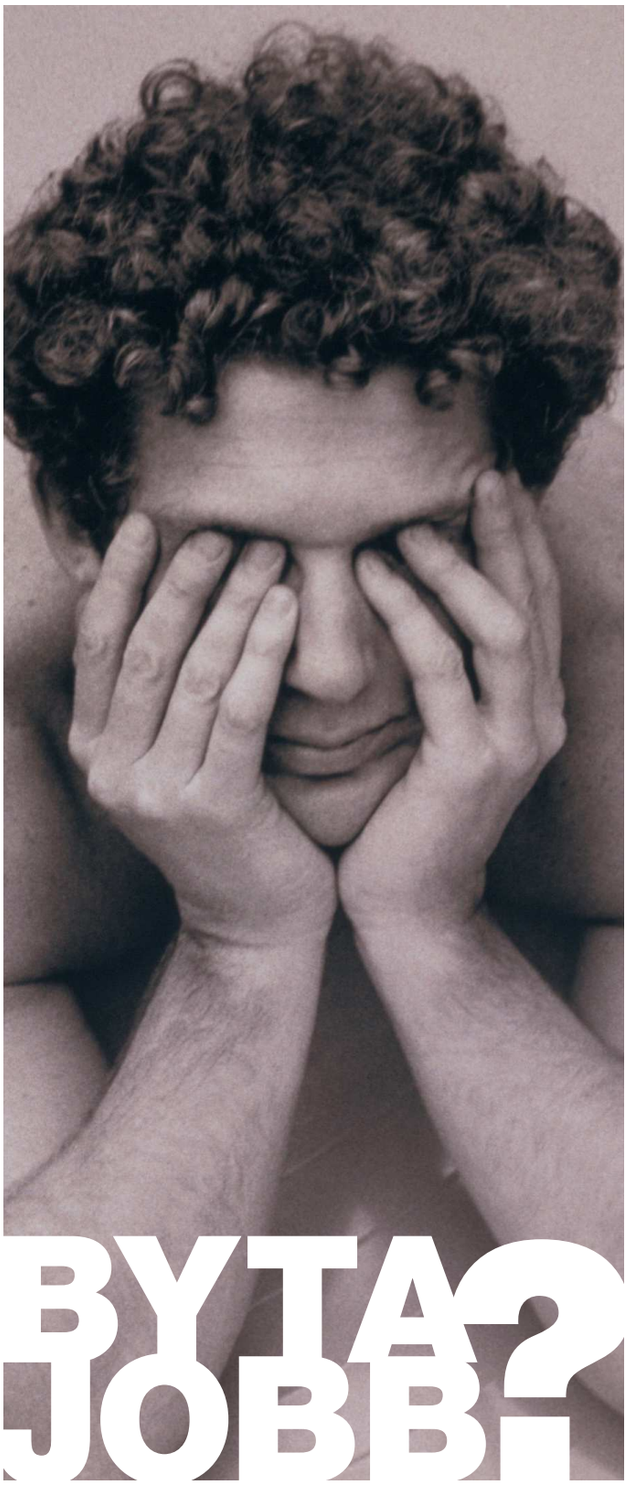
GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 7

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

Kontakta oss först.
gunilla.gegerfelt@rekrytera.se

REKRYTERA

I 10 år har vi sett till att IT-folk hamnat rätt.

GURU MAGASIN
guru.nu

JANUARI 2001
NR 1 ~ ÅRGÅNG 2

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE
Jens Frejrud ~ jens@guru.nu ~ 08–736 30 44

REDAKTÖRER
Erika Augustinsson ~ erika@guru.nu ~ 08–736 30 61
Jan Isakson ~ jan@guru.nu ~ 08–736 30 60

ART DIRECTOR
Tony Henschel ~ tony@guru.nu ~ 08–736 30 67

FORMGIVARE
Sofia Boström ~ sofia@guru.nu ~ 08–736 30 68
Magnus Jonson ~ magnus@guru.nu ~ 08–736 30 68

SKRIBENTER
Magnus Bejmar, Daniel Björk, Magnus Bodin, Ulla Engberg, Jessika Gedin, Peter Hall, Ulrika Hjalmarson, Christina Johnson, Margaretha Levander, Martina Lundgren, Lars Mogensen, Lena Sundström

FOTOGRAFER
Fredrik Hjerling, Lina Ikse Pugh, Martin Magntorn, Gunnar Seijbold, Håkan Röjder

ILLUSTRATÖRER
Sofia Boström, Gunvor Ekström, Jan Olsson, Jenny Wik

HUSGURU
Joakim Jardenberg ~ joakim@infinit.se

KORREKTUR & SPRÅKGRANSKNING
Göran Ribe

TEKNISK REDAKTÖR
Per Wik ~ per@guru.nu ~ 08–736 30 63

REDAKTION
Mail: red@guru.nu **Tel:** 08–736 53 00
Fax: 08- 736 30 77 **Post:** Guru, 105 44 Stockholm
Besök/bud: Gamla Brogatan 26, Stockholm

PUBLISHER OCH FÖRLAGSCHEF
Bo Hedin ~ bo.hedin@btb.bonnier.se ~ 08–736 30 45

MARKNADSCHEF
Mia Peterson ~ mia@guru.nu ~ 08–736 30 42

ANNONSAVDELNING
Advertise AB
Carl Thörne och **Anders Hansson** ~ annons@guru.nu
Tel: 08–22 44 80 **Fax:** 08–562 32 80
Post: Box 16047 102 31 Stockholm **Bud:** Vattugatan 1

TRYCK
Sörmlands Grafiska Quebecor AB, Katrineholm 2001.

PRENUMERATION
Helår 11 nr: 485 kr (388 exkl moms) **Halvår 6 nr:** 285 kr (228 exkl moms)
Postgiro: 421632-1 **Automatisk kundservice:** 08-454 95 50, talsvar, öppet dygnet runt, för prenumeranter med knapptelefon.
Personlig kundservice: 08-454 95 19. Mån-fre kl 9–16.
Mail: pren@guru.nu **Fax:** 08–21 40 84
Post: Prenumerationsservice / Guru, 106 88 Stockholm
Uppge alltid ev prenumerationsnummer vid kontakt med tidningen.

Guru ges ut av Bonnier Tidskrifter AB
ETT BONNIER AB-FÖRETAG
Verkställande direktör: Jonas Bonnier

För att underlätta korrekt administration av din prenumeration lagrar Bonnier AB, som äger Guru, uppgifter om namn, adress, köp, betalningar mm. Dessa uppgifter – som du när som helst kan ta del av – används även för service, information och marknadsföring. Du kan komma att få intressanta erbjudanden från Bonnier AB eller våra samarbetspartners. Om du inte vill ha sådana erbjudanden, skicka då ett brev eller vykort till oss så spärras dina uppgifter för sådana ändamål. Bonnier AB uppdaterar och kompletterar dina uppgifter via andra register, vilket underlättar vår kundservice. Du kan när som helst begära rättelse av eventuellt felaktiga uppgifter.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 9

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

Guru01s1011_innehall 2000-12-05 18.10 Sidan 10

GURU MAGASIN

INDEX JANUARI 2001 ~ NR 1 ~ ÅRGÅNG 2

Hem till byn — SNÄLL!

20 Peter Jörgensen gjorde storkovan på sitt konsultbolag. Nu använder han en del av pengarna till att satsa på utveckling av sin hembygd.

Alla har koll på dig — AVSLÖJAD!

32 Reggad, kartlagd och ringmärkt. Det är inte bara Storebror som ser dig. Idag är kollen allt mer kommersiell. Vi visar var, när och hur.

Mammaledig fru Spray

40 Från fru Spray till mammaledighet via toppjobb på Razorfish. Men vad händer nu? Beata Wickbom berättar.

Kraschen som Gud glömde — PANK!

59 När fastighetsbubblan sprack gick luften ur 80-talets klippare. Vad lärde vi oss av den? Svaret har vi idag: ingenting.

Islam som affärsidé

64 Muslimerna i Sverige blir bara fler. Och viktigare. Den som inser det har massor att vinna i affärslivet.

SMS är sexigt — KÅT!

70 Cybersex går bort. Passé, förbi, ute. Erotik på avstånd har funnit en ny form – trådlös, korthuggen och mobil. Martina Lundgren lär dig det nya erotiska språket.

Datorns Picasso

74 Och nu blir det kultur i Guru. Konst på internet är inte detsamma som webbdesign. I Malmö förstod vi varför.

Hotell – en fredad zon — RÄTT!

78 Hotellet är som hela världen i miniatyr, geografilöst och tidlöst. Jessika Gedin checkar in på de coolaste hotellen i världen.

ALLTID I GURU

16 ▸ START
Kolla, en it-nisse.

82 ▸ SAKER
Nytt, snyggt, dyrt.

86 ▸ APROPÅ
Cyberbabes.

88 ▸ VÄLFÄRD
Se upp för tvångsmingel.

92 ▸ GURU GUIDE
Flippa ut i London.

98 ▸ FRÅGA VIRVA
Det är jobbigt att gå till jobbet.

RÖSTER

12 ▸ INBOX
Tyck – så trycker vi.

14 ▸ OUTBOX
Vi tycker – du loggar in.

18 ▸ CRISTINA JOHNSON
ser rött i plasteran.

30 ▸ PETER HALL
om kändisarna i it-såpan.

84 ▸ ULRIKA HJALMARSON
tycker folk är för vanliga.

90 ▸ MAGNUS BODIN
om apor och fonder.

Guru01s1011_innehall.ny 2000-12-07 12.49 Sidan 11

PRESSENS BILD

Tema: Get slow

44 Fartblindheten fick många att köra av vägen, ner i diket, ut på konkursåkern. Dags att växla ner. Nytt år, nytt tempo. 14 sidor tema.

jens@guru.nu

Tempoväxling.

För rätt många år sedan, rätt många år f i, kantade trafiksäkerhetsverkets budskap ”Farten dödar” stortavlorna efter våra motorvägar.

– Tänk på det, sa jag till farsan, som gärna körde lite för fort.

– Det är fel, sa han, naturvetare med koll på fysikens lagar som han är, och dessutom en jävel på att märka ord. Det är inte farten som dödar, det är själva kollisionen, sa farsan på sitt petimäteraktiga vis, och hängde på en merca i ytterfilen.

Ändå hade stortavlorna naturligtvis rätt.

DE SENASTE ÅRENS FARTBLINDHET, där snabbheten varit helig, tiden den stora fienden och vansinnestempot högsta mode har visat sig livsfarligt för rader av företag som, likt vägarnas galna riddare, inte valt sitt eget tempo utan besinningslöst hängt med i den rådande trafikströmmen. Tillväxt med hjälp av riskkapital och galopperande förluster i rörelsen. Ingen helt lyckad kombination konstaterar vi nu.

Först kraschade e-handeln. Och hösten har varit en riktigt svart höst för internetkonsulterna. När tiden och boksluten hann ikapp tvingades de skära ner för att överleva.

Så vad nu? Svaret är givet. Dags att växla tempo, dags att stanna upp. Dags för eftertanke.

Inget mera ”speed wins”. Den kommande nerväxlingen är lika logisk som nödvändig. Det är ju faktiskt inte alltid den som är först som vinner. Ibland är det bra att vara bäst också.

It-konsulten Know IT misslyckades totalt i tillväxthetsen. Att växa snabbt blev ett självändamål, och ett antal snabba felsatsningar slutade i mångmiljonförlust. Medan internetkonsulten Sigma skyndade långsamt med egna medel och nu står stadigt mitt i stormen.

TVÅ TYDLIGA EXEMPEL PÅ att den gamla fabeln om sköldpaddan och haren duger bra också som metafor för affärsutvecklingen i interneteran; den segervissa haren trodde snabbhet var allt. Och fick därför stryk av den tålmodigt stretande sköldpaddan.

Speed wins? Nix. Nu börjar vi ett nytt år med en hyllning till vinnaren: get slow.

Det ställer nog farsan upp på.

JENS FREJRUD
CHEFREDAKTÖR

guru01s12/inbox.ny 2000-12-07 12.52 Sidan 12

> Hur länge ska den nya ekonomin vara ny? Och när den inte är det längre – vad blir den då?
>
> LISA, WEBMASTER

PUNSCHIGT, TROR JAG

Jag vet inte riktigt vad jag ska tycka men jag måste ändå säga det: punsch! Det är ju skitäckligt.

Har inte druckit det på flera år. Ändå är det ju kul att ni inte sällar er till alla spritsnobbar som beställer den-och-den specialimporterade calvan. Men punsch, jag vet inte...

YACKO

Gränsen mellan rårätt och tokfel är hårfin ibland. Och vi vet numera hur tokrätt vi hade – alla flaskorna vi plåtade gick åt. Utan ärtsoppa.

Punsch är skitäckligt, tycker insändarskribent Yacko. Gurus Per Hagman håller inte alls med.

HUR LÄNGE ÄR DEN NY?

Kuggfråga: hur länge ska folk babbla om Den Nya Ekonomin?

Hur länge kan den vara ny? Och när den inte längre är det – vad blir den då? Tack, Guru, för att ni inte faller in i den trallen. Men lite fler intressanta kvinnliga profiler kan ni väl hitta att skriva om?

LISA, WEBMASTER

Den Nya Ekonomin? Var inte det en tidning? Den var ny i ett nummer och dog efter tre, om vi minns rätt. Men nu glömmer vi det. Nu ska vi ut och träffa kvinnliga profiler.

BARD EN RIKTIG GURU...

En gång tyckte jag Alexander Bard var en exhibitionistisk fjolla. Sedan dess har jag insett att den mannen har en hel del innanför pannbenet, och att popband och annat mest har varit ett sätt att tjäna pengar. Därför tyckte jag det var så jävla rätt att han blev utsedd till webbguru av Guru. Det visar att ni vågar titta bakom hörnet och inte bländas av Birgersson, Holstein och andra mediagökar. Heja Bard. Nu ska jag rusa ut och köpa boken Nätokraterna.

YLVA

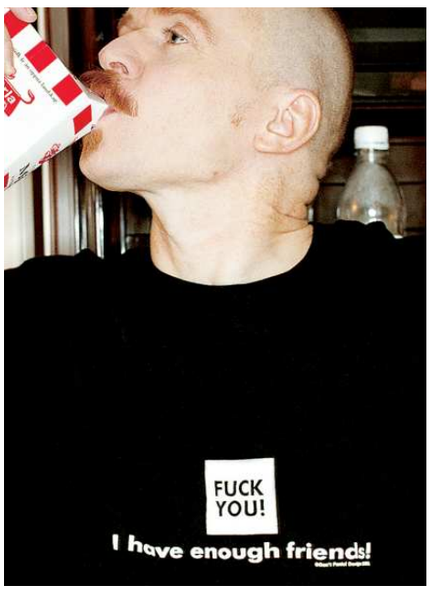
Trevlig läsning. Jaså, var det därför han började med Army of Lovers? Vi som trodde han gillade musik.

...ELLER EN FJANTIG CLOWN?

Men hallå! Den fjantige clownen Bard en webbguru? Har jag missat nåt?

PETER ANDERSSON

Ja, du har missat nåt. Juryns motivering, till exempel (se guru.nu). Och årets fräckaste t-shirt. Den här:

ELISABETH OHLSON

DOM HÄNGER INTE MED

Med glädje läste jag senaste numret av Guru – det var befriande Sverige-orienterat och inte bara Stureplanssnack. Det är lovvärt. Det är annars lätt att få intrycket att allt händer kring ett par kvarter i Stockholm. Efter teknik kommer teknik, och sedan form och balla effekter. Nu är digital storytelling i ropet, och kanske är det återigen dags att prata om e-demokrati?

Municel fick årets e-demokratipris av Brita Leijon för sin sajt om den kommande flygplatsen i Stockholmsområdet, och det är väl på tiden att man börjar uppmärksamma goda exempel på e-demokrati. Ett känt konsultföretag, Nomos, som är specialiserade på användbarhet har nyligen kommit ut med en rapport som granskar myndigheters webbsatsningar ur ett användbarhetsperspektiv. Den visar att myndigheternas sajter är för dåliga, eller så finns de inte alls! Så hur ska vi kunna känna ökad delaktighet och demokrati när vi inte ens fattar hur sajterna funkar?

Nu när en dator är var mans egendom, och ”alla” använder internet är det oerhört viktigt att samhället hänger med, inte bara företagen. Det är ju den här möjligheten som samhället behöver för att få upp intresset för politik, och vända trenden med lågt valdeltagande och politikerförakt. Det är dags att minska avståndet till politiker så mycket det går, helst till ett enda klick. Kanske är det räddningen när EU får alltmer makt på bekostnad av lokala politiker?

ANNIQA SJÖSTRÖM

1. Kul att kunna glädja dig även i det här numret. Läs om brukspatronen i Blekinge. Du kommer att gilla honom. **2.** "Ett klick till din politiker." Lysande copy. Sälj den till Calle B.

GE NOBELPRISET TILL GOOGLE

Tack för artikeln om Google! Bättre sökmotor finns inte. Killarna bakom den idén borde ha Nobelpriset.

THOMAS SÖDERSTRÖM, STOCKHOLM

Varsågod. Men Nobelpriset? Det är inte vi som delar ut det. Vi är inte ens bjudna till festen.

Inbox är Gurus forum för synpunkter och debatt. Var gärna tuff i sak, men undvik personangrepp – de för sällan diskussionen framåt. Konstruktiva synpunkter på tidningen välkomnas. Vi förbehåller oss rätten att redigera insända texter i förtydligande syfte. Anonyma inlägg publiceras endast i undantagsfall, och alltid under förutsättning att du bifogat namn och adressuppgifter. Välkommen till Inbox med dina åsikter. (Diskussionen fortsätter på guru.nu)

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 13

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU01s14_outbox 2000-12-05 14.57 Sidan 14

”Varför ligger det en banan under soffan?”

ULF MOBERG

BRA TIDNING, PINSAM ARTIKEL

Jag tycker senaste numret av Guru var helt ok, men en artikel var både besynnerlig och pinsam. Artikeln om **Fredrik Arnander**. Fanns det inget viktigare eller mer spännande projekt? Två sidor om hur nervös han var för att föreläsa för en skolklass. Det är intressant i sig om journalisten sökte och inte hittade något bättre. Var Fredrik krönikör i första numret? I så fall är det den enda förklaring jag kan komma på till att den var med.

TOBIAS

Fredrik Arnander är en framgångsrik företagare som startat ett ideellt projekt för att bidra med kunskap till ungdomar. Det tycker vi är bra. Han var nervös för att tala inför en skolklass. Det tyckte vi var kul. Tipsa gärna om andra viktiga och spännande projekt. Och du, initiativtagarna behöver inte skriva några krönikor.

BANANKONTAKT

Varför ligger Moguls **Magnus Karlssons** banan under soffan på sidan 49 i Guru nr 3?

Jag fastnade för bilden! Mycket bra, hälsa **Bettan Ohlson**!

ULF MOBERG

Kul att du frågar. Först och främst: det var inte Magnus Karlsson som satt i soffan, vilket felaktigt stod i bildtexten. Det var marknadschefen Hans Carlsson. Bananen tillhörde varken Magnus eller Hans. Det var fotograf Elisabeth Ohlson som hade lagt dit den.

"Jag ville busa lite, jag var på så gott humör den dagen", hälsar hon.

När vi ändå är på banan vill vi gärna berätta att det inte var Jan Isakson som hade skrivit artikeln om Mogul, vilket vi felaktigt angav. Det var Daniel Bergsten.

Dubbelfel. Men bananen var fin.

ELISABETH OHLSON

Carlsson i soffan heter Hans. Bananen är inte hans. Skönt att få det utrett.

Har suttit på ett seminarium där flera ledande personer i den nya ekonomin diskuterat företagens ansvar. Frågan har diskuterats i evighet, redan **Platon** tätt följd av **Aristoteles** menade att man inte kan släppa marknaden helt fri eller låta den bli ansvarig för det offentliga. Och idag med den globala världen i sikte aktualiseras frågan på nytt. Domedagsprofeter menar att den snurrande och icke-reglerade marknadsekonomin tar död på sig själv till slut. Andra menar att marknadsekonomin sanerar sig själv.

När 51 procent av världens största ekonomier är företag och offentlig sektor monteras ner eller privatiseras, kan man då kräva att företagen tar mer av det ansvar som staten tidigare hade?

Efterlyses: ett helt nytt ekonomiskt system

Det är den stora frågan och om detta tvistar de flesta. Företag ska gå med vinst och det är deras syfte och inget annat. Eller det motsatta, företagen får allt mer makt och med makt följer ansvar.

För att lösa denna ohyggligt komplicerade fråga får man börja med att ställa frågan: Vad vill vi? Är pengar det viktigaste eller kan man värdesätta annat lika mycket? Status, prestige eller en ledarposition? Kan man värdesätta förmågan att få andra människor att följa och hylla dina tankespår lika mycket som att tjäna pengar?

Ett företag som värdesätter sitt humankapital blir allt mer hyllat idag. Eftersom det ekonomiska systemet ser ut som det gör försöker vi febrilt hitta metoder för att kartlägga och mäta humankapitalet i ett företag. Allt för att konservativa ekonomer och företag i världen ska förstå vad det handlar om. För kan du inte presentera siffror så är du körd.

Och vi kan ju sitta och tycka i all oändlighet att medarbetarglädje och företagskultur är bra. Ända tills det stora multinationella företaget sätter ner kängan och köper upp dig och säger åt dig att hålla☒

VANUDÅ? Slutar Erika Augustinssons text mitt i meningen? Nädå. Läs fortsättningen och debattera på

GURU.nu

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 15

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU01s16_start 2000-12-06 12.06 Sidan 16

Rysk flirt med it-Sverige

Fort Ross, ett konsortium bestående av tolv ryska it-företag med totalt 1500 programmerare och systemutvecklare anställda, har besökt Sverige sju gånger under året. Inom kort öppnar konsortiet ett marknadskontor i Karlskrona.

Fia Hammarström, grundare av Voice Professional, undersöker möjligheterna till ett samarbete över Östersjön. Hennes nya företag Testia letar efter ett mjukvaruföretag som kan göra digitala modeller – både två- och tredimensionella – av produkterna för webbsidan.

– Att göra det här i Ryssland är definitivt ett alternativ. I Sverige skulle det kosta cirka 1,2 miljoner kronor att ta fram en modell, medan ryssarna kan göra det för runt 300 000 kronor.

JAN ISAKSON

ÅRETS TOMTE

Mikael Olsson, fd programdirektör på SVT. Micke hotade ta bort Musse på julafton. Men uteblivna deklarationer och slarv med reseräkningarna fick SVT att stryka Micke ur programtablån istället.

AFTONBLADET BILD

PRESSENS BILD

Varsågod – här är årets julklappar!

1. **Internetaktier**
2. **Slips – det är bara att inse faktum!**
3. **Signerat ex av Christer Sturmarks senaste bok**

JULKLAPPAR X 10

Årets paket under tio år

1988	**Bakmaskin**
1989	**Videokamera**
1990	**Wokpanna**
1991	**Cd-spelare**
1992	**Tv-spel**
1993	**Parfym**
1994	**Bärbar telefon**
1995	**Cd-skivor**
1996	**Internetpaket**
1997	**Tamagotchi**
1998	**Dataspel**

Källa: Handelns Utredningsinstitut

ÅRETS IT-NISSE

Christer Sturmark, Cellgrundare och it-profet. Mannen som gav personligt varumärkesbyggande ett ansikte.

HÅKAN RÖJDER

Ciao! Flaviano Musarra jobbar med den italienska marknaden.

Lilla FN på Grev Turegatan

För ett år sedan stod företaget Carambole inför ett svårt beslut. Skulle de etablera sig med kontor i de länder de ville in i, eller skulle de nöja sig med att finnas på internet?

Idag, när hela internetbranschen fått svår växtvärk, är vd **Jakob Tolleryd** glad att det inte blev några flashiga kontor då när kapitalet fanns i överflöd.

– Hade vi öppnat kontor skulle det inneburit 50-60 miljoner kronor om året i löpande kostnader, det skulle vi aldrig klarat.

Carambole säljer ”internet presence”, det vill säga domännamn, e-postadresser, webbhosting och e-handelslösningar till små och medelstora företag. Företaget säljer sina produkter i elva europeiska länder, men allt arbete sker från Grev Turegatan i Stockholm.

Runt borden hörs ett mummel av röster på tyska, franska, spanska, tjeckiska, engelska... Alla som arbetar här är minst tvåspråkiga och de servar i allmänhet den marknad som hör till deras modersmål. På det sättet har kundtjänstpersonalen benkoll på kultur och etikett i landet de servar. Totalt har företaget 90 anställda.

– Vi frågade oss varför andra satte upp säljkontor där de etablerade sig. Hela poängen med internetbaserade affärer är ju att det ska bli möjligt att göra det tidigare omöjliga, som till exempel att öppna verksamhet i andra länder utan att vara där fysiskt, säger **Kjell A Nordström**, styrelseledamot i Carambole och professor vid Handelshögskolan i Stockholm.

Förutsättningen för Caramboles verksamhet är att alla produkter är helt digitala. Sedan starten i januari 1999 (företaget hette då Domain.se) har de haft 45 000 kunder, och två hundra nya tillkommer varje dag. Marknaden för den här typen av tjänster ligger generellt ett par tre år efter den svenska, vilket gör att frågorna som ställs oftast är ganska enkla.

– I Frankrike är det många som ännu inte har e-post, så de frågar om inställningar och teknik. Dessutom frågar de om hur man fyller i de blanketter som krävs, men det är nog likadant överallt – folk läser helt enkelt inte de instruktioner de får med mail, säger **Christelle Arnauld**.

Totalt är de fyra tjejer som har hand om den franska marknaden, och det händer då och då att de blir utbjudna på middag av kunderna.

– Ofta tror de oss först inte när vi säger att vi sitter i Stockholm och ger dem service. De tror att det bara är en ursäkt för att säga nej, skrattar Christelle.

JAN ISAKSON

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 17

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU01s18_jonsson 2000-12-05 14.58 Sidan 18

CHRISTINA JOHNSON

Amex fattar ju ingenting

Ring klocka ring. Ring ut det nya och in med det gamla. American Express kommer nu med betalkortet Amexblue, som framförallt riktar sig till alla ”aktiva 25–35-åringar som uppskattar det goda i livet”. Årskostnaden är dessutom inte så hög som för de andra expresskorten och det krävs bara en årsinkomst på 150 000 kronor. Vilket självklart är en baggis för denna så balla målgrupp.

Kortet sägs vara före sin tid och uppmanar oss att leva livet och göra mer.

”Lev livet, DO MORE!”

Vad de egentligen säger är ”Stick till Azorerna köp nya bröst i dag och betala vid månadsskiftet”, allt med plastic-fantastic.

Sedlar är till för patrask och bönder med noll koll. Efter 35 är du ändå slut på arbetsmarknaden och som människa. Sedan är det bara en raksträcka till pensionen med rynkor och förfall.

Vi längtar efter en råbarkad Crocodile Dundee med uppkavlade ärmar och ostrukna sedlar i bakfickan

TRUDELUTT! NU SLIPPER vi Ikea och andra lågbudgetvarianter. Och vi kan unna oss de statusprylar som reklammogulerna vill få oss att tro är en självklar rättighet. Dessutom utan att befatta oss med den smutsiga byken som kallas pengar.

American Express vet också att målgruppen gladeligen låter sig förföras av mediemogulerna och har lätt att ta sig vatten över sina välfriserade huvuden när det gäller ekonomiska transaktioner. Självklart får även andra målgrupper och åldrar vara med och leka med plastbiten. Men äldre generationer har sedan länge fattat att det lönar sig med COD, Cash on Delivery.

I reklamen, givetvis på tv:s mest eftertraktade sändningstid, böjer en liten gubbe på det blå-vita kortet som ett gummiband. Det påstås att kortet är flexibelt, och om värktabletter kan vara intelligenta så kan väl ett betalkort definitivt vara flexibelt?

Notan kommer garanterat varje månad och är inte flexibel alls – den ska betalas pronto! Annars blir det BKB (betalkortsblues) med skyhöga räntor och fogde.

Hela konceptet känns som en yuppie-revival med glassig yta utan vare sig innehåll eller substans.

Flexibelt och töjbart – bara orden har skyhög pinsamhetsfaktor och är definitivt kryddade med lite limegrön synergieffekt. Det är knappast vare sig ballt eller hippt att veta att man är ett lättköpt offer för statistiska undersökningar och färdigstöpta värderingar. Smarta marknadsförare kommer säkert i rappet även att förstärka effekten ytterligare i plasthierarkin och vi kommer få se prestigeviftning i färg med plastic-fantastic.

GIVETVIS HAR AMEX-LIGHT från Gröna Konsum ingen chans mot Guld-Amex à la Dom Perignon. Ge mig ditt plastkort och jag skall säga dig vem du är.

Vad expressen inte heller har hajat är att det bara är tröttsamt med pappas små söta gossar som viftar i kör med plastbitar i olika färger och får cashkortsarm. Det imponerar varken på Fina Fia eller Vanliga Veronika. Möjligtvis på Pantade Plast-Paula.

Efter outröttligt viftande på Spy Bar blir det dessutom direkt till akuten med diagnos AMEXI.

Vi längtar efter en råbarkad Crocodile Dundee med uppkavlade ärmar och ostrukna sedlar i bakfickan. Eller en solid gentleman utan plastkomplex.

Häftiga individualister tuggar varken färdigladdade koncept eller gör något på kommando. Pengar är sexigt och cashkort är trash. De riktigt ”hotta” agerar mafioso med rullad sedelbunt i fickan och bjuder laget runt med garanterad utlovad kultfaktor.

Så – sorry amerikanska expressen. Vi balla med något innanför mössan köper varken konceptet eller Blå faran.

Vi betalar nya och uppgraderade dataprogrammet ”Xwzöö” eller den coola hojen kontant, säljer fonder eller lägger sprängladdning i spargrisen och kommer då åt pengarna.

Som en Åsa-Nisseaktig bakåtsträvare tänker jag framhärda med att det är ute att handla på krita. Att vifta med plastkort är ungefär lika häftigt som att ha en mobiltelefon. ■

Christina Johnson är frilansjournalist, har fartdåreförening och kofläckig katt.
christina.johnson@mail.bip.net

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 19

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU01s2026_karlsk 2000-12-04 21.56 Sidan 20

BRUKS

Peter Jörgensen är mångmiljonär. Det blev han efter att 1995 ha startat företaget Kipling, som arbetar med konsulttjänster åt teleoperatörer. Idag är mottot ”pengar medför ansvar” och Peters riskkapitalbolag hjälper hembygden på fötter. Han gick från att vara it-miljonär till att bli modern brukspatron.

TEXT **ERIKA AUGUSTINSSON**
FOTO **MARTIN MAGNTORN**

GURU01s2026_karlsk 2000-12-04 21.58 Sidan 21

Den här bilden kommer folk att bli upprörda över. Alla veganer och sånt, säger it-miljonären Peter Jörgensen.

PATRON 2.0

GURU01s2026_karlsk 2000-12-04 21.59 Sidan 22

”Tjänar du en miljon så är det helt berättigat att du spenderar de pengarna på dig själv”

Peter Jörgensen köpte fastigheten där den lokala ICA-handlaren huserar och sänkte hyran till rimligare nivå.

Huset där 43-årige **Peter Jörgensen** och hans familj bor ligger i det lilla sömniga fiskesamhället Torhamn utanför Karlskrona. Där finns omkring 300 hushåll. Byn ligger öde den här måndagen när vi rullar in på de regniga gatorna. Husen är ömsom små fiskestugor med hundratals år på nacken, ömsom 70-talets mexitegelhus i välstrukturerade villaområden. Vi kör förbi bykrogen som Peter Jörgensen satsat pengar i. Liksom bussbolaget, bensinmacken, bilverkstaden och båtföreningen i Torhamn. It-miljonärens hand vilar över det mesta som fungerar i den här byn.

NÄSTAN VID HAVET bryts det pittoreska mönstret. Upp tornar ett vitt nybyggt hus, en sorts miniatyrvariant av Southfork. Två stallbyggnader kantar vägen upp till huset. Mercedesen i miljonklassen står parkerad framför huset, bredvid den gigantiska motorbåten. Tennisbanan är stängd för vintern liksom swimmingpoolen på andra sidan huset.

Peter Jörgensen hälsar oss välkomna. Han är bakfull. Igår kom byns krogägare på besök efter att de varit ute och jagat hela dagen, och hade med sig en hel flaska konjak.

– Att driva en krog på landet är inte det lättaste. Det vilar tungt ibland och det krävdes en hel flaska konjak för att det skulle lyfta, säger Peter Jörgensen och blinkar lite skämtsamt.

Vi sitter i den stora skinngruppen och tittar ut över havet genom ett stort panoramafönster. På glasbordet dukar hustrun **Marie** upp kaffe och frallor med leverpastej och prickig korv. Hon fladdrar omkring i huset en smula och Peter förklarar lite tyst att hon är nervös. Hon ska köra upp för tungt släp under eftermiddagen. Hästintresset gör att E-körkort är nödvändigt.

Men här finns ingen snobbighet. Sådan där som nyrikedom ofta kan ge upphov till. Mest genuina skratt, en förvåning över vad livet har fört med sig och en glädje över att vara priviligerad.

– När kurserna låg på topp hade jag över 100 miljoner. Tankarna kretsade kring att sälja eller inte sälja mina Kiplingaktier. I början skänkte vi massor med pengar till Rädda Barnen och Lutherhjälpen. För att döva samvetet. Nu har jag insett att det finns andra sätt. Man kan satsa en miljon i hundra nya företag eller ge hundra miljoner till sos Barnbyar.

För Peter Jörgensen handlar det inte bara om att tjäna pengar. Att sälja aktierna i ett bolag som han själv varit med och byggt upp är lite av en samvetsfråga. Han pratar om lojalitet och mina tankar går osökt till Holstein och gänget som sålde allt i rätt tid och lämnade skeppet. Liksom att idag, när han driver sitt eget riskkapitalbolag Betsanden AB, så handlar det inte bara om att skjuta in pengar i idéer som ger maximal avkastning. Utan om att hjälpa till att lyfta idéer och projekt som stämmer överens med Peter Jörgensens egna värderingar.

– Tjänar du en miljon så är det helt berättigat att du spenderar de pengarna på dig själv. Har du däremot hundra miljoner plötsligt ger det ett ansvar som jag inte kan ignorera. Pengarna ska komma alla till nytta, inte bara mig.

När klickade det i huvudet på dig att du skulle satsa pengar i bygden?

– Ingen aning! Tror inte ens jag tänkt i de termerna. Man möter människor, vänner eller okända, analyserar situationer och bestämmer sig för att finnas med eller inte. Torhamn är min ”utgångspunkt” och naturligtvis det viktigaste området. Jag ser det inte som ”bygden” utan som den vackraste och trevligaste platsen på jorden att leva på. Då är det naturligt att också investera här, även om avkastningen, i pengar, kan bli större någon annanstans.

EFTER ATT TORHAMNSPOJKEN Peter Jörgensen vältrat sig i pengar, byggt nytt hus, badat i sin egen pool och kört med sina fyra båtar infann sig en viss tomhetskänsla. Nere i den egna hamnen ligger en gammal jaktkanot med segel. Bredvid står en specialutgåva av motorbåten Buster Magnum, som är värd 400 000 kronor och gör 50 knop.

– Först är det roligt att åka i 50 knop. Sedan avstannar det. Vad ska man göra då? Köpa en

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 23

SIDAN SAKNAS

Sidan saknas i det tillgängliga underlaget.
Originalsidans innehåll är okänt; den kan även ha varit en annons.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 24

SIDAN SAKNAS

Sidan saknas i det tillgängliga underlaget.
Originalsidans innehåll är okänt; den kan även ha varit en annons.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 25

SIDAN SAKNAS

Sidan saknas i det tillgängliga underlaget.
Originalsidans innehåll är okänt; den kan även ha varit en annons.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 26

SIDAN SAKNAS

Sidan saknas i det tillgängliga underlaget.
Originalsidans innehåll är okänt; den kan även ha varit en annons.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 27

SIDAN SAKNAS

Sidan saknas i det tillgängliga underlaget.
Originalsidans innehåll är okänt; den kan även ha varit en annons.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 28

SIDAN SAKNAS

Sidan saknas i det tillgängliga underlaget.
Originalsidans innehåll är okänt; den kan även ha varit en annons.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 29

SIDAN SAKNAS

Sidan saknas i det tillgängliga underlaget.
Originalsidans innehåll är okänt; den kan även ha varit en annons.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 30

SIDAN SAKNAS

Sidan saknas i det tillgängliga underlaget.
Originalsidans innehåll är okänt; den kan även ha varit en annons.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 31

SIDAN SAKNAS

Sidan saknas i det tillgängliga underlaget.
Originalsidans innehåll är okänt; den kan även ha varit en annons.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 32

SIDAN SAKNAS

Sidan saknas i det tillgängliga underlaget.
Originalsidans innehåll är okänt; den kan även ha varit en annons.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 33

SIDAN SAKNAS

Sidan saknas i det tillgängliga underlaget.
Originalsidans innehåll är okänt; den kan även ha varit en annons.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 34

SIDAN SAKNAS

Sidan saknas i det tillgängliga underlaget.
Originalsidans innehåll är okänt; den kan även ha varit en annons.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU01s3239_bigbro 2000-12-05 13.21 Sidan 35

”Snart kommer det säkert att finnas en mobiltelefon som gör det möjligt att se var alla kompisarna befinner sig”

Kricke Perez, medlems- och communitychef för webbsajten Passagen.

e individ är lätt att följa

Gunnar i taxi från bostaden. Hans adress är automatiskt kopplad till hemtelefonnumret.

om var de befinner sig någonstans. Och vilken förälder skulle kunna motstå frestelsen att stoppa på treåringen en liten sändare så att det alltid gick att spåra barnet, ifall att? Men vill vi verkligen kunna ta reda på var kompisarna eller maken befinner sig hela tiden, och framför allt – vill vi att de skall kunna ta reda på detsamma om oss?

Anders Ewerman är framtidsforskare och han tycker att vi har en alldeles för negativ syn på den kommersiella övervakningen. Hans teori är att vi tar med oss de olustkänslor som vi känner inför att bli övervakade av myndigheter även när det gäller kommersiell registrering.

– Vi upplever det nästan som om kronofogden är ute efter oss, men så är det ju inte. Det här är någonting positivt, och det kommer vi att inse med tiden. Men just nu befinner vi oss i en övergångsperiod, säger han.

FRESTELSERNA

Mer teknik, mer möjligheter och framför allt fler frestelser. Vad händer om företagen börjar missbruka sin information i jakten på de lönsamma kunderna? Om försäkringsföretagen sätter upp en inofficiell svart lista över folk som köper Lucky Strike utan filter, konsumerar för många sexpack eller hänger för mycket på krogen.

– Det skulle skada hela vår trovärdighet om vi gick bakom ryggen på våra kunder. Dessutom finns det starka lagar som reglerar hanteringen av personuppgifter, säger **Mårten Ajne** på SEB Trygg Liv.

Enligt Mårten Ajne använder man sig av samma informationskällor idag som man alltid har gjort.

Tekniken har inte förändrat någonting i riskbedömningsförfarandet.

Bemanningsföretagen har dock visat sig vara lite väl tjänstvilliga när det gäller upplysningar om deras anställda. När Expressen ringde runt och utgav sig för att vara en kund som ville ha tag på anställda som inte ”riskerade” att bli gravida, var 7 av 8 förmedlare tillmötesgående.

– Jag kan gå igenom vårt register för att se vilka som har lägst risk för ert företag. Är vår arbetstagare 30 år och har två äldre barn kanske det inte är så stor chans att hon blir gravid igen, sa en förmedlare på Olsten och berättade att hon i sitt register kunde se en bild över arbetstagarnas familjesituation och barnens ålder.

Kan man lita på att bemanningsföretagen inte kommer att kolla upp folks religion, dryckesvanor eller sexuella läggningar med hjälp av den nya tekniken, allt för att tillmötesgå kundernas förfrågningar?

Gunnar på väg till bussen. Bussresan registreras när han drar sitt busskort.

– Vi har bara vårt eget register med personuppgifter som ligger i en kandidatbank, och det registret grundar sig på frivilliga uppgifter. Vi köper inte register från andra företag, och vi säljer inga register heller, säger **Hans Urus** som är informationsansvarig på Proffice.

Företagen säger sig stå på lagens och kundernas sida. Trovärdighet och seriositet är två viktiga begrepp som man gärna håller fram. Samtidigt är det bara att titta på vad som har hänt i USA, där lagstiftningen är mycket svagare än i Sverige.

I februari i år avslöjades att det amerikanska företaget Doubleclick hade registrerat 100 miljoner anonyma kunders nätvanor och sedan köpt in personuppgifter om 90 miljoner hushåll av direktreklamföretaget Abacus och lagt ihop dem. Data om flera hundra miljoner amerikaner, deras köp- och nätvanor, namn och adresser hade köpts och sålts utan de registrerades vetskap. I april i år avslöjades det att Aureate, i dag kallat Radiate, i hemlighet hade installerat cookies i 400 gratisprogram. Cookien fortsatte att registrera surfvanorna även efter att man hade avinstallerat programmet, och det hann lägga sig i 22 miljoner datorer innan det avslöjades.

Personuppgifter är en mycket attraktiv vara i USA, och i den amerikanska pressen kan man till och med hitta kundregister till försäljning under rubriken Till salu på annonssidorna.

– När ett företag i USA går i konkurs har konkursförvaltaren rätt att sälja ut allting av värde, inklusive personuppgifter och kundregister, säger **Mattias Svahn** på internetombudsmannen.

Ingen vet riktigt hur mycket de svenska företagen handlar

10.07: Gunnar läser ett mail från ett internetföretag som skickar med en cookie. Registrering sker.

08.59 Gunnar kommer in på jobbet och går ut på nätet. Registrering sker. En cookies är en datafil som skickas till ens dator när man besöker vissa hemsidor eller bannerannonser. När man sedan besöker en helt annan hemsida skickar cookien ett meddelande till företaget om vad man har tittat på och när. Ens vanor kartläggs. Förutsatt att man inte har lämnat ut några personuppgifter kan cookien dock inte sammankopplas med någon person, utan bara med datorns IP-nummer.

10.07 Gunnar kollar e-posten, och öppnar ett meddelande från ett internetföretag. Registrering sker. När ett företag har skickat en cookie tillsammans med ett mail kan datorns IP-nummer plötsligt kopplas samman med ens namn. Man är inte längre anonym, men man vet inte om det.

12.13 Gunnars lunchträff är sen. Gunnar ringer på mobilen. Både mottagarens och avsändarens abonnentnummer registreras tillsammans med tidpunkten för samtalet, samtalets längd och mobiltelefonens position. Operatören kan även få fram positioner för varje

GURU01s3239_bigbro 2000-12-05 13.22 Sidan 36

”Marknaden är i uppvaknande inför handel med personuppgifter”

Mattias Svahn, internetombudsmannen

Hemliga uppgifter lämnas ut av

med personuppgifter sinsemellan. Det är något som företagen ogärna talar om.

– Det enda man kan vara säker på är att det sker. Marknaden är i uppvaknande inför handel med personuppgifter, säger Mattias Svahn.

Sverige har mycket starka lagar som bevakar användningen av personuppgifter, men tekniken utvecklas snabbt. Snabbare än man hinner skriva om lagen. Idag ligger det dessutom ett EG-direktiv i botten som gör att lagändringen blir ännu svårare och tar längre tid.

I FEL HÄNDER

Filmer som ”The Net” och ”Enemy of the State”, böcker som ”Brandvägg” och ”1984” är rena rama barnleken jämfört med de tekniska möjligheter som finns i dagens samhälle. I en ond tid och ett ont samhälle, där alla lagar hade satts ur spel, skulle allt vara möjligt.

Robert Dahlsjö som forskar i säkerhetspolitik på FOA spekulerar över vad som skulle kunna hända om tekniken kom i fel händer.

– Läderrockarnas tid är förbi. Det var länge sedan det sprang omkring en massa mörka mystiska män och skuggade folk i hemlighet. Skulle man verkligen vilja övervaka folk idag finns det inga gränser för vad man kan göra. Vi lämnar spår efter oss överallt – bensinkort, betalkort och mobiltelefoner. Det skulle vara en lätt sak att spåra folk som försökte gömma sig. Man skulle kunna spåra avhoppare, kronvittnen och andra fiender. Framför allt skulle det gå att göra det med mindre folk och mindre resurser, säger han.

Han tror även att det skulle vara mycket lättare att hitta potentiella spioner idag än för några år sedan.

– Det skulle vara relativt enkelt att identifiera människor som antingen har en intressant ställning idag eller som kan tänkas få en intressant ställning inom ett par år. Det skulle också vara lätt att skapa sig en bild av tänkbara kandidater, utifrån svaga karaktärsdrag eller andra problem. Vem dricker för mycket, vem har gjort något som vi kan utnyttja för utpressning och så vidare. Ett vanligt sätt att rekrytera spioner har alltid varit att iscensätta händelser, till exempel en krock eller en fejkad kidnappning, för att få den utvalda att tro att den står i något slags tacksamhetsskuld. Allt sådant skulle vara oerhört mycket enklare att arrangera idag. Att kartlägga människors liv och vanor skulle vara lätt.

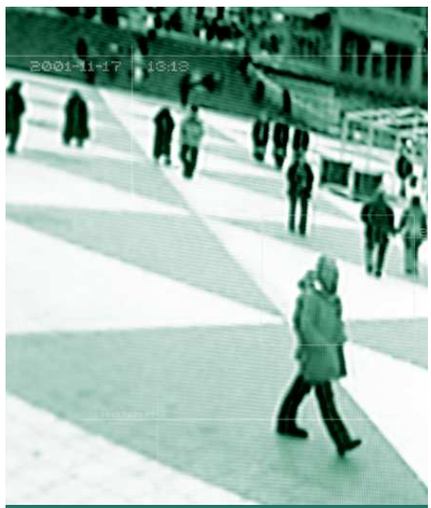
DE FÖRFÖLJDA

Det finns personer i vårt land som lever under skyddad identitet av skilda anledningar. Myndigheterna kan bevilja dem antingen spärrmarkeringar i folkbokföringsregistret, kvarskrivning, som innebär att man får vara skriven på en annan adress än den man bor på, eller fingerade identitetsuppgifter, vilket dock är mycket ovanligt.

DEN STÖRSTA ENSKILDA gruppen bland dessa människor är hotade och misshandlade kvinnor. Bland de övriga finns personer som är politiskt förföljda, hotade vittnen och poliser.

Men trots att de här människornas uppgifter skall vara skyddade läcker de ändå ofta ut.

Tidigare i år upptäckte polisen att en grupp nynazister hade fått tag på personuppgifter om antinazister genom försäkringskassans dataregister. Detta trots att samtliga namn- och adressuppgifter var försedda med spärrmarkeringar. Enligt uppgifter till polisen hade nynazisterna tvingat handläggaren att plocka fram informationen genom hot.

Gunnar på väg till apoteket. Där hämtar han ut ett recept. Uppgiften lagras i ett register.

– Det är klart att det har blivit väldigt mycket lättare att hitta personer på grund av att det har blivit enklare att söka i dataregister, men samtidigt har det också blivit lättare att skydda identiteter och spärra uppgifter, eftersom kommunikationen går snabbare. Den mänskliga faktorn spelar ju förstås alltid in, och det är klart att det händer att folk gör misstag, säger **Olof Forsberg**, skattedirektör och handläggare av den här typen av frågor. Men han tror ändå inte att riskerna har blivit större med den ökade datoriseringen.

TROTS DETTA FINNS det många kvinnor med skyddade uppgifter som har haft dåliga erfarenheter av myndigheternas sätt att handskas med den här typen av ärenden. Försäkringskassorna

13.10: Gunnar går till apoteket och hämtar medicin. Uppgiften lagras i receptregistret.

påslagen mobiltelefon kontinuerligt. Alla uppgifter om alla mobilsamtal, inklusive var en mobiltelefon befinner sig under samtalet, sparas i tio år.

12.57 Gunnar lämnar tillbaka en skjorta. Registrering sker i kontokortsföretagets register. Det finns möjlighet för kontokortsföretag att lägga in kommentarer om sina kunder i register.

13.10 Gunnar går förbi apoteket och hämtar ut ett recept. Förra året fick Apoteket AB kritik för att de lägger in otillåtna uppgifter i receptregistret, samtidigt som de också hämtar in vissa uppgifter från andra register trots att lagen säger att det är förbjudet. Personalen har dessutom tillgång till för mycket uppgifter, och sökmöjligheterna i registret är för många, enligt datainspektionen. Dessutom påpekades brister i it-säkerheten.

13.18 Gunnar går in på en galleria. Han köper en skiva, ett par strumpor och en present till en vän. Varje gång han handlar med betalkort, cashkort, kundkort eller

GURU01s3239_bigbro 2000-12-05 13.23 Sidan 37

v myndigheterna

Gunnar shoppar i en galleria. Han handlar med betalkort. Inköpen registreras.

har till exempel länge haft problem med att uppgifter om hotade personer lämnas ut av misstag, i vissa fall till personen som utgör hotet.

– I ett datoriserat samhälle som värnar om offentligheten kan det vara svårt för enskilda personer att få ett effektivt skydd, säger Malin, som tillhör det fåtal personer som har beviljats kvarskrivning i Sverige.

Malin är skriven i Stockholm, hon betalar skatt där, och all hennes post skickas via en adress på skattemyndigheten, men idag lever hon tillsammans med sitt barn på en hemlig ort i Sverige.

– Tidigare hade jag bara skyddade uppgifter i form av spärrmarkeringar, men det betyder ingenting. En journalist gjorde till exempel en enkel test med mina uppgifter. Hon ringde runt till olika myndigheter och presenterade sig i mitt namn. Hon sa att hennes post var eftersänd i flera led, och undrade vilken adress de hade i sitt register. Då fick hon ut alla mina uppgifter, säger Malin.

Malin är dock noga med att betona att personer som lämnar ut hemliga uppgifter av misstag aldrig menar något illa.

– De blir helt förtvivlade när de förstår vad de har gjort. Men det är inte deras fel. Det är myndigheterna och företagen som har för stort ansvar. Idag kan vem som helst få upp spärrmarkerade uppgifter, det är helt vansinnigt, för det handlar om liv eller död. Det borde inte gå att få fram sådana uppgifter för vem som helst, säger hon.

MALIN KAN ALDRIG lämna ut sitt personnummer. Inte i videobutiken, inte på vårdcentralen och inte på ICA. Hon säger att hon har blivit van. Men samhället har ibland svårt att förstå.

– Mitt elbolag har ingen förståelse alls. De säger att de måste ha mitt personnummer och min adress för att jag skall kunna ha ett abonnemang. Jag har försökt att förklara att jag är kvarskriven. Att jag bor här trots att jag är skriven i Stockholm, att jag inte kan lämna ut min riktiga adress, men då säger de att jag inte kan få någon el. Det blir mycket sånt. Vi har ett fält här i datorn som måste fyllas i, säger de.

Datoriserade arkiv eller pappersarkiv. Hur stor är då skillnaden?

Efter ett och ett halvt år har Malin till slut lyckats få sina uppgifter i dagisets dataregister raderade. Idag finns de bara på papper.

– Tillgängligheten är mycket större för datoriserade uppgifter, och då ökar naturligtvis felmarginalen samtidigt, säger Malin. ■

Skydda dig mot reklam

MOT TELEFONFÖRSÄLJARE: Ring Nix-telefon på 020-27 70 00 och knappa in ditt telefonnummer. Efter några dagar får du ett brev med ett annat 020-nummer och en kod. Ring numret och knappa in koden så spärras din telefon för marknadsföringssamtal.

MOT DIREKTREKLAM: Skriv till SPAR-nämnden, BOX 2280, 103 17 Stockholm och skriv att du inte vill att de uppgifter som finns om dig i SPAR skall lämnas ut för direktreklam. Ange namn, adress och personnummer.

MOT ÖVERVAKNING PÅ NÄTET: Ladda ner en anonymizer.

www.zeroknowledge.com: Amerikanska Zeroknowledge garanterar total anonymitet och total frihet från övervakning. För 50 dollar krypterar och omdirigerar deras Freedom-program all kommunikation mellan kunden och företagen så att kundens namn och ISP-adress är hemlig.

www.e-respect.com: E-respect gör det enklare att tacka nej till spam (e-postreklam som skickas ut slumpvis) och det byter ut kundens ISP. adress mot ett särskilt nummer. E-respect skyddar dock inte mot oönskade cookies.

www.internet.junkbusters.com/ht/sv: Junkbuster är ett program som skyddar din integritet genom att filtrera bort cookies. Programmet är helt gratis.

Kort om PUL

PUL (Personuppgiftslagen) som bygger på EU-direktiv ersatte den tidigare gällande Datalagen (DL) i oktober 1998, och meningen är att PUL ska skydda enskilda personer mot kränkning av den personliga integriteten vid registrering och annan behandling av personuppgifter.

PUL är tillämplig på helt eller delvis automatiserad behandling av personuppgifter.

Nu är dessutom ett nytt EU-direktiv på gång, som innebär att (förutsatt att det genomförs som förslaget nu är skrivet) obeställd direktreklam per e-post helt förbjuds utom till dem som aktivt uttryckt att de vill ha vissa erbjudanden, så kallad opt-in. Beställd e-postreklam kommer att tillåtas fullt ut och uppmuntras.

Detta direktiv skall införas nyåret 2001/2002, men det är knappast troligt att den tidtabellen kommer att hålla. Om den ska göra det måste den svenska regeringen ta initiativet i denna fråga under det svenska ordförandeskapet under våren 2001.

14.24: Gunnar ringer och beställer en flygbiljett. Uppgifter sparas i flygbolagets globala bokningssystem.

bonuskort sker en registrering. Just nu håller man på att utveckla så kallade fler-applikationskort, det vill säga kort som kan innehålla flera funktioner. Alla uppgifter om kunderna samlas sedan i en central databas.

14.24 Gunnar är tillbaka på jobbet. Ringer och beställer en flygbiljett till Paris. Registrering sker i flygbolagens globala bokningssystem. Här kan man se hur kunderna reser. Av passagerarnas önskemål kan man dessutom få reda på om resenären reser i en speciell grupp, om han är diabetiker, vegetarian, muslim, emigrant, blind, döv eller rullstolsbunden. En undersökning som EU-kommissionen har låtit göra visar att alla bolag kan få fram uppgifter om alla passagerare. Detta strider mot principen att upplysningar som har samlats in för ett ändamål inte får användas till något annat. Uppgifterna sparas i 72 timmar efter resans slut.

14.32 Gunnar ringer och bokar hotell till sin resa. Registrering sker i hotellets datori-

GURU01s3239_bigbro 2000-12-05 13.23 Sidan 38

När teknikutvecklingen galopperar och informationsflödet ökar hinner lagstiftarna inte med.
Då tar de oskrivna reglerna över.
Och den etiska debatten blir viktigare för varje dag.

Kommunikation nonstop – men d

När tekniken utvecklas snabbare än lagarna i samhället blir de etiska frågorna allt viktigare och centralare. **Elisabeth Gerle**, teologie doktor, etikforskare vid Lunds universitet och lektor i mänskliga rättigheter vid Malmö högskola, tror att vi kommer att få lita till vårt eget omdöme i allt större utsträckning i framtiden.

– Etiska regler skapas genom samtal i grupper. Men idag sker all kommunikation mer direkt, vilket gör att många forum försvinner, säger hon.

ETIK OCH MORAL

Alla vet att det är förbjudet att öppna någons privata dagbok. Texten DAGBOK räcker som signal för att folk skall förstå att det är ett integritetsbrott att öppna boken och läsa, det krävs inte ens något litet symboliskt lås längre. Så hur uppstår etiska regler, och vad grundar de sig på?

– Att det anses vara så tabu att öppna någon annans dagbok är djupt grundat i den människosyn som vi har i vårt samhälle idag. Dit hör respekten för människans integritet, rätten att råda över sitt liv, sin kropp och sina tankar. Dagboken är just ett sådant slags inre rum och därför anses den som ytterst privat, säger Elisabeth Gerle.

Att läsa någon annans dagbok är tabu. Att sprätta, eller för den skull ånga, upp någon annans brev anses också som högst omoraliskt. Elektronisk post, samtalslistor på en mobiltelefon eller ett fax betraktas däremot inte som lika privata.

– Vi har vant oss vid att allt har blivit mer offentligt. Delvis beror det på att det finns en helt annan storskalighet i informationsflödet nu för tiden som gör att det inte längre känns lika känsligt och privat, men det beror också på att folk hela tiden varnas för att fax och mail kan läsas av alla. Det skapar en slags medvetenhet kring det hela som gör att folk inte längre förväntar sig att posten skall vara hemlig, säger Elisabeth Gerle.

Kommunikation nonstop. Den totala och ständiga nåbarheten breder ut sig i det svenska samhället. Slår man av sin mobiltelefon är man genast suspekt, vanan att ständigt kunna få tag på folk har snabbt blivit ett krav. Privatliv flyter ihop med arbetstid och det finns inte längre några tydliga gränser.

– Vi blir visserligen hela tiden mer tillgängliga, men vi har också lättare för att stänga ute folk och göra något slags selektivt urval. Telefonsvarare hänvisar till mobiler, och mobiler hänvisar till något annat nummer. Idag behöver vi bara svara på de samtal som vi vill svara på, säger Elisabeth Gerle.

Gunnar surfar. Företag kartlägger sina besökare med cookies.

ETISKA FORUM

Enligt Elisabeth Gerle ökar behovet av privat utrymme i takt med att ett samhälle moderniseras. Kollektivet försvinner allt längre bort, och den gamla folkrörelsekulturen får svårare att överleva.

– Dagens teknik gör det möjligt för enskilda personer att relatera till hela världen, och informationen är inte längre lika gruppbaserad. Idag sker allting mer direkt. Men den lilla gruppen behövs. Etiska regler och förhållningssätt skapas genom samtal i grupper. Det är där man kan diskutera fram moraliska förhållningssätt, säger hon.

Gunnar på väg till Åhléns. Där får han ett klubbkort, som gör att butiken får koll på inköpen.

Den åsikten delas inte av **Erik Blennberger**, teologie doktor och etikforskare vid Sköndalsinstitutet, Ersta Sköndal högskola. Han tycker inte att vi har färre forum för etiska diskussioner idag. Enligt honom gör den tekniska utvecklingen tvärtom att vi talar mer om etik idag. Som han ser det skapar de nya möjligheterna hela tiden nya debatter.

– Den ökade tekniska skickligheten väcker nya typer av frågeställningar. Ta till exempel debatten kring provrörsbefruktning och transplantationer. Teknisk utveckling kan mycket väl förenas med ökad etisk känslighet. Jag tror att vår uppmärksamhet på mänskligt lidande har ökat, liksom vår observans på det inre livet. En ökad självinsikt, ofta med psykologiska förtecken. Det är ett kulturfenomen, säger han.

I ett fungerande samhälle finns det alltid ett visst mått av oskrivna lagar och regler, som gör att myndigheter och polis inte står för allt ansvarstagande.

Wlodek Rabinowiz, professor i praktisk filosofi vid Lunds universitet, påpekar att det är vik-

16.33: Gunnar blir erbjuden klubbkort och accepterar. Alla framtida inköp med kortet kommer att registreras.

serade liggare. Eventuella handikapp, allergier eller liknande besvär registreras. Väl framme på hotellet registreras sedan vanligen utgående samtal tillsammans med rumsnummer, betal-tv, tid och belopp. Vissa hotell registrerar även vad man tar ur minibaren.

16.33 Gunnar lämnar kontoret. Går förbi Åhléns och köper en bok. Blir erbjuden klubbkort och accepterar. Klubbkorten är en effektiv metod för att samla in uppgifter. Skaffar man ett bonuskort registreras alla ens framtida inköp i ett dataregister. Beroende på vilka köpvanor man har får man olika tematidningar och riktade erbjudanden. Idag har de flesta butikskedjor så kallade klubbkort. Polarn & Pyret, IKEA och Hennes & Mauritz är några exempel.

17.05 Gunnar tar bussen hem. Registrering som till jobbet.

17.31 Gunnar promenerar hem från busshållplatsen. Inom något år kommer företagen att veta var man befinner sig. Mobilens SIM-kort skickar en signal till satelliter som ser var man är. När man åker förbi Burger King kan man få reklam om hamburgare och så vidare.

GURU01s3239_bigbro.ny 2000-12-07 12.54 Sidan 39

”Vi blir visserligen hela tiden mer tillgängliga men vi har lättare för att stänga ute folk”

Elisabeth Gerle, etikforskare vid Lunds universitet

då hinner inte lagarna med

Gunnar tar ut pengar. Banken registerar tid, plats samt uttagets storlek.

tigt med den här typen av etiska regler.

– Det finns en tendens i det moderna samhället att man skall reglera allt med skrivna lagar. Men det är en process som innebär en fara. Finns det för mycket lagar i ett samhälle finns det alltid en risk för att folk upplever det som att de slipper det egna ansvaret, säger han.

Oskrivna regler och skrivna lagar. Väger de då lika tungt bland allmänheten? Blir en person fri från sitt straff när han har sluppit ut ur fängelset eller tar det ytterligare tid innan samhället friar honom, och vem är det egentligen vi är rädda för – polisen eller grannarna?

– Det sociala trycket är väldigt stort. Det har det alltid varit. Avhoppade nazister är en ytterlighet, men ändå ett bra exempel på hur svårt det kan vara att våga bryta mot ett intensivt grupptryck, säger Elisabeth Gerle. ■

Lena Sundström är frilansjournalist och kolumnist i Metro. Hon drömmer om att bli onödigt rik så att hon kan skaffa sig privata pitponnies och content providers.

Spionerna som läser alla mail

DEN MODERNA UNDERRÄTTELSEAGENTEN är med all sannolikhet varken vältränad, James Bond-brun eller förklädd. Han sitter bakom en dataskärm på ett kontor någonstans och har koll på det mesta med minsta möjliga fysiska ansträngning. Det är inte bara företagen som kartlägger oss via nätet.

Spionnätet Echelon i USA snappar upp och läser alla mail via internet sedan flera år tillbaka. Spindeln i spionnätet är USA:s National Security Agency, och den brittiska, australiensiska och nyazeeländska underrättelsetjänsten samarbetar, vilket skapar en världsomspännande övervakning. Spionerna tittar inte bara på mail till och från brottsmisstänkta personer. De tittar på allt. Search: ”terrorist”, search: ”Kill Clinton”, och så vidare. Nätet dammsugs på misstänkta sökord, så kallade dictionaries.

I FRANKRIKE HAR man skapat sig en egen central, Frenchelon. Men hur är det med Sverige? Finns det ett Swechelon?

Försvarsminister **Björn von Sydow** fick i riksdagen frågan om Sverige samarbetar med NSA.

– Frågan berör hur viss operativ underrättelsetjänst skall genomföras. Metoderna med vilka sådan tjänst bedrivs är i allt väsentligt hemliga. Det ligger så att säga i sakens natur, var hans svar.

Med andra ord, kanske vi samarbetar med amerikanerna, kanske inte.

En annan källa, som dock vill vara anonym ,uttrycker det på ungefär samma sätt.

– Om jag säger så här. Underrättelsetjänsten har alltid haft till sin uppgift att övervaka det som sker i samhället. Det är det den är till för. Den enda skillnaden nu för tiden är att det krävs mindre arbetsinsatser. Men det är naivt att tro att övervakningen har ökat på grund av tekniken.

DEN NYA TEKNIKEN löser alltså inga gåtor, dem måste man fortfarande klura ut själv. Inte heller verkar det elektroniska samhället ha revolutionerat eller påverkat den vanliga polismyndighetens arbetssätt i någon större utsträckning.

– Den viktigaste informationen får vi fortfarande från dem som man grovt uttryckt kallar tjallarna, det är där man kan få den substantiella informationen, säger **Åke Sundgren**, personuppgiftsombud och före detta chef för kriminalunderrättelsetjänsten.

Han berättar att nätet dock kan vara till en viss hjälp när man söker efter personer som inte är traditionellt kriminella.

– Jag har svårt att uttrycka det konkret eftersom jag inte kan avslöja för mycket. Men vi har specialister som jobbar med det, säger han.

På den senaste tiden har det förekommit att e-post har använts i bevisföringen vid rättegångar, och som bevisföremål väger e-post lika tungt som vanlig korrespondens, enligt **Stefan Kronqvist,** som är chef för it-brottsroteln på rikskriminalen.

– Det är ingen som helst skillnad mellan vanlig post och e-post. Det kan möjligen vara något svårare att knyta en person till ett e-postmeddelande, men vi har våra hemliga metoder, vi chansar inte, säger han.

För att polisen skall kunna kolla igenom någons e-posttrafik i hemlighet, krävs dock samma tillstånd som för telefonavlyssning. ■

21.13: Gunnar kollar in en porrsajt. Företaget kartlägger honom med hjälp av cookies.

18.35 Gunnar går förbi videobutiken och hyr ”Enemy of the State.” Filmen registreras tillsammans med medlemsnumret.

18.58 Gunnar går och handlar mat. Inköpet registreras. ICA har t ex en kunddatabas med uppgifter om 3,1 miljoner kunder som är centralt placerad i Borås. Det är fullt möjligt att ta fram detaljerad information om en enskild kunds inköp, för att sedan göra upp en personprofil. Att hantera kunduppgifterna medför inte några större administrativa kostnader.

21.13 Gunnar surfar lite, kollar en porrsajt, och somnar sedan. Porrindustrin har alltid legat långt framme i utvecklingen när det gäller att kartlägga sina kunder. För att lära känna kunderna använder man sig bland annat av cookies. Avregistrerar man sig och tar bort sina frivilliga uppgifter från browsern fortsätter övervakningen i alla fall.

07.00 Gunnar vaknar och ringer till taxibolaget. En elektronisk telefonröst läser upp hans adress. Adressen har kopplats till telefonnumret per automatik.

GURU01s4042_beata 2000-12-04 22.12 Sidan 40

Hon var för väluppfostrad för att göra uppror och hon hatade ”fysiiik”. Idag har fru Spray, Beata Wickbom, fått revansch.

TEXT **JONAS FREDÉN** FOTO **GUNNAR SEIJBOLD**

SMARTA BEATA

För två veckor sedan var jag i en galax långt, långt borta – i Ljungbyhed, på ett annat jobb. Det var en påminnelse om att det finns en värld där ute där man faktiskt dricker Gevalia brygg på kaféerna, inte hallonsmoothies, och folk inte har polisonger för att det är coolt utan för att de har det. Där man inte är särskilt intresserad av rastlösa it-bolag.

Sociologiskt sett är resan från Ljungbyhed till **Beata Wickboms** Stockholm ungefär så lång som den kan bli i Sverige. Den går från bruksort till storstad, från arbetarklass till överklass, från gammal ekonomi till ny och från periferi till centrum.

Beata Wickbom var, tills hon blev mammaledig, marknadschef på internetkonsulten Razorfish. Hon är 32 år, skriver krönikor i Finanstidningen, sitter i styrelsen för ytterligare tre företag, talar tre språk, gick igenom gymnasiet med 4,8 i snittbetyg, har bott utomlands i fyra år, piggade upp Handelsstudierna med konsthistoria vid sidan om, hoppade på it-boomen 1995 som Sprayanställd nummer 15 etcetera, etcetera. Det är svårt att komma på någonting som ens påminner om en fläck på cv:n.

Det är möjligt att it-hypens tid är förbi och den nya ekonomin är död och ingen skriver om Razorfish om sex månader, men än så länge är Beata Wickbom mitt i smeten. Klart att jag är avundsjuk på silverskeden i munnen. Klart att jag tror att hon ska vara självsäker, kanske självgod. Klart att det inte stämmer riktigt.

Hon stämmer träff på Elverkets restaurang. Den ligger granne med Dramatens extrascen på Östermalm och frekventeras av både kulturfolk och slipsar. Elverket förenar kultur och kapital. Precis som Beata, kan man säga.

Beata är stammis. Röda **Anna Holtblad**-byxor, röd jacka från H&M i samma nyans, klocka som matchar perfekt och blå stickad tröja som bryter litet lagom. Ser ut litet som en popstjärna, P J Harvey-style.

Verkar lätt att tycka om. Fast handslag, rak, klarblå blick. Pianofingrar, gester som understryker och förklarar pedagogiskt allt jag inte antas veta – vem **Jonas Svensson**, en av grundarna av Spray, är och sådant.

Hon gillar uppenbarligen att berätta historier och är uppenbart medievan. Säger själv att hon gärna snickrar till några smarta one-liners före en intervju och tycker att det är kul när de går in i tidningarna.

Faktum är att jag inte behöver ställa många frågor för att intervjua Beata i två och en halv timme. Inte så konstigt, ,eftersom det har varit hennes jobb att skapa uppmärksamhet kring Spray och Razorfish. Men ändå.

Hon är inte världens bästa lyssnare, säger hon själv längre fram. Verkar en aning dominant och erkänner det också utan vidare.

Beata Wickbom är född och uppvuxen i Danderyd med en kompakt överklassbakgrund som hon inte sticker under stol med. Det är därifrån självförtroendet kommer.

Nu bor hon i Djursholm.

ETT AVGÖRANDE ÖGONBLICK i Beatas liv kom när familjen kom tillbaka från två år i Tanzania. Mamma jobbade med bistånd.

Beata hade gått i internationell skola, haft skoluniform, spelat tennis, lärt sig engelska. Tempot var givetvis högre i den skolan än i Hej Matematik-mellanstadiet i Danderyd, så Beata kunde så småningom hoppa över en klass och börja direkt i åttan.

Förmodligen var det där hon blev en outsider och började gå sina egna vägar. Hoppar över en klass gör nämligen ingen ostraffat, i alla fall inte i Danderyd. Klasskamraterna tyckte att det var obegripligt och konstigt.

– Ännu 15 år efteråt händer det att gamla skolkamrater känner igen mig och säger: ”Var det inte du som bytte klass?”

Beata var inte heller så intresserad av att passa in.

– Det verkade inte särskilt intressant att glida omkring i stim med sju-åtta andra identiskt klädda tjejer, idissla tuggummi och spana på killar.

Beata var för sig själv i stället.

– Jag pysslade med små saker. Små collage och stickningar och annat skapande, ja, smått.

Den vuxna Beata kryper ihop och pillar med fingrarna mot varandra som för att visa hur hon slöt sig inom sig och sitt.

Bra betyg fick hon utan att anstränga sig. Skolan var hon helt ointresserad av och hon var ingen partypingla. Hon ville bli arkeolog.

I SJUAN SKULLE eleverna välja tillvalsämnen och Beata valde teknik. Hennes mamma hade sett till att hon fått privatlektioner i franska och ett språk räckte, tyckte Beata som ville pröva något nytt.

Plötsligt stod pysselflickan klädd i overall i ett gammalt skyddsrum och svetsade och filade i ett hörn tillsammans med de hårda killarna som spelade AC/DC och kastade upp snus i taket. Hon passade inte in där heller.

Som äldst av sju hel- och halvsyskon kände hon alltid ett ansvar för småflickorna. Och för sina klasskamrater.

– Jag var alltid den som oroade mig och var rädd att någon skulle supa sig full och somna i en snödriva, berättar Beata.

Hon är sådan än idag: så beskyddande och ansvarstagande att hennes sambo driver med henne för det.

– Kommer han hem en halvtimme för sent tror jag direkt att han kört i diket, säger hon.

Hon vill inte gärna berätta om sin första fylla. Mamma blev arg, säger hon bara.

På högstadiet var det kort sagt varken mycket sprit eller hångel för Beata. Jag frågar inte ens om hon testade droger, det är helt onödigt.

– Det var inte så kul att vara tonåring. Men det var inte värre för mig än för någon annan. Alla människor hatar tonåren, eller hur?

Beata gjorde inga uppror. Inga våldsamma gräl, ingen graffiti, ingen punkperiod. Hon tog revansch. ▸

GURU01s4042_beata.ny 2000-12-07 12.56 Sidan 41

En mammaledig rödluva. Beata Wickbom har lämnat jobbet som marknadschef på Razorfish, men nya utmaningar väntar på företaget efter mammaledigheten.

GURU01s4042_beata 2000-12-04 22.55 Sidan 42

”Jag är konflikträdd. Jag sätter mig hellre ner och pratar igenom konflikter. Det fungerar mycket bättre”

–Jag är inte den typen som vill distansera mig och jag gillar inte att såra, och jag tycker inte alltid att det är konstruktivt att göra annorlunda.

Fortfarande tycker hon att ilska är meningslöst. Hon grälar aldrig med sin sambo.

–Jag är konflikträdd, säger hon.

–Jag sätter mig hellre ner och pratar igenom konflikter. Det fungerar mycket bättre.

Gymnasiet blev en smula bättre. Men Beata valde naturvetenskaplig linje trots att det var uppenbart för alla, inklusive henne själv, att hon var humanist i själ och hjärta. Men som humanist skulle hon inte kunna välja högskolelinje fritt efter gymnasiet.

Därmed blev hon tvungen att läsa fysik.

– Jag har alltid hatat matte och fysik.

Beata säger ”fysiiiiik” så att det ser ut att göra ont i munnen. Fysiiik; det gick bara inte att få in i huvudet.

SMARTA BEATA FICK plötsligt tvåa i ett ämne. Siffror och Beata älskar inte varandra. När hon började på Handels – för att hon inte visste vad hon skulle göra annars – var hon så ointresserad av bokföring att hon inte förstod vad ”konton och sådana där grejer” egentligen tjänade till. Hon trodde länge att bokföring var ett slags underlig ekonomisk historia.

–Det dröjde till andra året på Handels innan jag förstod att företagen faktiskt använder bokföring, att det finns ute i verkligheten!

Sinne för pengar har hon aldrig haft. Det liksom bara rullar på med privatekonomin, nu också. Kort sagt: Ekonomistudierna var inte särskilt kul de första två åren. Men Beata stretade på. Hon kan inte riktigt förklara varför. Förmodligen för att hon är van vid att streta på och vara duktig.

–Jag fick en ganska luthersk uppfostran. Och det finns ett värde i att göra klart saker. Idag har jag förstått att man blir bra på det som är kul, men det visste jag inte då.

Handels var ett grabbigt ställe med bara 20 procent tjejer, drängiga fester och nollning med sexuella inslag, ni vet, ta av sig kläder och lägga sig i en lång rad utomhus. Beata skapade en förening, ”Tjejer på Handels”, och fick gå upp till rektorn och säga vad hon tyckte om jämställdheten på skolan.

–Plötsligt fick jag sätta mig i de där enormt höga stolarna de har i presidiet i min röda halsduk och konferera med gubbarna.

Att hon alls blev kvar på skolan är svårt att fatta. Fram till den här punkten var Beata Wickbom i stora drag en tjej som inte funnit sin plats i livet.

Vändpunkten kom efter fyra terminer. Då dök ämnet industriell organisation upp på schemat och plötsligt började lärarna tala om nätverk, om hur man får ett kärnkraftverk att fungera organisatoriskt och ett företag att byta kultur. Och när **Kjell A Nordström** började föreläsa om internationell ekonomi fann sig Beata mer till rätta.

Hon är, kan man säga, intresserad av idéerna bakom business och inte ett smack av företagens skruvar och muttrar.

Med det sinnelaget är det inte så konstigt att Beata frontalkrockade med affärskulturen på sitt första jobb.

–Det var bara så fult där! Fu-u-ula möbler och fula miljöer och en snål människofientlig miljö och en total oförståelse för att människor faktiskt jobbar bättre när de trivs, säger Beata.

–Folk ville hellre skruva ihop trista Ikeamöbler en hel natt för att spara litet pengar i stället för att ta hjälp, säger hon.

DET VILLE INTE BEATA. Hon ville jobba mänskligt. Och tyckte att det är okej att vara estet, humanist och ekonom samtidigt.

Så blev Beata uppringd av Spray, några där kände henne. Spray var mer än ett jobb, det var ett livsval. Beata skiner upp med ansiktet och hela kroppen när hon säger det:

–Plötsligt blev jag accepterad som jag var. Mina tankar räknades. Min attityd var precis som alla andras. Och jag behövde inte, och kunde inte, ta ansvar för andra eftersom de var så briljanta allihop. Jag kunde släppa dem och sköta mitt. Att det vi trodde på och tyckte om dessutom var värt pengar var ett enormt lyft.

Hon var ingen malplacerad ekonomistudent längre. Hon var som fisken i vattnet.

–Det var mitt livs klipp!

Beata har inte bytt jobb sedan dess. Hösten 1998 fusionerade Spray med Razorfish och Beata blev marknadschef för Razorfishs svenska konsultdel. Nu har hon slutat som marknadschef, men ska ändå stanna vid Razorfish, men hon vet inte riktigt vad det ska bli. Europa, USA eller Sverige – det är inte klart än.

–När jag kom var medelåldern 21 år, vi var 15 anställda och gick på två studentskivor för jobbarkompisar, och det fanns egentligen ingen internetbransch. Nu har enbart Razorfish cirka 1 500 anställda… Bland det bästa med mitt jobb är att få berätta hur det gick till. Det är det som är det roliga.

ETT AV DE FÖRSTA jobben var att få Spray att se större ut.

–Vi tänkte att om vi kan visa på en bransch och vara centrala i den så kommer branschen att verka mer etablerad än den är. Så vi anordnade SIME.

SIME är Scandinavian Interactive Media Events, ett slags Grammis-gala för it-bolag.

–Så när Razorfishs amerikanska vd Jeff Dachis kom till Sverige trodde han ju att vi var jättestora…

Vilket givetvis hjälpte Spray att till slut gå samman med Razorfish.

Sensmoralen är, enligt Beata Wickbom, inte att hon gjort en lång resa, utan att omgivningen har gjort det. Att hon hittat rätt sammanhang.

–Jag är samma person nu som när jag var 14 år. Därför kan jag inte vara någon hård bitchig typ heller. Det som gått bra beror inte bara på mig utan på att jag haft bra personer runt omkring mig. Har jag ett karriärtips så är det detta: Skaffa bra arbetskamrater. Och gör sådant som är roligt.

Beata tänker givetvis inte byta jobb, men vad skulle hon göra om hon trots allt var tvungen?

–Hmm… starta en entreprenörsskola för barn där jag bor. Och få barn att våga ta egna initiativ och skilja sig från mängden. ■

Jonas Fredén är den enda frilansjournalisten i Sverige som inte äger en mobiltelefon.

ID: Beata Wickbom

ÅLDER: Just fyllda 32. **FAMILJ:** Sambo och en dotter på 10 månader. **BOR:** Är uppvuxen i Danderyd, bodde under två år i Tanzania. Nu bor Beata i Djursholm. **YRKE:** Mammaledig, före detta marknadschef på Razorfish. **INTRESSE:** Samlar på sneakers, ”har massor”, segling, skidåkning. ”Är skitdålig på tennis, men vill gärna kunna.” **MUSIK:** Gullan Bornemark och House. Älskar att gå ut och dansa till glad house-musik, dock ej techno.

GURU01s43_wantyou.ny 2000-12-07 12.58 Sidan 43

PRESSENS BILD

we want you!

BERÄTTA VAD DU TYCKER

◗ Gå in på guru.nu/wewantyou och berätta vad du tycker om tidningen. Vi lottar ut helårsprenumerationer på Guru, dvd-filmer och cd-skivor bland dem som deltar i undersökningen. Läs mer om utlottningen på sajten.

GURU

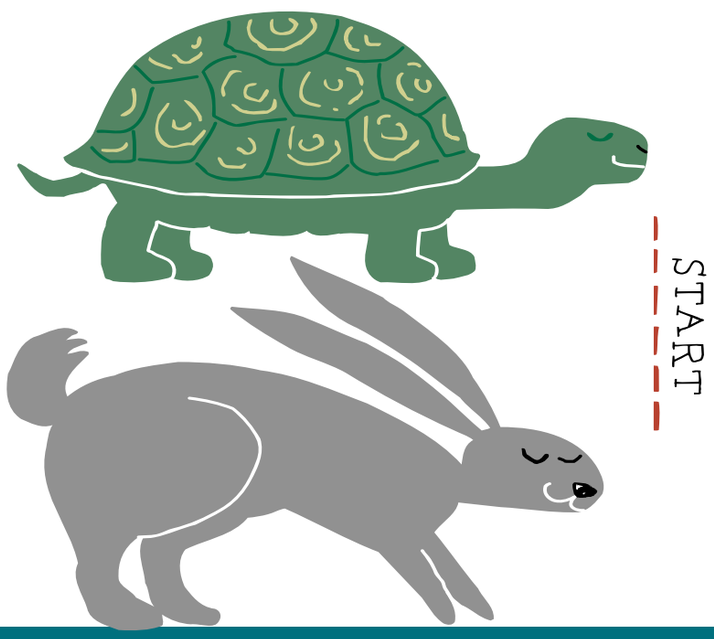
MÄNNISKOR, AFFÄRER, IDÉER I INTERNETÅLDERN

GURU01s44-49 2000-12-05 15.07 Sidan 44

GET SLOW 2001

50-52 Han gick rakt in i väggen. **53** Trendbarometern. **54-56** Han har alla rä

BOKSL
för internet e

Verkligheten har kommit ikapp internetbranschen. Nu sållas agnarna från vetet. Samtidigt hotas revolutionens goda värden. Stanna upp ett tag! För nu krävs eftertanke.

TEXT **ERIKA AUGUSTINSSON, JAN ISAKSON**

ILLUSTRATION **JAN OLSSON**

SAGAN OM HAREN OCH SKÖLDPADDAN. Det var en gång en hare och en sköldpadda. De bodde i Afrika i landet Somalia. De brukade vara på en plats med mycket skugga. Där växte många olika blad och buskar och en bit därifrån låg en flod. Haren skuttade omkring och lekte bland bladen och

GURU01s44-49 2000-12-05 15.07 Sidan 45

rätt. Grattis! **57** Bubblor som sprack.

SLUT *ekonomin*

SPEED WINS, HOW FAST ARE YOU? och How to speed up your start-up. Det är nyckelfraserna på amerikanska branschmagasinet Fast Companys omslag i maj i år.

Inne i tidningen trumpetar de ut att en internetentreprenör har fyra månader på sig att gå från idé till färdig produkt.

”Det är fyra månader eller game-over”, säger **J. Neil Weintraut** på 21st Century Internet Venture Partners och får medhåll av **Jeff Levy**, vd på företagskuvösen E-hatchery:

”Du kan alltid få mer pengar, men du kan aldrig få mer tid. Tiden tar inte hänsyn till någon.”

Det här var i maj!

Men Fast Companys artikel var bara pricken över i på den snabbhetshysteri som rått i internetbranschen i flera år. I Sverige har budskapet mässats av våra egna profeter. Mest känt är kanske Framfabgrundaren **Jonas Birgerssons** gamla Napoleoncitat ”I krig kan inget kompensera förlorad tid”.

Citatet har använts flitigt för att illustrera både behovet av en snabb bredbandsutbyggnad och nödvändigheten av att Framfab skulle anställa folk och öppna nya kontor i rekordtakt.

Idag får de entreprenörer och aktieägare som gick på myten att fart är allt, och inte hann lämna bolagen i tid, betala dyrt.

Hela turbostrategin byggde på en aldrig sinande ström av riskkapital. Plötsligt var det tvärbroms i USA och tvärstopp i Sverige, eftersom vår riskkapitalmarknad är både mindre och yngre än den amerikanska.

Samtidigt satt och sitter många företag med skyhöga fasta kostnader, lokaler, personal och med en mjukvara som kostat mångmiljonbelopp att ta fram. Men försäljningen hade ännu inte kommit igång.

Kravet på att allt skulle gå fort, fort, fort gjorde också att allt blev dyrare än nödvändigt. Det fanns inte tid till ett normalt upphandlingsförfarande, det viktigaste var att saker och människor kom på plats. I jakten på tid spenderade man från höften. Det är en viktig orsak till att många företag brände fantastiska summor på mycket kort tid.

Så gick Boo.com i konkurs. Plötsligt var de gamla värderingsmodellerna med fokus på vinst och växa av egen kraft tagna till heders igen. ▸

buskarna. Han sprang hit och dit och smakade på så många olika växter som han kunde hitta. Sköldpaddan letade lugnt reda på de blad han kände till och åt upp dem. – Oh, vad långsamt du kryper, sa haren till sköldpaddan. – Jaså, tycker du det, sa sköldpaddan. – Ja, du kommer ju ingen vart, så

GURU01s44-49.ny 2000-12-07 13.01 Sidan 46

GET SLOW 2001

”Det finns ingen

Det är som att prata om en ny fysik, vilken skulle innebära

– I början krävde investerarna bara tillväxt, sedan gjorde kapitalmarknaden en helomvändning. Dressmart var helt beroende av externt kapital. När inte det kom gick det inte ihop och vi fick lägga ned, säger **Mathias Plank**, grundare av Dressmart, som såldes till klädföretaget New Wave för en symbolisk krona sedan riskkapitalet på 200 miljoner kronor tagit slut.

Det behövdes inte mer för att internetbubblan skulle spricka. Riskkapitalisterna slog igen locken till skattkistorna – ridå.

MEN ÄR DET VERKLIGEN ingenting mer som hänt? Nej, faktiskt inte.

– Det är viktigt att göra skillnad på bolagen och bolagens värdering. Skiljer man på det är det inte så mycket som hänt egentligen. Det finns ingen ny ekonomi. Det är som att prata om en ny fysik, vilken skulle innebära att en kopp inte faller i golvet om man släpper den. Nu finns det visserligen förslag till en ny fysik, men i ekonomin är det ingenting nytt som hänt, där är det fortfarande grundläggande efterfrågemodeller som gäller, säger **Kjell A Nordström,** professor vid Handelshögskolan i Stockholm.

Jakob Tolleryd, vd för företaget Carambole och författare till boken ”Värdering av tillväxtföretag”, är skrämd av hur riskkapitalister och journalister ”verkar agera i symbios”, båda grupperna springer i flock och ingen – eller ytterst få – vågar gå mot strömmen:

– Vi har haft en extrem period nu. Redan för ett år sedan (november 1999, red:s anm) var internetaktierna upphaussade, men trots det hyllades företagen i pressen. Redan då kände jag att OOOH, ta det lugnt, det var tydligt att det här kommer inte att sluta bra. Nu är det tvärtom, HALLÅ, det finns faktiskt bra företag också.

Göran Arvinius

Bengt-Arne Vedin

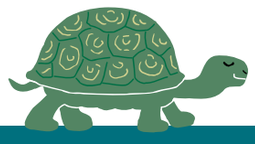
Risken är att många i grunden sunda bolag nu tvingas stänga igen butiken på grund av att kapitalet gjort helt om. Kjell A Nordströms tes är att ”bara journalister med ett eget kassaflöde, till exempel **Jan Guillou** som lever gott på sina böcker, vågar skriva tuffa artiklar som går mot strömmen. Det vågar inte redaktörerna på A-ekonomi eller Svenska Dagbladet Näringsliv.”

Mediernas rapportering, ett företags agerande och aktiens värdeutveckling är idag tätt sammanflätade. I ett näringsliv helt fokuserat på aktiens värdering blir varje rad som skrivs om företaget livsviktig. Det visar inte minst den explosion som PR-branschen just nu genomgår. Det är viktigare än någonsin att ”kommunicera” företagets förträfflighet till allmänhet och professionella investerare.

MEDVETENHETEN om mediernas förändrade roll har börjat sprida sig bland ekonomijournalister. Visions chefredaktör **Pontus Forsström** skrev svart på vitt vad säkert många tänkt i en ledare med rubriken ”Jag, en lättlurad sate” den 28 november i år:

”Äta eller ätas var verkligheten för många av bolagen under början av 2000. Media blev en scen där värdena byggdes. Det var ingen av journalisterna beredd på. Att direktörerna, liksom politikerna, hade ett syfte med sina utspel var inget som gemene näringslivsjournalisten var van att fundera över. /…/ Vår dramaturgi var ganska enkel och förutsägbar. Därför anpassade många företag sina budskap, ja hela sin verksamhet, för att passa mediedramaturgin. På det sättet inte bara skildrade vi verkligheten, utan vi skapade den också. Utan att fullt ut förstå det.”

Värst var ändå att se hur kvällstidningarna, med start efter nyår, intensifierade sin aktieklippsjournalistik. Detta samtidigt som många erfarna

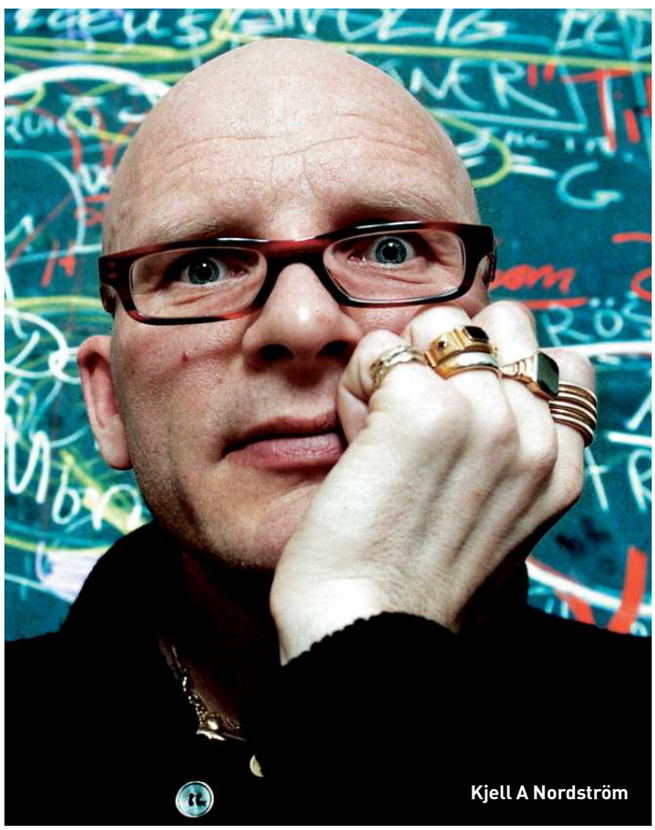

långsam som du är. – Ja, men jag kommer dit jag vill, sa sköldpaddan. – Äsch, du kan ju aldrig vara med i någon tävling. Du skulle alltid komma sist, sa haren och skrattade och viftade med sina långa öron. – Om du vill kan vi ordna en tävling och springa i kapp. Den som kommer först i mål vinner,

GURU01s44-49 2000-12-05 15.07 Sidan 47

ny ekonomi.

att en kopp inte faller i golvet om man släpper den.”

Kjell A Nordström

ekonomiredaktioner försiktigt började flagga för att det var fara å färde. Det var då många småsparare klev in i pyramidspelet, bara för att trilla utför stupet någon månad senare. Tragiskt.

– Börsbubblan som slog mot småspararna. Visst måste var och en ta ansvar för sina investeringar. Det tråkiga är när staten går ut och borgar för att en aktie, i det här fallet Telia, är en god investering, och småspararna ser det som ett säkert kort men investeringen går åt fel håll, säger **Peter Jörgne**, vd för it-konsultbolaget Solarplexus.

Erika Augustinsson, en av undertecknarna till den här artikeln, var på en konferens i Köpenhamn för Svenska Dagbladets räkning i början av maj i år:

– Jag kom direkt från en tre månader lång resa i Indokina för att genast ramla in i den stressiga nya medieekonomin. Efter att ha suttit i hammockar och i guppande båtar på Mekongfloden blev mötet med den nya ekonomins aktörer på Get Fast-konferensen i Köpenhamn lite av en chock. Att lämna i januari för att i maj möta halvstressade ögon, människor som förvirrat frågar sig hur ska jag hinna, tänk om tåget går ifrån mig eller tänk om vi inte satsar rätt.

– Jag skrev i min artikel att jag ansåg att konferensnamnet Get Fast redan då borde ha bytts ut mot Get Slow. Fick en massa arga mail av revirbevakande människor. Fick färre mail från människor som tyckte det var skönt att någon poängterade det faktum att världen faktiskt snurrade en aning för fort.

Idag finns det ingen som inte skulle skriva under på den analysen.

– Eftersom de nya företagen varit mer ideologiska och samhällstillvända än till exempel Volvo har de fått ta plats som framtidens tolkare. De pratade upp sina aktier och fick sedan stor makt genom sina absurt övervärderade bolag. Då blir också besvikelsen större när de inte kan prestera något, säger **Lars Ilshammar**, it-historiker vid Örebro universitet.

Faran är nu, givet att ingen som vanligt lär sig någonting av historien, ▸

sa sköldpaddan. – Det är jag med på, sa haren. Men jag vill att det ska gå riktigt till. Vi måste ha en jury, som bestämmer var start och mål är. Juryn ska också säga vem som är vinnare. Haren tänkte att det skulle vara roligt att bli vinnare. Alla skulle hurra för honom. – OK, sa sköldpaddan. De be-

GURU01s44-49 2000-12-05 15.07 Sidan 48

GET SLOW 2001

”Vi har fått ett nytt fo

Förr var det viktigare att känna rätt personer. Karriärerna g

att alla – med medierna i spetsen – gör en helomvändning. Riskkapitalisterna har redan hakat på. För bortsett från börshysterin har det hänt mycket som är bra.

Också på den positiva sidan har medierna spelat en viktig roll. Tidigare låg allt strålkastarljus på storföretagen. Ekonomijournalisterna har på gott och ont lyft fram nya entreprenörer, vilket skapat viktiga förebilder för en hel generation.

Jantelagen fick ge vika och det blev tillåtet att ha visioner, att tro på sina egen förmåga.

Peter Jörgne

Magnus Nilsson

SVERIGE HAR OCKSÅ fått en riskkapitalmarknad som gör det möjligt att få fram kapital till att förverkliga idéerna. Det finns till och med företagskuvöser vars enda affärsidé är att sparka igång nya företag.

Företagen insåg att kompetensen inte sitter i slipsen, plötsligt kunde det vara den yngste och ”sämst” klädde vid styrelsebordet som satt med den högsta lönen och viktigaste kompetensen. Fyrtiotalisternas maktmonopol bröts.

– En av de drivande faktorerna bakom utvecklingen är att entreprenörskap och företagande fått fotfäste i medelklassen, från att tidigare varit en fråga nästan bara för överklassen, säger **Göran Arvinius**, vd för Doubleclick och ”med rötterna i Malmös bättre arbetarkvarter”.

– Vi har också fått ett helt annat fokus på talang, det har det varit åt helvete för lite av tidigare. Då var det viktigare att känna rätt personer, karriärerna gjordes upp i överklassens slutna små rum.

Enligt **Bengt-Arne Vedin**, ansvarig for Ruben Rausings Fond för forskning om nyföretagande och innovation samt adjungerad professor i innovationskunskap vid Tekniska högskolan i Stockholm, kan förändringen grovt sammanfattas som att en mängd gränser suddats ut de senaste åren. Gränser mellan generationer, länder, yrkesgrupper och kompetenser. Det är en process som drivit på uppfinningsrikedomen.

”Sverige har en unik chans att bli världsledande inom it”, det sa Jonas Birgersson sensommaren 1999. Han fick rätt, förmodligen fortare än han kunnat drömma om. I februari i år utsågs Sverige till världens främsta it-nation i en rapport från det amerikanska analysföretaget IDC.

Beroende på analysföretag och vem som uttolkar rapporterna kan visserligen ett helt gäng västnationer belägga att just de är främst i världen. Men Sverige ligger bra till, bland de tre–fyra främsta i världen, det kan vi säga säkert. Det är ändå enastående.

Framgångarna har gett hela landet en skjuts och ett självförtroende vi knappt kunnat föreställa oss för tre år sedan.

Listan kan säkert göras längre.

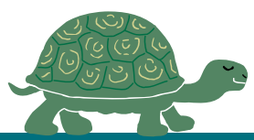
Frågan är nu om de goda saker som de senaste årens utveckling fört med sig hamnar på soptippen tillsammans med Boo.com och Boxman.

– Det är möjligt att vi får se en backlash, för aktörerna vill markera en distans till det som varit, fortsätter Göran Arvinius.

I värsta fall har den unga generationen it-företagare inte lärt sig någonting av erfarenheterna från det senaste året.

Om alla bara skyller på att riskkapitalisterna inte levererat mer kapital, i stället för att inse att de gjort fel, då får vi en förlorad generation entreprenörer, säger Bengt-Arne Vedin.

FREDRIK ARNANDER, VD för Fondex, menar att småföretagandets betydelse har kommit i fokus samtidigt som de stora och traditionel-

stämde att tävlingen skulle vara nästa dag på en plats som låg alldeles nära floden. Ett lejon, en elefant och en giraff var med i juryn. En liten apa skulle skrika startsignalen. Starten var vid några träd och målet var kanten av floden en bit därifrån. Många djur hade kommit för att titta på tävlingen.

GURU01s44-49.ny 2000-12-07 13.02 Sidan 49

t fokus på talang.

a gjordes upp i överklassens slutna rum.”

la företagen har fått upp ögonen för ny teknik och nya sätt att arbeta. De små företagen har visat vägen in i framtiden eftersom det bland dem fanns en vilja att skapa ett nytt svenskt näringsliv, när det gamla var handlingsförlamat.

– Men kunderna glömdes bort, ny teknik utvecklades för snabbt utan hänsyn till användarna. Det har också funnits en utbredd okunskap bland entreprenörer, riskkapitalister, investerare, analytiker och medier. Men vem har all kunskap i ett paradigmskifte?

Oavsett om aktörerna tar sig mer tid att tänka efter eller inte kommer det att ändå bli mindre hysteriskt framöver. Det är en direkt följd av att riskkapitalet blivit försiktigare.

– Det blir mindre projekt och mindre bolag. Tempot är lägre och hela marknaden rör sig långsammare, säger **Magnus Nilsson**, vd i inkubatorn Starthouse med åtta nystartade bolag i sitt stall.

Ursprungligen skulle företag hos Starthouse vara färdiga att stå på egna ben – med eget ledarskap, administration, lokal etcetera – efter ett till två år.

Idag räknar Magnus Nilsson med att företagen blir kvar i kuvösen längre tid. Det är ett måste när fokus ligger på omsättning och vinst i stället för bara antal anställda.

OFTA ÄR DET INTE SÅ bråttom heller. Tar företaget fram tjänster för bredband eller tredje generationens mobilsystem finns gott om tid att utveckla produkten. Det viktigaste är snarast att hålla på sitt kapital tills marknaden finns på plats. För bredband och nationella mobilnät trollar man inte fram på en fikarast, det tar flera år, som bekant.

– När det fanns ett överskott på riskkapital hetsade företagen varandra att bli först med en tjänst, men sedan fanns inget nät som klarade av den.

Magnus Nilsson vet. Ett av Starthouses företag – Movearound.com, som tar fram WAP-tjänster – har precis fått sparka alla sina 85 anställda. Cirka 35 får nya tjänster.

Anledningen är att det är först nu som det sakta men säkert börjar finnas en marknad för tjänsterna. Enligt honom är det stor risk för att företag som idag utvecklar tjänster för 3G går i samma fälla som Movearound med sin WAP-satsning.

– Den kollaps som vi sett under våren/hösten är en följd av flera felbedömningar. I grund och botten handlar det om att konkurrera med invanda inköpsmönster. Idéerna och produkterna man har är bra och genomtänkta, men marknaden finns inte. Människan är inte lika benägen att ändra på sig som man målat upp för investerarna, säger Peter Jörgne.

När journalister och entreprenörer upptäcker att det har varit en bubbla börjar de fundera en smula. Man vänder sig till ekonomerna och historikerna vid universiteten, som för en förbluffad journalistkår berättar om tulpanspekulationsbubblan i Holland på 1600-talet. (Se sidan 57.) Okunskap kanske men också vår oförmåga att någonsin lära oss av historien.

Idag måste även entreprenörer, journalister och andra opinionsbildare sakta ned och tänka efter.

Fredrik Arnander

Vi började med att konstatera att, vid sidan av att luften gått ur aktiekurserna och riskkapitalmarknaden, inget egentligen har hänt – trots alla krigsrubriker.

När vågorna lagt sig och de värsta felsatsningarna försvunnit går internetbranschen in i en ny fas med god och stabil tillväxt, ungefär som skedde med PC-branschen sedanden bubblan spruckit på 80-talet.

– Utvecklingen är som floden Donau, den fortsätter i sakta mak, säger Kjell A Nordström.

Get slow, ta det lugnt. De företag som kommer att flyta med floden hela vägen till havet under nästa år, utan att kapsejsa på vägen, är de som tar sig tid till eftertanke. ■

Fåglar hade flugit dit. Ormar hade ringlat sig fram genom skogen. Zebror, leoparder och gaseller hade sprungit lång väg. Alla tyckte att det var spännande att titta på tävlingen. Djuren ställde upp sig utmed kapplöpningsbanan. Juryn, det vill säga lejonet, elefanten och giraffen, stod i mitten. Det var

GURU01s50-57 2000-12-05 15.09 Sidan 50

Carl Emil Sundberg, före detta vd på Know IT, tar det lugnt i dag. Han försöker mest vara ledig och fundera kring vad som hände mellan september 1999 och mars 2000.

viktigt att de kunde se allt. Haren och sköldpaddan ställde upp sig bredvid varandra på startlinjen. Haren skakade på sina långa öron. – Det här blir en lätt match, tänkte han och tittade ner på sköldpaddan. Det räcker om jag startar lite senare. Jag kan sova i början av tävlingen. Jag behöver bara ta

GURU01s50-57.ny 2000-12-07 13.06 Sidan 51

GET SLOW 2001

Vad var det som gick *fel*?

It- konsulten Know IT försökte hänga på de senaste årens tillväxtrace. Det gav dem ett minusresultat på 60 miljoner kronor. Och Know IT:s grundare Carl Emil Sundberg, som avgick som vd i april, funderar fortfarande över vad som gick fel.

TEXT **ERIKA AUGUSTINSSON** FOTO **FREDRIK HJERLING**

Carl Emil Sundberg startade it-konsultbolaget Know IT 1990. Med stadig och säker tillväxt på 30–40 procent om året växte Know IT i lagom takt. Plötsligt en dag blir Sundberg och gänget fullständigt omkörda. Plötsligt bestäms nya regler för hur ett bolag värderas. Plötsligt är det tillväxt and only tillväxt som räknas.

Så här beskriver Carl Emil Sundberg själv scenariot:

– Det var som att sitta i en Volvo och se hur internetkonsulter som **Holstein** och **Birgersson** åkte förbi i en Porsche i 190, vinkade och gjorde grimaser.

SOM BÖRSNOTERAT FÖRETAG hamnar man då i en valsituation. Antingen beslutar man sig för att vänta och se om den snabba Porschen stoppas av polisen. Eller så bestämmer man sig för gasen i botten och att försöka köra ikapp.

Know IT beslutade sig för att köra ikapp. Det resulterade i att Carl Emil Sundberg körde slut på sig själv fullständigt. Han hade en vilopuls på 120, fick hjärtmuskelinflammation, en förlust på 61,1 miljoner kronor inklusive avskrivningar och reserveringar räkenskapssåret 1999/2000 och som vd det yttersta ansvaret för ett antal felsatsningar.

– Jag tog på mig skulden. Blev syndabock. Den 15 april slutade jag som vd. Visst känns det, eftersom jag startade bolaget, men jag höll faktiskt på att dö, säger Carl Emil Sundberg.

Idag har han fortfarande aktier kvar i Know IT samt några styrelseuppdrag, och han läser franska på halvtid. Försöker vara ledig, men framför allt funderar han kring vad som egentligen hände de där månaderna mellan september 1999 och mars 2000.

– Man blev fartblind. Det var nästan tvångsmässigt. När analytikerna i branschen bara värderade bolagen utifrån tillväxt så var man fast. Att växa var det viktigaste kriteriet. Det skapade osäkerhet och frustration att försöka hänga med.

Intjänandeförmåga enligt gamla principer slängdes på soptippen och tillväxten blev värderingsprincip. Alla som inte värderades på det sättet var helt enkelt mossiga, menar Sundberg.

– Analytikerna bestämde att detta var mer värt än annat. Bolagen baserade sin värdering bland annat på dotcombolagens vilja att betala mycket pengar för att få sina portaler gjorda. Holstein, Birgersson, ja, alla fick nog en tilltro till att världen var på det viset. Och inte den vinst som man faktiskt drog in. Alla spenderade miljoner i tron att de skulle komma tillbaka.

I all stress fattade Know IT:s ledning med Sundberg i spetsen beslut som var felaktiga. Man satsade på flera projekt som visade sig kosta mer än de smakade.

IDAG SKYLLER SUNDBERG det mesta på stressen men också på analytikernas godtrogenhet och felaktiga analyser.

– Spiken i kistan kom för ett år sedan då Alfred Berg kom ut med sin värdering av internetkonsulterna och hävdade att de var undervärderade. Trots att bubblan var så uppblåst. Det skapade turbulens. Analyserna var för kortsiktiga och bara gjorda i egenintresse. När bolagen sedan kraschar går analytikerna oskadda därifrån.

Även riskkapitalisterna får sig en släng.

– De drar sig ur precis i rätt tid från en bubbla som de själva varit med och skapat. Några har förlorat 22 miljarder på nedgången i Framfab och det är mest småhandlarna.

Och medierna.

några skutt med mina långa ben, så är jag i mål. Sköldpaddan såg mycket bestämd ut under sitt hårda skal. Den lilla apan skrek startsignalen. Haren tog några skutt och la sig sen ner att vila bakom en buske. Sköldpaddan började krypa så fort han bara kunde. Han stannade inte och vilade en enda

GURU01s50-57.ny 2000-12-07 13.07 Sidan 52

GET SLOW 2001

Lugnet efter stormen. När det blåste som värst hade Carl Emil Sundberg en vilopuls på 120 slag i minuten.

”Hade jag varit duktig nog hade jag insett att den här nedgången skulle komma.”

– Media gillar det som är extremt. Internet som företeelse omhuldades och blev omskrivet av media och de skapade ett stort medialt tryck som var svårt att motstå.

Men han är egentligen inte så bitter över det som hände. Mest förebrår han sig själv för att inte ha dragit i handbromsen eller gått en annan väg. Men att säga nej till ohejdad tillväxt när alla andra säger ja kräver mod och styrka.

– **Spångberg, Carlzon, Carnegie, Alfred Berg**! Alla pratade om omstrukturering på kort sikt och att det var vinnarkonceptet. Du är inte så modig mot de mediala herrarna. Vi andra blev småpojkar som följde efter.

ANALYTIKERNAS OMDÖME OM Know IT var att deras kompetens och tillväxt var medioker. Know IT fick inte vara med i täten. Inte leka med de stora grabbarna.

Sundberg pratar om de stora profeterna som likt frireligiösa höll föreläsningar för medier, allmänhet och branschfolk. Som levererade en bild av att de visste något som allmänheten inte visste. Detta var till stor del ett Stockholmsfenomen. Know IT:s kontor i Göteborg och Sundsvall har inte alls påverkats av hysterin i samma utsträckning som de stockholmsbaserade verksamheterna, utan tillåtits växa i sin egen takt.

– Där var man inte lika fascinerad av galningarna! Här i Stockholm applåderade man varandra på analytikerträffarna! Ingen frågade konkret vad de menade. Till och med jag kastades bakåt och fick nästan andnöd.

– Är det vi som är så dumma och gör fel? var den ständiga frågan, eftersom internetkonsulterna värderades tio gånger högre än vi.

Problemet med att hinna med i tillväxtkarusellen var givetvis att de lågt (läs lagom) värderade bolagen inte kunde göra några förvärv med sina aktier.

– Vi försökte köpa ett 20-mannabolag och erbjöd ungefär 15 miljoner. Men ett annat bolag tog hem affären för 52 miljoner i aktier. Villkoren var helt förändrade vid det här laget.

Men Know IT gav inte upp. Ledningen såg de nya förutsättningarna som både en möjlighet och ett hot. Vad gör man när alla andra kör förbi?

– Man får väl klä om till fleecetröja om det behövs för att kunna slåss om de där lönsamma projekten. I ett börsnoterat bolag är värderingen av aktien en så stor del. Värderingen i förhållande till andra saker är den viktigaste delen för den verkställande ledningen. Det finns också ett inre tryck från de anställda som vill ha en del av värdetillväxten.

CARL EMIL SUNDBERG SUCKAR LITE. Visst, idag är han klokare och inser att företaget skulle fått fortsätta växa i sin egen takt och man skulle avstått från att köpa upp en massa bolag.

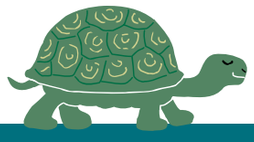
– Hade jag varit duktig nog hade jag insett att den här nedgången skulle komma. Men jag var helt enkelt inte stark nog i min egen tilltro. Det straffar sig. ■

Ny vd tillträdde i våras

1990 GRUNDADES konsultföretaget Know IT av Carl-Emil Sundberg och Sven-Håkan Olsson. Företaget har omkring 600 anställda i 35 dotterbolag, varav 2 i Finland. Know IT är verksamhets- och systemutvecklingskonsulter inom it-området. De delar in sin verksamhet i fyra affärsområden: ERM, Norr, Stockholm, Sydväst och Växthuset. Under 1999/00 omsatte företaget 547,7 miljoner kronor och hade ett resultat på –61,1 miljoner kronor. Know IT är noterat på Stockholm Fondbörs O-lista, numera Attract 40.

INGRID ENGSTRÖM TILLTRÄDDE som vd för företaget första maj i år. Orsaken till Know IT:s problem anser hon vara bristande strategier och alltför många felsatsningar. Know IT har under de tre senaste åren förvärvat ett 15-tal bolag, vilket också ställt stora krav på integrering i företaget.

INGRID ENGSTRÖM HAR sedan 1985 varit engagerad i olika förändringsprojekt i företag och organisationer, varav 13 år i it-branschen. Hon kommer senast från Com Hem, Telias bolag för digital-tv, där hon arbetat som vd i fem år.

sekund. Han kröp och kröp – upp på stenar och ner i gropar. Ibland snubblade han och nästan välte på rygg. Men han vände sig rätt igen och forsatte och fortsatte mot målet. Det gick inte så fort men målet kom långsamt närmare. Djuren som stod och tittade på blev mycket förvånade. De trodde inte

GURU01s50-57 2000-12-06 11.55 Sidan 53

TRENDBAROMETERN

Internetboomen har gett svenskarna råg i ryggen. Entreprenörskap är högsta mode igen. Men vi fick en hel del mindre mysiga saker på köpet. Guru tog tempen på de mest uppenbara trenderna.

TEXT **JAN ISAKSON**

Fenomen	Kommentar	Tendens
Bättre tillgång på riskkapital	Sverige har fått en helt ny riskkapitalmarknad. Även om riskkapitalbolagen idag är försiktiga är tillgången på kapital mycket bättre än för några år sedan.	→
”Bubble mangement”	Uttrycket har använts av bland andra Ola Ahlvarsson, en av grundarna bakom konkursade Boxman. Det beskriver strategin att manipulera upp börskurserna för att sedan använda övervärdena till att köpa konkurrenter och skapa marknadsdominans.	↓
Inkubatorer	Att det skulle finnas speciella företag vars enda affärsidé är att hjälpa entreprenörer med kontakter, lokaler, administration, kapital och marknadsföring hade varit snudd på otänkbart för några år sedan. Nu kan en del av dessa försvinna, men fenomenet är här för att stanna.	↘
De ungas revansch	Näringslivet lyssnar i högre grad till yngre medarbetare. Det är till stora delar informationsteknikens förtjänst, de unga behärskar den helt enkelt bäst.	↗
Mer inflytande och makt till medarbetarna	Med kunskapssamhället har medarbetarna fått större möjligheter att rösta med fötterna om de inte trivs på arbetsplatsen. När hypen lägger sig minskar valfriheten.	→
Mediernas okunskap	Med facit i hand kan vi konstatera att många medier gjorde sitt bästa för att underblåsa bubbelekonomin. Flera mediebolag investerade också i internetföretag genom att betala med reklamplats. Förhoppningsvis får vi nu en mer nyanserad debatt om journalisternas roll.	↘
Mindre fokus på storföretagen i affärspressen	Med kaxig attityd och storslagna visioner lyckades internetföretagarna charma medierna. Efter hand bröts storföretagens totala dominans i den traditionella affärspressen. Nu kommer pendeln att svänga tillbaka.	↘
Fackets död och återuppståndelse	När det regnade manna från himlen tyckte sig ingen behöva facket. Idag köar anställda i it-företagen för att organisera sig. Fackföreningarna gör stor comeback.	↑
Börsbubblan som slog mot småspararna	”Bubble managements” riktiga förlorare blev de småsparare som eggade av tidningarnas rubriker köpte in sig i internetföretag. Tyvärr får vi nog se historien upprepa sig i framtiden - om inte annat i andra branscher.	→
Tillväxthysterin	Den som var först ut med en affärsidé på internet ansågs kunna få ett ointagligt försprång. Och eftersom internet är globalt kunde den som hade tillräckligt med pengar få världsherravälde. Där någonstans föddes tron på tillväxt till varje pris. Det har företagen inte råd med längre.	↓
Oförmåga att leverera vad som utlovats	När e-handlarna skulle leverera visade det sig att många sajter, trots mångmiljoninvesteringar, var helt värdelösa. Om kunden trots allt beställde något klarade inte e-handlarna att packa produkten och lägga den på postlådan. Nu måste alla leverera.	↓
Historielösheten	Övertron på att internet ändrar de traditionella spelreglerna gjorde att många e-entreprenörer inte heller brydde sig om att fråga erfarna affärsmän om råd. Ofta saknades också helt branschvana, idag vinner företag med branschvana även på nätet.	→
Snabbhet kostar	Eftersom fokus låg helt på att göra allt snabbt skenade kostnaderna iväg. Speciellt dyrt blir det när hundraelva konkurrenter också vill ha samma tjänster omedelbart. Nu sparar man.	↓
PR-hysterin	Företagen lägger allt mer på att sprida sitt budskap via medierna. För journalisterna innebär det helt nya ställningstaganden när PR blir en viktig del i företagens affärsstrategi. PR får vi se ännu mer av.	↗
Skummisar som utnyttjar situationen	Alla extrema ekonomiska förlopp drar till sig mindre seriösa affärsmän som flugor till en sockerbit. Det har drabbat även it-boomen. Nu börjar upprensningen.	↓

att en sköldpadda kunde krypa så långt. Haren syntes inte till. Alla fåglarna, ormarna, leoparderna, kamelerna och gasellerna tyckte att det var fantastiskt att sköldpaddan hade kommit så långt. Nu hade han passerat mitten. – Heja sköldpaddan, skrek de. Heja, heja! Sköldpaddan kanske vinner.

GURU01s50-57 2000-12-05 15.11 Sidan 54

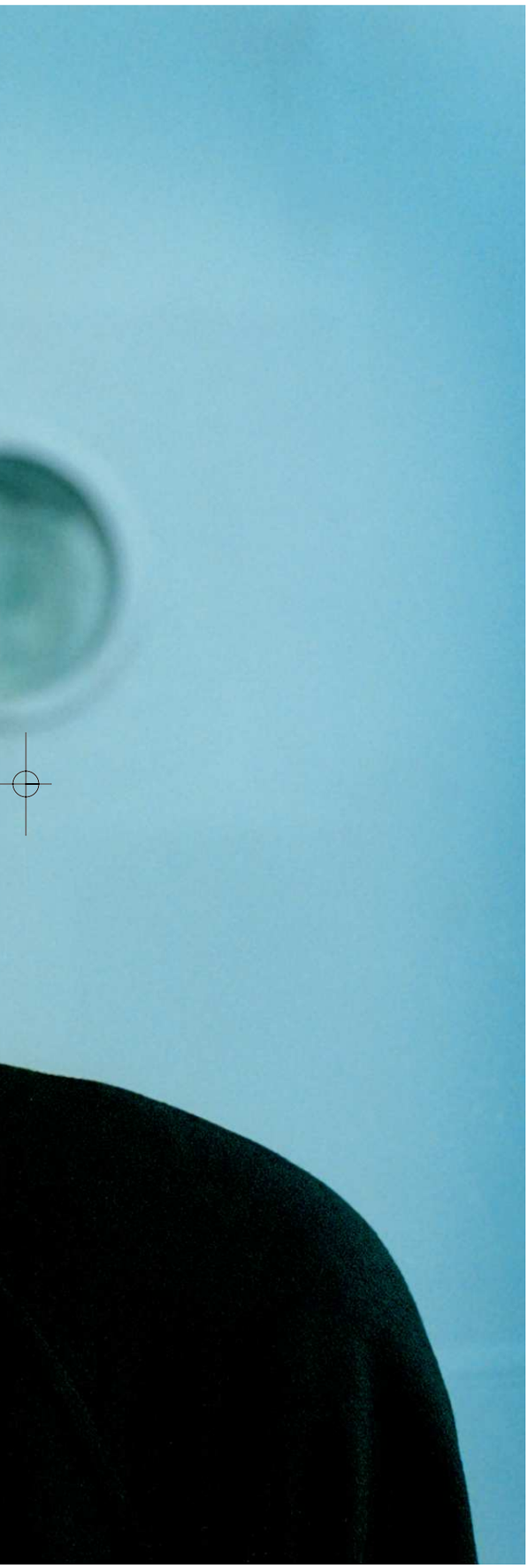

Framgångsrik i krisens it-Sverige. Dan Olofssons Sigma har vuxit med 62 procent bara de senaste nio månaderna.

De applåderade och skrek så högt att haren vaknade. Han hade somnat bakom sin buske. Men nu blev det fart på honom. Han rusade upp och skuttade iväg mot målet. Men sköldpaddan ökade hela tiden takten. Varje gång han hörde hur djuren skrek och hejade på honom, så kröp han lite fortare. Haren

GURU01s50-57 2000-12-05 15.13 Sidan 55

GET SLOW 2001

Han har alla *rätt*!

Hösten 2000 brakade it-konsultbranschen samman.

Men det finns företag som tycks rida ut stormen som om ingenting hänt.

Sigma är ett sådant.

TEXT **JAN ISAKSON** FOTO **MARTIN MAGNTORN**

Tillväxt och marknadsandelar till varje pris. Det var det som drog de snabba pengarna till it-konsulterna under börshysterin 1999–2000.

Det spekulativa kapitalet pumpade upp börskurserna. Och med sina höga värderingar som svärd gav sig it-konsulterna, framförallt internetkonsulterna, ut på erövringståg. Först i Sverige, sedan världen.

Konkurrenter förvärvades till fantasipriser – men nästan alltid med låtsaspengar, företagen byttes mot de egna bubbelaktierna. Frestelsen att hoppa på tåget måste ha varit enorm.

– Vi brydde oss inte så mycket om det där. Det fanns en del analytiker som tyckte att vi inte var tillräckligt framåt. Samtidigt visade vi bra resultat. Men det finns alltid korta trender och man måste ha ett längre perspektiv, säger **Dan Olofsson**, grundare och vd i Sigma, på släpig och bred skånska.

När han säger ”vi” syftas på Sigmas styrelse och ledning, en samling gubbar som alla har 10–15 års erfarenhet av konsultbranschen. De såg hur ”medelstora konsultbolag” slogs ihop på löpande band och utropade sig till ”världsledande på sitt område”, och skakade på huvudet.

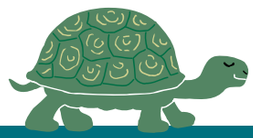
– Vi kunde helt enkelt inte räkna ihop ett förvärv där varje konsult var värderad till tio miljoner kronor, ekvationen gick inte ut. Vi var inte intresserade, även om vi hade möjlighet att hänga på. I grunden är det ingen större skillnad på konsultbranschen och någon annan bransch.

MEN DET HINDRADE inte att journalisterna rusade på i blindo. Den förra vinterns falska matematik var enkel: fler konsulter gav större tillväxt som gav en högre aktiekurs. Med varje rubrik pumpades kurserna upp ytterligare. Dan Olofsson beskriver det som det värsta han sett, ”mer absurt än fastighetsbubblan i slutet på 1980-talet”. Han var med då också. Det enda positiva, förutom att en justering var oundviklig förr eller senare och i grunden sund, är att företagen i e-bubblan inte var skuldsatta i samma grad, vilket gör att ekonomin kan fånga upp fallet på ett helt annat sätt än för tio år sedan.

– Det var en jättehype i Sverige. En till stora delar Stockholmscentrerad bubbla som nu spruckit.

Sigma är tillsammans med branschkollegorna HiQ och Cyber Com årets klara vinnare bland

skuttade och skuttade. Nu var han nästan framme vid flodens kant och målet. Men just då kröp sköldpaddan över mållinjen. – Sköldpaddan är i mål! Sköldpaddan är vinnare! Hurra, hurra, ropade alla djuren. Lejonet, som var ledare för juryn, ropade högt så att alla hörde: – Sköldpaddan har vunnit

GURU01s50-57.ny 2000-12-07 13.11 Sidan 56

”Nöjda kunder är allt. Det är det som avgör om vi får ett fortsatt förtroende. Gör vi inte ett bra jobb hos kunden har vi inget existensberättigande.”

it-konsulterna. De växer snabbt. Sigma har i år ökat sin omsättning med 62 procent jämfört med de nio första månaderna förra året. Dessutom tjänar de samtidigt pengar och för Sigmas del kan utvecklingen sammanfattas med ett ord. Stabilt.

Sigmas rörelsemarginal har de senaste fem åren legat kring 10 procent före goodwillavskrivningar och runt 8 procent efter avskrivningar. Under samma period har den årliga omsättningsökningen legat kring 40 procent. Av det är ungefär hälften så kallad organisk tillväxt, det vill säga företaget har vuxit av egen kraft, och resten har skett genom att företaget köpt upp andra bolag.

Dan Olofsson har en enkel tumregel för Sigmas utveckling. Prioriteringen är följande: kvalitet, resultat och – surprise – först på tredje plats kommer tillväxt.

– Hellre 15 procents tillväxt med 20 procents vinstmarginal än 100 procents tillväxt med 3 procents marginal. Ju fortare man springer desto mer smäller det när ett företag går in i väggen, sammanfattar han.

Men siffror hit och siffror dit. I slutändan är det ute hos kunden som det avgörs om ett konsultföretag ska överleva och blomma. Dan Olofsson återkommer till det gång på gång under intervjun.

– Nöjda kunder är allt. Det är det som avgör om vi får ett fortsatt förtroende. Gör vi inte ett bra jobb hos kunden har vi inget existensberättigande.

HEMLIGHETEN BAKOM SIGMAS framgångar är en kombination av att företaget inriktat sig på stora stabila företag som Volvo, Ericsson och Tetra Pak, där de hjälper till med system- och produktutveckling. Det senaste året har ägnats åt att bygga ut kapaciteten inom telekomsektorn, där det just nu investeras mångmiljardbelopp i uppgraderingen av mobilnäten till 3G, mobil datakommunikation och bredband. Det gör att man också behöver utveckla nya applikationer och tjänster, vilket innebär en fortsatt hög efterfrågan på konsulttjänster inom telekom. Sigma har haft kundernas öra och i tid insett vilka tjänster som kommer att efterfrågas.

FÖRETAGET KÖPER I SNITT ett företag i månaden. Dan Olofsson har rykte om sig att vara en skicklig köpare. Han plockar välvårdade men relativt lågt värderade bolag och de nya företagen har snabbt skapat ökade värden och nya vinster i koncernen.

Genom att köpa utländska bolag har också beroendet av Ericsson, som är den i särklass största köparen av konsulttjänster i Sverige, minskats.

– De mindre bolagen köper vi kontant. Det klarar vi eftersom vi har ett stabilt kassaflöde. När det gäller större bolag väljer vi det som passar motparten bäst, men vårt mål är att inte ha några räntebärande skulder.

Trots att konsultbolagen idag är generellt lågt värderade tänker inte Dan Olofsson öka köptakten, utan det ”löper på i stabil takt”.

– Man kan tycka att det är rea på bolagen, men har man inte ordentlig information är det ingen idé att köpa. Jag vill inte ta över några svarta hål utan att veta exakt vad jag köper. Men utvecklingen gynnar oss.

Även om Sigma – till skillnad från många andra it-företag – haft business as usual i år blev det ganska omtumlande för Dan Olofsson både privat och medialt. I slutet av oktober stormade polisen in i hans bostad och gjorde husrannsakan. Han greps på plats och blev efter förhör anhållen och fick sitta åtta timmar i arresten. Misstanken: att han försökt smussla undan 42 miljoner kronor från beskattning.

NU ÄR SIGMACHEFEN friad från alla misstankar om brott. Det hela visade sig bero på en gigantisk blunder hos försäkringsbolaget Skandia, som gett Skattemyndigheten varierande och missledande uppgifter om en kapitalförsäkring han tecknat.

Dan Olofsson är normalt mycket förtegen om sitt privatliv, men när han talar om de gångna månaderna är han uppenbart upprörd och förbannad:

– Jag tycker Skandia agerat på ett skandalöst sätt. De har inte ens bett om ursäkt. Och jag förstår att åklagarmyndigheten måste sköta sitt jobb, men det är märkligt att de tar fram de stora kanonerna innan de har alla fakta i målet. Hade de bara fullföljt dialogen hade allt klarnat utan att jag behövt arresteras och löpa gatlopp i media.

När Jan Isakson inte är redaktör på Guru fluktar han helst på rosa delfiner i Amazonfloden.

Har vuxit med 62 procent i år

DAN OLOFSSON STARTADE 1986 Sapia Teknik AB som 1994 döptes om till Sigma AB. Verksamheten drivs decentraliserat i ett 50-tal dotterbolag. Koncernen har idag totalt cirka 3 000 medarbetare i 11 länder.

FÖRETAGET ÄR UPPDELAT i tre affärsområden: e-solutions, embedded solutions och engineering solutions. Senaste tiden har Sigma stärkt sin position inom trådlös kommunikation, e-handel, management, marknadskommunikation och bredband.

OMSÄTTNINGEN UNDER ÅRETS första nio månader ökade med 62 procent till 1 662,3 Mkr (1 026,5 Mkr). Rörelseresultatet före goodwillavskrivningar (EBITA), exklusive SPP-medel, var under samma period 152,7 Mkr (98,8 Mkr).

tävlingen. Haren har förlorat. Giraffen och leoparden lyfte upp sköldpaddan. De lät honom dricka i floden och sedan bar de honom, så att alla djuren kunde se vinnaren. Den lilla apan gick bakom och viftade med ett stort palmblad, så att sköldpaddan inte skulle vara så varm. Alla djuren hurrade och

GURU01s50-57.ny 2000-12-07 13.11 Sidan 57

GET SLOW 2001

Och du som trodde att det var bättre förr. Fel! Här är tre historiska floppar.

TEXT **ERIKA AUGUSTINSSON**

POFF! POFF! POFF!
Tre bubblor som sprack

Tulpankrisen

I Holland i början av 1600-talet var tulpanen en statusväxt. Rika holländare köpte blommorna för att visa upp sin rikedom. Efter hand blev tulpanlökarna mer och mer eftertraktade och priserna steg. När tulpanhandlare började köpa lökar för lånade pengar hade tulpanmodet blivit en finansiell bubbla. En tulpanlök kostade då 15 årslöner för en vanlig arbetare. 1637 sprack bubblan när några spekulanter började sälja sina lökar. Som en lavin sålde allt fler och priset rasade. Snart rådde rena paniken och handelsmän och hela handelshus ruinerades. När tulpanbubblan sprack drabbades Holland av en kraftig ekonomisk depression.

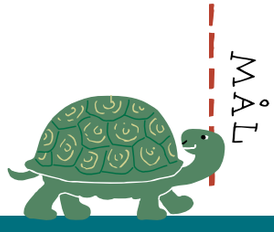
Söderhavsbubblan

eller South Sea Bubble kallas den finansskandal som inträffade i Storbritannien 1720. På grund av det spanska tronföljdskriget 1701–1714 ökade statsskulden och i syfte att förbättra låne-villkoren omvandlades skulden av statsobligationer i andelar i South Sea Company. Andelarna mångdubblades under några månader, dock utan att det fanns några reella värden i bolaget. 1720 sprack bubblan, andelarnas värde rasade och tusentals människor ruinerades.

Wallenbergkrisen

En liknande finansiell bubbla har hotat hela familjen Wallenberg i Sverige på 1870-talet. Utbyggnaden av järn- och stålindustrin och järnvägen hade gjorts i tron att de skulle ge snabb avkastning. När de stora vinsterna dröjde drabbades bankerna, framför allt Stockholms Enskilda Bank, som ägdes av Wallenberg. Banken höll på att gå omkull eftersom den satt på ett stort antal värdelösa järnvägsobligationer. Bankerna räddades av att staten tog ett utlandslån och lade upp järnvägsbelåningsfonden där defick belåna sina obligationer.

> Det värsta misstaget är att tro att ”det bara är en bubbla” och underskatta bolagens värdering som strategiskt verktyg. Att underskatta att man med hjälp av ”bubble management” kan använda övervärdena till att köpa substantiella tillgångar och skapa marknadsdominans.
>
> OLA AHLVARSSON I FÖRORDET TILL INTERNETBOKEN 2000

gratulerade. Alla var glada, men inte haren. Han hade varit så säker på att vinna. Han hade till och med struntat i att anstränga sig. Men då kan det gå dåligt. Man ska alltid göra sitt bästa. Det kan gå bra även om man inte tror det. De som försöker kan vinna.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 58

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU01s5961_8080 2000-12-04 22.15 Sidan 59

80tal vs 00tal

Egen motorvägsavfart, rekord på Bukowskis, skärgårdsöar och slott. Framtida vinster var allt. 80-talets entreprenörer levde högt men föll tungt. Aldrig mer. Sa vi då.

TEXT **MARGARETHA LEVANDER**

GURU01s5961_8080.ny 2000-12-07 13.13 Sidan 60

”På den tiden hade man en idé, lånade lite pengar och försökte visa att den dög. Idag räcker det med en idé och så får du massor av pengar.”

CHRISTER ERIKSSON

För att förstå vad som utspelades sig på 80-talet måste man nog förflytta sig tillbaka till den miljö som rådde då med stora pengar och snabba klipp. En del blev fartblinda, säger biträdande överåklagare **Bo Skarinder** som höll i flera åtal i de efterföljande rekordkonkurserna.

Det är tio år sedan finansbolaget Nyckeln kraschade. Startskottet för Sveriges ekonomiska kris. 80-talets börs- och finanshajar kläddes av. Inte bara på smokingen utan in på bara kroppen. Deras skulder mättes i miljarder kronor i dåtidens penningvärde. Många av fallen gick till åklagaren. Svindleri, insiderbrott, trolöshet mot huvudman. Bevisningen var emellertid bristfällig och få fälldes.

– Om det skulle kunna hända igen? Jag har inte tänkt så mycket på det, men it-branschens tro på framtida vinster kan kanske jämföras med fastigheterna på 80-talet, menar Bo Skarinder. Och när det börjar gå utför finns det alltid vissa personer som försöker rädda vad som räddas kan och trampar snett.

En av finansmännen, **Sven-Olof Johansson**, som var med på 80-talet och genom sitt bolag Fastighetspartner hör till de drivande personerna även i den nya ekonomin är mer säker på sin sak.

– Situationen är mycket värre idag. Det finns inga regler alls. Kolla bara på vissa prospekt. Jag skulle till exempel bli förvånad om det inte blev ett rättsligt efterspel till Boo.coms konkurs.

– När det går fel finns det alltid människor som letar syndabockar. På 80-talet var de bankerna. I morgon kan det vara riskkapitalisterna.

Finansmännen på 80-talet hade en del omskrivna gemensamma nämnare såsom konst, segelbåtar, exklusivt boende och att de gillade att synas.

Hösten 1989 köpte fastighetsmiljardären **Hans Thulin Anders Zorns** ”Naken under gran” för den rekordhöga köpesumman 13,2 miljoner kronor i dåtidens penningvärde.

Sven-Olof Johansson

Hans Thulin

Christer Eriksson

FINANSMANNEN JAN PEHRSSON köpte skärgårdsöar och dyra segelbåtar med tillhörande proffsbesättningar. Fastighetskungen **Lars Gullstedt** byggde en egen motorvägsavfart och bodde i slott.

– Det är många i it-sektorn som bränner lika mycket pengar, hävdar Sven-Olof Johansson. Men de visar det inte för media.

– Motorvägsavfarten var ingen lyx eller något som jag byggde för att synas, menar Lars Gullstedt. Jag hade bestämt träff med en viktig företagsledare på mitt kontor i Upplands Väsby. Han kom upp försenad och svettig och menade att ”det går ju inte att hitta hit från Arlanda”. Och han hade rätt, så jag bestämde mig för att bygga en egen avfart.

– Jag blev miljonär för första gången för 30 år sedan, berättar **Christer Ericsson,** som återigen är i fokus som ägare till JCE-gruppen, där bland annat Consafe Infotech ingår.

– Min strävan har alltid varit att inte förändras men det klart att även jag unnar mig mer och mer.

När det gäller affärer fanns det andra likheter än fastigheter och olja, nämligen försöken att komma över kontrollposter i Volvo och Saab för att sedan bli dyrt utköpta av **Wallenberg**. Oavsett resultat var det en säker biljett till kändisskap.

Vilka var de då, klipparna, finansmännen och entreprenörerna? Vad gör de nu? Här är några av de namn som flitigt uttalade sig och beundrades i medier.

Sven-Olof Johansson, som redan presenterats ovan, var ”80-talets slugger”. Han gjorde fastighetsaffärer genom sitt företag Barkman. När han 1990 tog upp kampen om Saab med Wallenberg prydde han Veckans Affärers omslag iklädd boxningshandskar. Johansson kontrollerade Saab en kort period innan han blev utköpt.

– Motiven var rent affärsmässiga, menar Sven-Olof Johansson. Det fanns betydande substansvärden i basindustrin på den tiden.

Ett år senare ställde Barkman in betalningarna och Sven-Olof Johansson åtalades för bolagsplundringar. Han friades dock men förlorade 1,8 miljarder kronor. Sven-Olof Johansson är idag vd för Barkmans efterföljare Fastighetspartner, som förutom fastigheter satsar på it och telekom. I styrelsen sitter bland annat **Franco Fedeli**. Johansson bor kvar i sin gamla lägenhet på Strandvägen.

– Det har krävt tid, kraft och skicklighet att komma igen.

ANDERS WALL VAR ”klipparnas klippare”. När han stod på toppen var han sambo med **Sylvia Lindenstrand** och kompanjon med Volvos **PG Gyllenhammar**. Wall letade ständigt efter potentiella substansklipp. Omskrevs 1987 i Affärsvärlden som ”symbolen för den nya klippekonomin som det svenska industrietablissemanget fortfarande betraktar med stor skepsis. Kanske också med viss avund eftersom klippekonomins företrädare ofta blivit mycket rika på kort tid”.

Tre år senare föll Nyckeln. Beijer Capital som ägde 30 procent av Nyckeln kreditstoppades. Kongsbo som ägde 30 procent av Beijer skakades men klarade sig, eftersom Kongsbos vd och Beijers styrelsordförande Anders Wall tidigare under året sålt av aktier för 250 miljoner kronor. Bankinspektionen fattade misstanke men lyckades aldrig bevisa brott. Tre år senare gick Kongsbo i konkurs.

Idag är Anders Wall aktiv styrelseordförande i industriföretaget Alma. Han vill dock inte uttala sig som finansman från 80-talet utan hälsar genom sin sekreterare att han snarare är en 70-talsman.

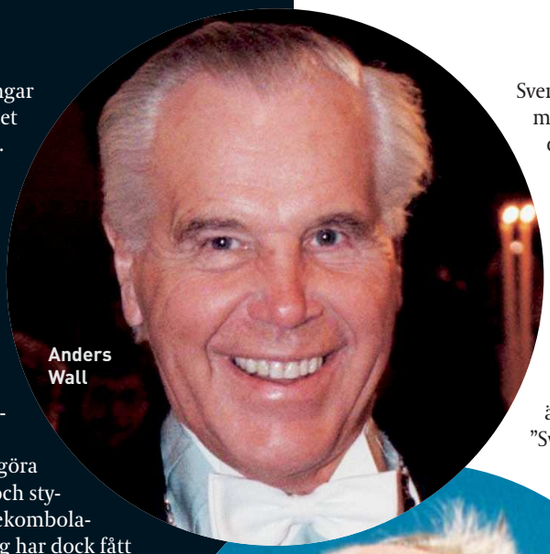
Sonen **Johan Wall**, grundare av Netsolution och vice vd i Framtidsfabriken, är en av förgrundsgestalterna i den nya ekonomin.

CHRISTER ERICSSON SOM nämns i början av artikeln var ”The Golden Boy”. Han räddade jobb åt sparkade varvsarbetare som fick bygga oljeplattformar. Offshore var, enligt Ericsson, den häftigaste branschen på den tiden.

– Men dagens sätt att göra affärer är något helt nytt. På

GURU01s5961_8080.ny 2000-12-07 13.14 Sidan 61

PRESSENS BILD

Anders Wall

den tiden hade man en idé, lånade lite pengar och försökte visa att den dög. Idag räcker det med en idé och så får du massor av pengar.

–Fast om man tittar på fastigheter är det kanske inte nytt ändå, medger Ericsson efter en liten stund.

Hans företag Consafe gick i konkurs 1985. Utblottad och med stora skulder seglade han ensam över Atlanten och funderade på återkomsten.

–Jag tyckte synd om mig själv i ett dygn. Sedan bestämde jag mig för att det kunde varit mycket värre. Jag kunde ha förlorat ett ben eller ett barn.

Idag siktar Christer Ericsson på att göra Consafe Infotech, där han är huvudägare och styrelseordförande, till ett av de ledande telekombolagen i Europa. Den senaste tidens utveckling har dock fått honom att ändra strategi.

–Jag har beordrat alla chefer att dra i handbromsen och leta klipp. Vi sitter i den lyckliga sitsen att vi kan ta över de bra företagen innan de faller. Vi har massor av kapital.

HANS THULIN, ”THE BAD BOY”, började sin karriär med att fördubbla hyrorna för korvkioskägarna under sin studietid i Lund. Sedan rullade affärerna på i samma anda. Thulin var något av en föregångare för andra klippare när det gällde att belåna fastigheterna långt över vad de var värda och sedan köpa nya hus.

Han var en man som tyckte om att synas och inte skämdes för sin dyrbara smak för konst och bilar. Han skickade själv ut pressmeddelanden med rubriken ”Thulin bjöd högst igen” efter ett lyckat tavelköp på Bukowskis.

En stor del av förlusterna i Nyckeln kom från frikostiga och illa säkrade krediter till Thulin. I januari 1991 försattes Thulins bolag Consolidator i konkurs. Hans Thulin själv gick i personlig konkurs med en skuld på 700 miljoner kronor. Garaget sägs ha varit proppfullt av lyxbilar. Det fanns länge misstankar om ekonomisk brottslighet men 1994 friades Thulin i hovrätten.

Trots det förblir Thulin i det närmaste pestsmittad. Han har vid flera tillfällen försökt komma igen i svenskt näringsliv men trots att han bjudit högst på företag har ingen velat sälja. Till och med personer som någon gång gjort affärer med Thulin har stött på problem.

Hans Thulin flyttade i slutet av 80-talet till Belgien. Det har sedan dess förekommit uppgifter om att han bor på Mallorca, i USA och Thailand.

KVAR I DEN GAMLA LÄGENHETEN på Strandvägen i Stockholm bor hans barn och det är också den adress han anger för sitt företag. Ironiskt nog samma adress som Ackordscentralen finns på.

Finansmannen **Jan Pehrsson** blev känd när han köpte Stockholms Ångslup av Wallenbergssfären. Genom att köpa fastigheter privat, renovera dem och dra av kostnaderna i deklarationen blev han Sveriges första nolltaxerare. Han köpte flera skärgårdsöar och vann Gotland Runt med sin båt Midnight Sun.

I april 1993 gick han i personlig konkurs. Då var hans enda tillgång i Sverige Strand Hotell. Skulderna uppgick till 443 miljoner kronor. Han misstänks ha fört ut större delen av förskottshyran som SAS betalade för hotellet strax före konkursen – knappt nio miljoner kronor i dåtidens penningvärde.

Idag bor han i Frankrike och lever enligt uppgift till de svenska myndigheterna på sin pension. Han har fortfarande en skatteskuld till svenska staten på 1,2 miljoner kronor.

En annan av finansmännen som haft svårt att komma igen och som redan nämnts är Lars Gullstedt, ”Väsby-mannen” eller ”Sveriges egen JR”. Gullstedt var på 80-talet en av landets största fastighetsägare. Han ägde hela Breddens industriområde mellan Upplands Väsby och Arlanda, 300 000 kvadratmeter fyllda med industrilokaler och industrihus.

Gullstedts övernattnings- och representationslägenhet var en villa på toppen av den egna skyskrapan GLG-center som låg i mitten av området. Han permanenta bostad var Gripnäs slott där, han bodde tillsammans med Svensk Damtidnings före detta chefredaktör **Agneta von Schinkel**.

Han ägde också hotell och flera affärscentrum i Atlanta i USA. Gullstedt ägde allt privat och gick i personlig borgen för sina lån.

Lars Gullstedt

–Jag var ingen klippare, säger Lars Gullstedt. Jag var en byggare och hade aldrig en tanke på konkurs. Hade jag vetat det jag vet idag hade jag sålt när jag innan krisen blev erbjuden 2,5 miljarder kronor för alltihop.

I JULI 1993 TVINGADES HAN i konkurs. Han misstänktes ha fört undan pengar före konkursen. I fjol avslutades den sista rättegången med att han i hovrätten dömdes till dagsböter för bokföringsbrott.

Idag är han skriven hos sin son som har en lägenhet på Östermalm. Han är pensionär men hjälper sina två barn, som driver ett par bolag och har ett par fastigheter.

–De är som tur är ganska rika, för hur skulle jag annars klara mig på min pension på 8 000 kronor?

Hans skatteskuld till staten är, enligt Kronofogdemyndigheten, 134 miljoner kronor. Gripnäs slott som såldes på exekutiv aktion 1993 för 7 miljoner kronor är återigen till salu. På prislappen står det 30 miljoner kronor, om det finns någon i den nya ekonomin som är intresserad. ■

Margaretha Levander är civilekonom med mångårig erfarenhet av it-journalistik.

Hade jag vetat vad jag vet idag hade jag sålt när jag innan krisen blev erbjuden 2,5 miljarder för alltihop. LARS GULLSTEDT

Krisen – så blev den till

HÖSTEN 1990 steg räntorna och fastighetspriserna sjönk. Fastighetsägare med stora lån fick problem med att klara räntorna. I september börsstoppades finansbolaget Nyckeln och det gick senare i konkurs till följd av alltför frikostiga och illa säkrade krediter.

EFTER NYCKELN följde ytterligare ett antal finansbolag och sedan uppdagades det att även de svenska bankerna hade problem.

KULMEN KOM 1992, då det uppstod en internationell valutakris och räntan steg till fantasinivåer till följd av Riksbankens försök att skydda den svenska kronan.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 62

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 63

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU01s6468_islam 2000-12-05 14.55 Sidan 64

Jalla!

I Sverige bor 300 000 muslimer.
De flesta har sitt ursprung i arabvärlden.
Att det ska vara så svårt att fatta:
Invandrare är en bra affär.

Jalla!*

TEXT **ERIKA AUGUSTINSSON** ILLUSTRATION **JAN OLSSON**

* JALLA JALLA BETYDER "SKYNDA PÅ" PÅ ARABISKA.

I Förenade Arabemiraten och Saudi-Arabien, som är regionens nav, satsar man stort på it och turism. Förenade Arabemiratens framtidsprojekt är att bli ett stort handelscentrum och frizon för regionen. Visionen går under namnet Internet City. En stor Comdex-mässa för köpare och säljare i it-industrin arrangeras i vår i Saudi-Arabien. Även Libanon är ett land som växer starkt, men motverkas av att det ligger för nära Israel.

Enligt svenska Exportrådet märks en tydlig uppgång i exporten till arabvärlden idag. Sverige var verksamt i området redan på 50-talet. Då byggde vi upp infrastrukturen, fixade vattenförsörjning, Ericsson drog det fasta linjenätet och Skånska Cementgjuteriet och ASEA var jättestora aktörer. Men krigen, framför allt Kuwait-kriget, satte stopp för vidare handelsutbyte. Nu börjar hjulen rulla sakta igen.

– Sedan ett år tillbaka har blickarna vänts allt mer åt det hållet. Sedan oljepriserna skjutit i höjden igen, bekräftar **Hans F Grönwall,** ambassadör på Exportrådet.

Men förutom den gigantiska och oupptäckta marknaden som finns i arabvärlden finns det även i Sverige en stor grupp människor som är bortglömda. Både som köpstark målgrupp och som en grupp med stor omvärldskunskap. Om vi använt deras kunskap mer hade vi sluppit en hel del pinsamma misstag, som till exempel att använda lättklädda damer i bilreklam i det ytterst konservativa Saudi-Arabien.

Andra liknande klavertramp i reklamvärlden är till exempel den smått legendariska ”Nothing sucks like Electrolux”. Det tyska företaget som förkortade sitt företagsnamn KUK i Sverige. Skandia som i sin reklam hade en prislista för en bordell i bakgrunden av bilden, fast på kinesiska. Ett tips inför framtiden är att ordet Euro, som i den nya valutan, är ett fult ord på arabiska.

TROTS EN KÖPSTARK invandrargrupp riktar sig sällan reklam till denna grupp. I grund och botten handlar det om fördomar och rädsla hos den stora allmänheten för de folkslag som ofta utmålas som elaka religiösa fundamentalister. Det hävdar i varje fall Lars Bergkvist, som forskar i reklam på Handelshögskolan i Stockholm.

– Ledarpositionerna i de flesta företag är ytterst ”helsvenska” och tanken på att vända sig till invandrargrupperna kommer aldrig upp på agendan. Trots att det är uppenbart att man kan göra sig en bra hacka på att vända sig till dessa grupper så händer det inte.

HAN GER SOM EXEMPEL att telefonbolagen borde ha stora kampanjer under Ramadan, eftersom omkring 300 000 muslimer då av tradition ringer till sina hemländer. (Jämför med de 90 000 ungdomar som tar studenten varje år.)

Han berättar han att man under det persiska nyåret i mars köper guldfiskar som vi köper julskinka. Och varje år står djuraffärerna lika handfallna när plötsligt alla guldfiskar i affärerna tar slut.

De svenska entreprenörer som inser och tar vara på denna jättemarknad först, vinner. Så enkelt är det. ■

GURU01s6468_islam 2000-12-05 14.18 Sidan 65

GURU01s6468_islam 2000-12-06 11.51 Sidan 66

Svensson, du är muslim

Håll koll på Muhammed. Då har du en chans i Framtidssverige. Cybermuslimerna Salih och Billi visar vägen.

TEXT **LARS MOGENSEN** FOTO **HÅKAN RÖJDER**

Salaam aleikum, Svensson. Du är på väg att bli muslim. I princip är du det redan. Allt enligt **Billi** och **Salih** – två av Sveriges unga cybermuslimer. Men låt dig inte skrämmas. De är inte så farliga som de ser ut. (Om du nu tycker att de har någonting ruskigt över sig!)

Det ligger ett skratt i **Salih Tufekcioglu** påstående att svensken redan är muslim. När vi träffas bjuder han på en turkisk välkomstkaramell i den malmöitiska 30-talsvillan där han bor med sina föräldrar.

– Svenskarna håller tider och löften. De tar hand om sina fattiga och svaga, och månar om ett rättvist samhälle. De gamla har det bra i Sverige och de miljömedvetna svenskarna är rädda om sin natur. Allt detta är viktiga saker i islam, och därför menar jag att svenskarna i princip redan är muslimer. Det enda de behöver är att börja tro på Gud och Muhammed, ler Salih som läser statsvetenskap vid Lunds universitet. Hans pappa kom hit på 70-talet för att bygga u-båtar på Kockums. Mamma är sjukpensionär efter att ha jobbat som städerska.

SALIH ÄR EN AV upp emot 300 000 muslimer i Sverige. Och deras antal ökar dag för dag. Exakt hur många de är kan ingen veta. Vi räknar inte folk per religion i Sverige. Det kallas religionsfrihet. Vi räknar inte homosexuella heller. RFSL tar hand om den sexuella upplysningen. Den muslimska informationen sköts numera av bland annat Sveriges Förenade Cybermuslimer.

Till denna skara räknas Salih Tufekcioglu och hans vän och vapenbroder **Bilal el-Barchali**, Billi kallad. Tillsammans sköter de sin informationshemsida www.islamiska.org på nätet. Genom cybermuslimernas försorg kan man till exempel landa på ikonen ”Vill du träffa en muslim – klicka här”. Sveriges Förenade Cybermuslimers hemsida som bland annat sköts av svenska konvertiter heter http://hem.passagen.se/sfcm/sfcm.htm.

– Det finns en massa missuppfattningar om islam som vi vill försöka rätta till, säger Bilal el-Barchali, som bott 15 år i libanesiskt flyktingläger innan han hamnade i Sverige och gick högstadiet i Säffle. Nu är han en fena på att installera den lite krångliga arabiska versionen av Windows 95.

> **”Allemansrätten är en perfekt exportprodukt till muslimska länder.”**

ISLAM ÄR DEN snabbast växande religionen i Sverige och den näst största i världen. Moder Sveas stolta spjutspetsföretag raggar it-tekniker från hela världen – även från länder där islam är en del av vardagen. I Malmö är det tredje vanligaste namnet på nyfödda pojkar Muhammed, och omkring var femte Malmöbo har rötterna i ett muslimskt land. Därmed inte sagt att alla är troende.

– Vi får massor av e-post med frågor, framför allt från gymnasieelever, berättar Salih. Det mesta handlar om kvinnans situation, om synen på alkohol och om jihad.

Ja, man behöver inte vara demograf eller islamolog för att inse att den som vill hänga med i Framtidssverige bör skaffa sig ett hum om Muhammed. I storstädernas gymnasieskolor pågår en process som är på väg att prägla dem som snart är vuxna. **Helene Irengård** är lärare i religion vid Malmö Latinskola:

– Intresset för religion är jättestort bland eleverna, inte minst tack vare att det nu för tiden finns så pass många muslimer på skolan.

DET SOM HÄNDER är att Lasse och Lina ser att Fatima och Natik inte bara är snygga, välklädda, trevliga och tuffa – de är dessutom muslimer. På en muslim finns ingen töntstämpel. Han eller hon är stolt över sin tro.

– Och då tvingas Lasse och Lina ställa sig frågan: ”Om nu Fatima och Natik är muslimer – vad är då jag?” berättar Helene Irengård.

Därmed pågår någon sorts religiöst och kulturellt definierande på skolgårdarna. De unga svenskarna tvingas tänka över vad som är viktigt för dem i deras egen kultur, och var de står i synen på sin religion. Vart det leder får väl etnologer, sociologer och andra fundera över. Men säkert är att synen förändras på kristendom, islam och deras kulturella skillnader och likheter. Det som dagens 25-åringar tar för givet kan vara överlupet av mossa år 2010. Och mossan växer även på den som gör affärer eller kränger it-lösningar.

– Än så länge är det inte många svenska företag som förstår att dra nytta av mina och andra muslimers kunskaper, men det kommer säkert att bli fler, säger **Ali Sadek**, ansvarig för Ericssons mobilnätverk i Frankrike, Schweiz, Ungern och Liechtenstein.

Ali Sadek är 25 år, född av svensk mamma i Egypten och uppvuxen i Kairo. Han behärskar fyra språk och ▸

GURU01s6468_islam 2000-12-05 14.20 Sidan 67

Billi, längst fram på bilden, om jihad: "En strävan att gå ut skolan med bra betyg." Salih om jihad: "Att inte titta på flickor fast man vill."

GURU01s6468_islam.ny 2000-12-07 13.15 Sidan 68

har full koll på både Sverige och Egypten.

–Jag är 100 procent muslim, men kan ändå dricka vin ibland. Det är förstås fel, men det är mänskligt, skrattar Ali Sadek.

Han har jobbat för UD som affärsutvecklingskonsult vid svenska ambassaden i Kairo. Han suckar över de svenska företagens klena kunskaper om omvärlden och över chefernas försiktighet.

–Svenska företag är så otroligt tveksamma och veliga, säger Ali Sadek, som blev irriterad på allt krismedvetet tjat i 90-talets Sverige, samtidigt som hummerfaten dignade och champagnen flödade vid svenska ambassadens bjudningar i Kairo.

–Jag tröttnade på att jobba för Göran Persson!

Han bestämde sig för att åka till Sverige och jobba här. Med svenskt-egyptiskt medborgarskap, erfarenhet från UD, många år på fransk privatskola och gedigen universitetsutbildning borde det väl inte vara några problem att hitta arbete? Han sökte 315 jobb förra vårvintern. Inte ett enda vanligt företag kallade honom till intervju.

–Heter man Ali läser de inte ens igenom ens referenser, säger Ali Sadek, som nu alltså har ett toppjobb inom Ericsson.

Inte helt vanliga Malmöpågar - de heter inte Muhammed.

FYRA UTHYRNINGSFIRMOR erbjöd honom arbete. Det blev Manpower och konsultarbete vid Ericsson, varpå den svenske telefonjätten snabbt insåg vilken kapacitet de råkat få innanför porten, och så fick han fast anställning efter fyra månader.

–Manpower gör en fantastisk insats. De anställer alla som är lämpliga och sneglar inte på vad man heter, säger Ali, som idag är glad att han inte lydde sina vänner och bytte namn till Niklas eller något annat svennigt.

”Manpower anställer alla som är lämpliga och sneglar inte på vad man heter.”

Utvecklingen av islam tickar vidare i Sverige. Moskéer finns nu i Malmö, Göteborg, Uppsala och Stockholm. Enligt Jan Hjärpe, som är professor i islamologi vid Lunds universitet, håller det också på att växa fram en sorts svensk islam.

– Ja, metaforiskt uttryckt kan man mycket väl tänka sig att vi i framtiden får se röda moskéer med vita knutar, säger Jan Hjärpe. Man kan ju jämföra med att vi betraktar de vitkalkade sockenkyrkorna som väldigt ”svenska”, fastän vitkalkningen väl en gång i tiden tillgreps för att man skulle imitera medelhavsvärldens marmorbyggnader och vitkalkade hus!

CYBERMUSLIMERNA Bilal el-Barchali och Salih Tufekcioglu tror också att framtiden innebär att islam blir en naturlig del av det svenska samhällslivet.

Men än så länge styrs det svenska intresset för islam rätt mycket av rädsla.

–Ja, hade vi kallat vår hemsida för jihad dot com så hade vi fått 5 000 mejl om dagen, säger Bilal. Det är mycket frågor redan nu just om jihad.

”Heligt krig” brukar det översättas med. Konsten att mörda motsträviga kristna. Typ. Självmordsattacker och religiösa galningar. Associationerna är många.

– Visst finns det militär jihad, som i Tjetjenien till exempel eller i Palestina, men för mig betyder jihad ”strävan”, säger Bilal. Att göra vad jag kan för att gå ut skolan med bra betyg. Att jobba andligt och bli en bättre muslim.

Salih kompletterar:

–Jihad kan vara att inte titta på flickor fast man vill – ett sätt att bekämpa sina lägre drifter.

Ursäkta, men hur kul verkar det för en 20-årig kille. Inget festande. Inga tjejer?

–Det kan väl hända att djävulen far i en, tillstår Salih, men påpekar att han blivit bättre och bättre på att hålla stånd mot Belsebub.

Bilal el-Barchali och Salih Tufekcioglu brukar försöka förklara för oroliga svenskar att islam och kristendom hänger ihop, och att Allah och Gud är samma sak och att Jesus var en schysst profet. Muhammed och Jesus träffades faktiskt en natt i Jerusalem. Allt enligt Koranen. Abraham och Moses var också med. Vilket järngäng!

FRÅN TEOLOGISKA FUNDERINGAR till vardagstrivialiteter är steget inte långt för en troende muslim. Allt hänger ihop, även Salihs religiösa tro och tro på framtiden:

–Det finns så många bra saker i Sverige – både företeelser och produkter som man skulle kunna exportera till den muslimska världen, säger Salih Tufekcioglu, som hoppas att kunna arbeta som en länk mellan svenska och utländska företag.

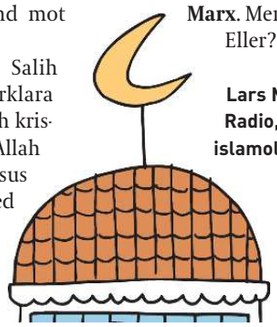
Men när jag frågar hur den ultimata exportprodukten skulle se ut – musik, it-finesser eller tidningspapper – då kommer svaret rappt:

–Allemansrätten – den skulle man kunna exportera till hela den muslimska världen. Rätten till en ren och fri natur och den svenska konsten att passa tiden!

Med sådana pojkar i spetsen för en religion kan väl ingen hävda att islam är någonting farligt. Islamistiska fundamentalister kan vara farliga. Precis som kristna fundamentalister.

Ska man påstå att islam i sig är farligt måste man också hävda att all religion är farlig. Det är den kanske. ”Ett opium för folket”, sa **Karl Marx**. Men han var ju också farlig.

Eller? ■

Lars Mogensen är journalist vid Sveriges Radio, men just nu tjänstledig för att läsa islamologi. Han längtar efter liv på landet. Och så vill han ha hund.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 69

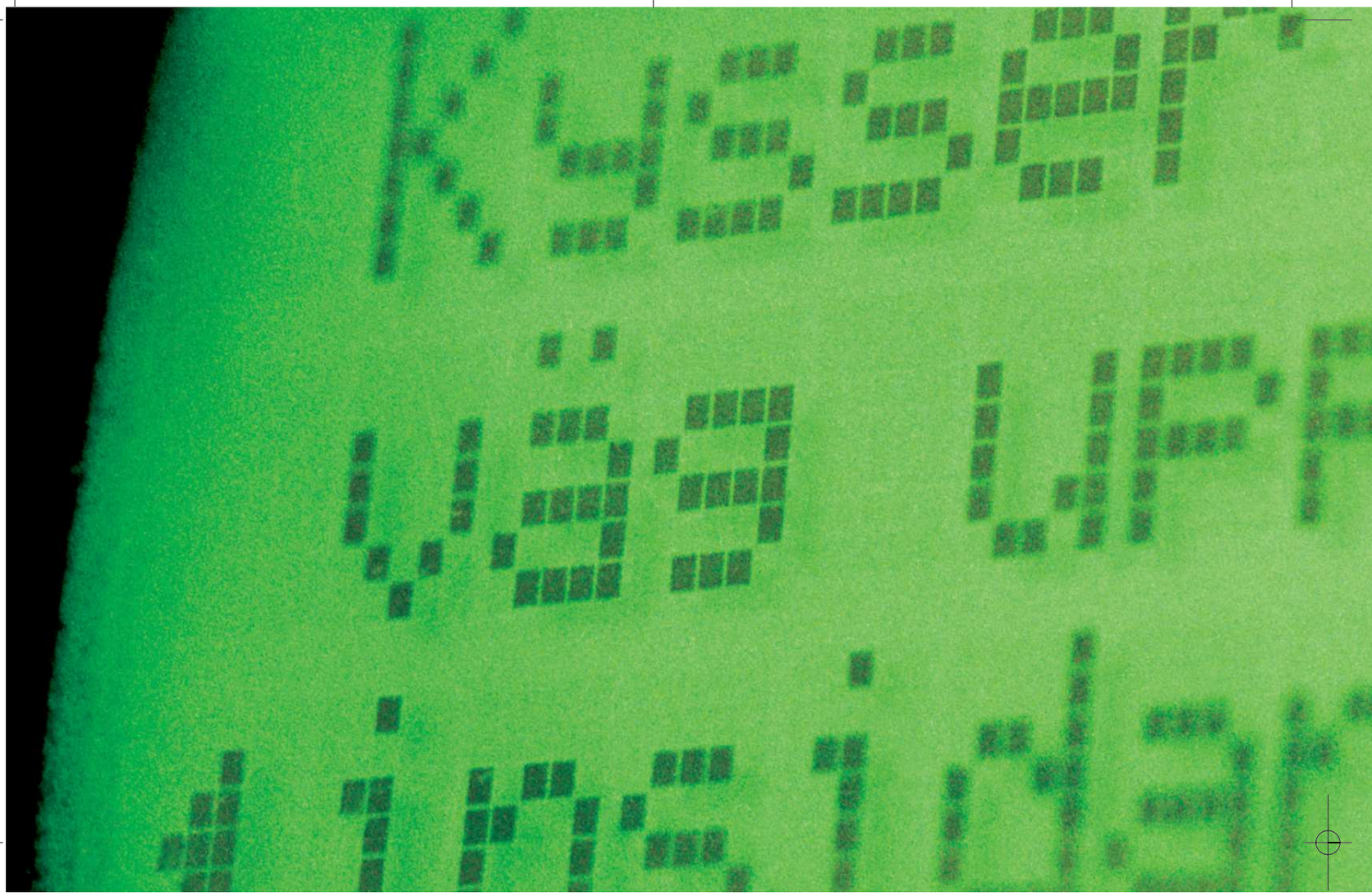
TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU01s7072_SMS 2000-12-05 14.22 Sidan 70

Try it you'll

Det mobila telenätet vibrerar av sex.
I stötar om 160 tecken.
Martina Lundgren visar dig varför SMS
är vårt nya erotiska språk.
Sedan blir din nalle aldrig sig lik igen.

TEXT **MARTINA LUNDGREN** FOTO **FREDRIK HJERLING**

Passageraren bryr sig inte om mobilförbudet under flygningen. Vad bryr sig en vind om förbud? Om man har en vind med sig. En virvelvind. Som får huvudet att snurra och knän att mjukna. I displayen skriver vinden:

"Hon sitter bredvid. alldaglig men speciell. Ser på dig med lugna ögon. aningen öppen mun. något i hennes blick fångar dig, håller dig kvar." (139 tecken)

Passageraren blundar. Betraktar kvinnan bredvid. Skapar hennes drag. Bestämmer hårfärg och ögonform. Ett pip och vinden fortsätter:

"Något, älvor, morgondimma, obestämbar fukt leker i hennes ansikte. blanka ögon. Blanka läppar. Du kan se hennes varje andetag. Inte ens en skugga av ett leende." (160)

Väntan, längtan. Kom igen satelliten, kom igen.

GURU01s7072_SMS 2000-12-05 14.24 Sidan 71

like it – SMS

”Hon har en enkel vit skjorta. Mörk kjol. stövlar. Strumpor. En glimt av lår när hon byter ställning på benen. Lugna ögon rakt på dig. Du sväljer.” (145)

Passageraren sväljer. Byter ställning på benen. Andas i en annan takt. Flygvärdinnan frågar om telefonen är på. Va? Nej, självklart inte. Det vore ju direkt oansvarigt!

Svenskarna skickar allt fler SMS, det är ingen hejd på ökningen. Under första halvåret i år skickades omkring 160 miljoner SMS i Sverige. Jämför det med att det under hela 1999 sändes cirka 140 miljoner SMS.

En del tror att det beror på det ökade antalet mobiltelefoner. Antalet mobilabonnenter ökade under första halvåret med 621 000 till 5 746 000 den sista juni 2000. Andra gissar på de sänkta priserna, från cirka 2:50 kr till cirka 1:50. (Källa: www.pts.se)

My ass. Det beror på alla dem som skådat ljuset i form av SMS-sex.

”Lugna ögon. rakt fram. Så låter hon benen vila isär. Hon övervägde att bära trosor imorse, det är ju ändå en affärsresa, men bestämde sig sen för att låta bli.” (159)

Nätet är bara sååå old school. Cybersex är passé. We’ve been there. Done that. Not doing it tomorrow. SMS-sex, däremot, är helrätt. Fördelarna är uppenbara. Smaka bara på när som helst…

På riktigt, när som helst. Under mötet. I affären. På flygplanet. Medan cybersex varit förpassat till mörka nätter och skrivbord, kliver SMS-sexet in på arenan i fullt dagsljus, i konferensrum och bilar, i hissar och på caféer. Medan cybersex kräver bildskärm, tangentbord, uppkoppling och två händer lämnar SMS-sex en hand ledig till annat och har allt nödvändigt inbyggt i telefonen som man ändå alltid har med sig.

”Hennes andetag byter takt. Blanka ögon, blanka läppar, en rörelse med tungan, osynlig för alla utom för dig. Ett pärlband av salt i hennes urringning.” (150)

GURU01s7072_SMS 2000-12-05 14.26 Sidan 72

GURU01s7072_SMS 2000-12-05 14.27 Sidan 73

”SMS-sexets ofrånkomliga pauser gör dramaturgin i mötet än mer raffinerad

Där cybersexet ofta blir övertråktydligt lämnar SMS-sex mer åt fantasin. Du har mellan 114 och 160 tecken på dig per meddelande beroende på hur du skickar det – då skriver du inte minsta detalj utan låter din SMS-partner själv fylla i luckorna och skapa sin alldeles egen fantasi, initerad av dig men förverkligad på det sätt som han eller hon själv vill. Oslagbart. Cybersexet har visserligen fördelen att det sker i realtid, men denna fördel är skenbar. SMS-sexets ofrånkomliga pauser gör i stället dramaturgin i mötet än mer raffinerad, du får mellan en halv och fem minuter på dig att göra vad du vill innan nästa meddelande anländer. Ett meddelande som lagom pockande påkallar din uppmärksamhet med en diskret signal, vilket gör att du inte behöver sitta (ligga, stå) med ögonen stint fästade på en skärm.

”Du ser hur hennes lår spänns och slappnar av, spänns och slappnar av. Benen i kors. hävande bröst. Din mitt pulserar, bultar, darrar. Är det bara du som ser?” (157)

Modellen spelar roll. Alla som skickat SMS via just mobilen vet dock precis hur trött man kan bli i fingrarna av att trycka fram rätt bokstav, i ömsom vals, ömsom polkatakt, men väldigt sällan i salsatempo. Den ordboksstandard, T9, som numera byggs in i nästan varenda ny mobiltelefon är överlägsen här eftersom den innebär att telefonen hjälper en på traven och försöker förutse vilket ord man försöker fumla fram. När man vant sig vid hur T9 fungerar går det nästan lika snabbt att använda telefonens knappsats som ett vanligt tangentbord. Här är dock en varning på sin plats. Visserligen hör humor och sex definitivt ihop, men ibland, när T9 inte förstår dina intentioner, kan det bli för mycket av det förra. Hur sexigt låter till exempel detta?

”Hennes läppar anar en graffig sakta och leonen snarkar muntert.”(63)

Men före sex kommer förspel. Även där är SMS perfekt. Det är ett fantastiskt romantiskt redskap vars motstycke vi saknat ända sen systemet med biljettskickande per tjänare gick ur tiden ungefär samtidigt som tjänarskråret gjorde detsamma. Ryktet säger till exempel att **Ulf Lundells** nya kärlek föll via mobilen.

Efter två veckors intensivt SMS:ande sågs de i NYC och lyckan var total efter en inledning med lite Pretty Woman-shopping av Uffe. Naturligtvis är hon mycket yngre och mycket vackrare. Naturligtvis har män med makt över orden åter ett försprång som heter duga. Cyrano de Bergerac vinner prinsessan. Igen.

”Flygvärdinnan som ler mot dig – konspiratoriskt? – frågar om du vill ha något. En filt? Javisst. Varsågod. Anar du en tacksam glimt i kvinnans ögon?” (147)

Mjuka SMS, hårda tjänster. Omsättningen för SMS utgjorde med sina 280 miljoner kronor ungefär fyra procent av den totala omsättningen för mobila teletjänster under det första halvåret 2000. (Källa: www.pts.se)

Om siffrorna från PTS stämmer skickar tio procent av befolkningen ett SMS per dag. I så fall står Stanniol Interactive AB, som är ett av de bolag som tillhandahåller SMS-tjänster i olika former på flera sajter, bland andra Torget och Expressen, för tio procent av de skickade meddelandena. **Johan Holmberg**, vd på Stanniol, tvivlar en del på PTS siffror och tror att det faktiska antalet SMS är ännu större, men kan tyvärr inte berätta hur stor del av dessa som är att betrakta som kärleks-SMS.

– Det vore dock otroligt roligt att göra fritextsökningar och leta till exempel efter ordet ”kram” och se hur många man får fram.

Kruxet är att de idag inte loggar meddelandena, på grund av att det är oklart vilken lag som är tillämplig och vilken myndighet som har tillsynsansvar. Företeelsen är så pass ny att inte ens Post- och Telestyrelsen eller Datainspektionen vet hur man ska kategorisera denna nya kommunikationsform.

– Men vi finns ju i Linköping, nära universitetet, och jag ser fram emot uppsatsen som undersöker SMS som ny kommunikationsform ur ett mellanmänskligt perspektiv snarare än ett tekniskt, säger Johan Holmberg.

En tredjedel erfarna. Enligt en undersökning av Lycos UK som redovisas i tidningen Mobil uppger i alla fall 33 procent av mobilanvändarna att de skickat kärleks-SMS. Inte så överraskande kanske. Mer kan man fundera över det faktum att 13 procent uppger att de till och med gjort slut via SMS, men detta förklaras troligen av att åldern på dem som deltog i undersökningen låg mellan 15 och 24 år, alltså den målgrupp man räknar som den mest frekventa användaren av SMS.

”En blick. en stum fråga. Ett lika tyst ja tack som svar. Så delar ni filt. Hennes varma hand hämtar din svala. Stället den möter är allt annat än svalt.” (152)

Oönskade SMS. Även om man inte lagrar själva innehållet i SMS:en, lagrar man dock telefonnummer, tid och IP-nummer för den skull någon skulle bli trakasserad. För att reda ut vilket telefonnummer eller vilken dator meddelandet kommer ifrån från början – skickar man från sin arbetsplats eller via sitt internetabonnemang jobbar ju i regel internetleverantörerna med tilldelade IP-nummer, vilket kräver att de i sin tur måste söka i sina loggar – behövs dock polisanmälan.

–Men får man oönskade SMS från någon av de sajter där vi tillhandahåller funktionen, kan man alltid gå in på den sajten och spärra sitt telefonnummer för SMS från de sajterna, säger Johan Holmberg som själv skickar cirka 10–15 SMS per dag. Hur stor andel av dessa som är roligare än det vanliga meddelandet om att tåget är försenat, vill han dock inte svara på.

”Dina fingrar befinner sig i ett hav, fastän i luften. Ett hav med smak av ostron noterar du när hennes finger letar sig in i din mun. Ett böljande, sugande hav.” (160)

Det är tack vare de så kallade roamingavtalen som företag kan erbjuda gratis SMS. De innebär att man avtalat om att få använda varandras nät till mobiltjänster i stället för att bygga egna nät över hela världen. På så vis kommer man ner i så låga kostnader per SMS att man kan sälja funktionen till sajter som betalar för den trafikdrivande tjänsten och i sin tur drar in pengar på den tillhörande reklamen.

”I din mitt exploderar en sol samtidigt som kvinnans andetag upphör och hennes havsmussla sluter sig, öppnar sig och sluter sig. Varmt överallt. Salt överallt.” (159)

Alla får påsar och passageraren på planet får ångande SMS till sin telefon. Vad väntar du på? Det är bara 160 tecken mellan dig och den du älskar…

”Snart landar ni. Välkommen hem älskling.” (43)

Martina Lundgren vill inte alltid bli tagen på allvar, ibland vill hon bli tagen via SMS.

GURU01s7477_KONST 2000-12-05 14.29 Sidan 74

Guru gick på digitalgalleri.
Och kom hem med skallen full av frågor om ekonomi, beständighet och förfalskningar.
Det blev en skitbra kulturartikel.

TEXT **MAGNUS BEJMAR**

Konsten går på skärm-offensiv

Allt jag ser är en saftig amalgamfyllning i hans innersta kindtand på höger sida i överkäken, en kaffegrön tungrot och två pluttiga pormaskar på hakan. Det han säger förmedlas till min stjärt, genom en vibrerande dyna. Välkommen till Electrohype 2000, Nordens första utställning för enbart datorbaserad konst.

Konst, alltså inte webbdesign. Det här ska betraktas som vilken annan konst som helst. Kravet är att en dator används aktivt. Så en skulptur av kasserade burkar skulle inte platsa. Även om här finns ett verk där en radio sprakar av strålningen som sänds ut när konstnären **Magnus Wassborg** överbelastar ett gäng hårddiskar med grafikprogram och skärmsläckare för att få dem att krascha. Han suger bokstavligen musten ur maskinen. Vi kan följa undergången.

Samma tema går igen i verket ”afterLife”. Ett dussintal krukväxter ser ut som efter semestern och sensorer avläser bladen efter livstecken. I takt med att blomman vissnar och dör, bildas ett mönster på en bildskärm som blir till en digital runa över växten.

Byt ut penseln mot en dator och du har datorbaserad konst. En snabbt växande konstform som ännu inte slagit igenom.

– Men inom ett till två år, om någon internationellt riktigt tung institution törs göra en större utställning, då tror jag det kan bli accepterat, säger en av arrangörerna, konstvetaren **Björn Fritz**.

Han väntar fortfarande på riktigt utmanande verk:

– Något som ger ett hugg i magen, eller hjärtat, eller i huvudet. Kanske kan man hoppas att it-boom-kraschen gör att konstnärer som idag ritar webbsidor får tid att göra något vettigt i stället. Han ler lite ironiskt och plirar.

ANNARS KUNDE MAN JU TÄNKA sig att en företagare som gjort en bra säck med pengar kunde börja fundera över ett mer lajbans nät med kuliga digitala bollhav för vuxna och hosta upp några millar för att få lite konstcred.

Lars Midbøe ruskar på huvudet. Han är producent för Electrohype och har fått sponsnobben hos alla från Apple till lokale elektrohandlarn.

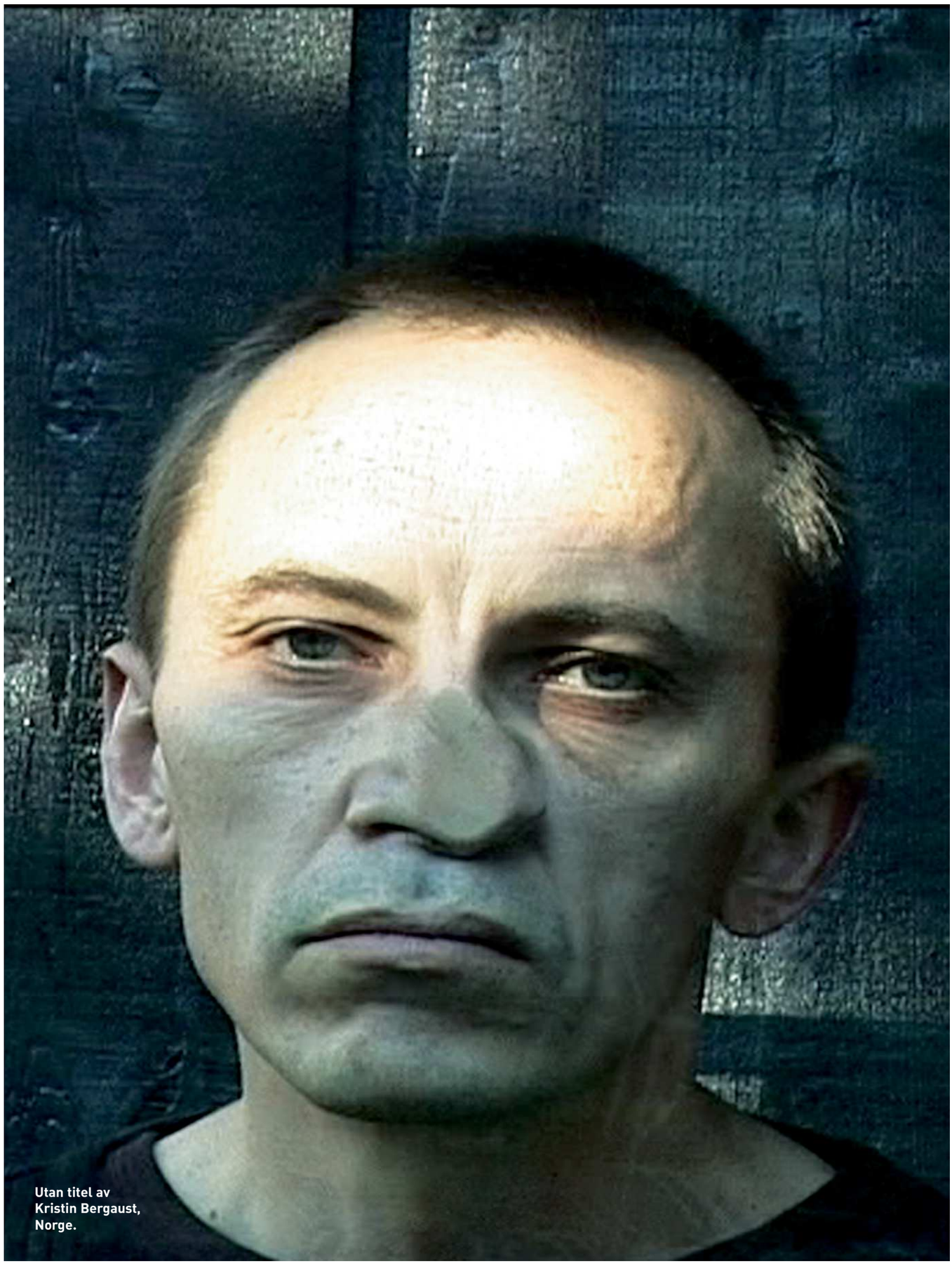
– Fast värst var att få tag på en 386:a.

Han tänder en Camel Light, drar trött in röken och skakar slappt på huvudet. Ser upp, rynkar pannan och säger:

– Det har varit fantastiskt att skapa detta, men aldrig mer det slitet utan vettig betalning.

För sanningen är att den här rätt unika utställningen har slitits ihop för kaffepengar av en kärntrupp på fyra personer. Utan direkt inblandning av någon konstinstitution. ▸

GURU01s7477_KONST 2000-12-05 14.29 Sidan 75

Utan titel av Kristin Bergaust, Norge.

GURU01s7477_KONST.ny 2000-12-07 13.17 Sidan 76

Internettiden

går nästan tio gånger så fort som den vanliga tiden

– Jag kände att det behövdes, datorkonsten har inte fått någon riktig acceptans, säger projektledaren **Anna Kindvall,** som startade allt sammans.

Hon beskriver tiden på konstskolan som fyra datorer på sextio elever och ingen support.

– Dom tycker väl fortfarande videokonst är nytt, fast det började för trettio år sen, menar Lars.

386:an skulle ryssen **Alexei Shulgin** ha. Den står utanför konsthallen och syntetiserad sång öser ut ”Hotel California” och ”Should I stay or...”. En mugg mellan högtalarna och texten ”Skänk en slant till musikern” passerar över bildskärmen. Nära nog varenda besökare stannar och fnissar. Egentligen världens äldsta interaktivitet, tiggeri för eskapad, och faktiskt ligger det några kronor i muggen. Fast när man hört det så länge som det tar att röka en cigg får man mest lust att fota till fanskapets irriterande malande och vips har man ännu mer interaktivitet.

BÅDE SKRATTIG och småirriterad redan innan man kommer in. När hände det på en konstutställning senast? Väl inne kan man fortsätta reta upp sig på norskan **Kristin Bergausts** verk. En mick på stativ, ett fejs med plattryckt näsa på skärmen och texten ”Say something". Vad man än säger svarar maskinen med varierande bitchfraser av typen: ”I can’t believe you just said that!”, ”You make me go insane!”

Man behöver inte ha haft ett förhållande med en brittisk brud för att uppleva den mentatala brandvägg det här verket är. Det räcker att ha tillbringat en vecka på samma hotell som nån **Hugh Grant**-artad figur och hans gällröstade tjej på väg tillbaka, i 190, mot singellivet.

En riktig liten cineastisk pärla är slovenen **Vuc Cosics** ASCII-installation. ”King-Kong”, ”Psycho” eller **Linda Lovelace** i ”Deep Throat”. Kända filmklipp i simulerad grafik bestående av små gröna blippar, men eftersom alla filmsekvenserna är klassiker ”fyller” man liksom i resten själv. Bilden finns redan lagrad i filmlådan i skallen.

Detta luktar klart 80-tal och det retrospektiva kan man redan se inom den digitala konsten trots att den är så ung.

– Internettiden går nästan tio gånger så fort som den vanliga tiden. Så medan vi andra användare rusar vidare och behöver en snabbare dator, stannar en del konstnärer för att utforska missade möjligheter, säger Björn Fritz.

Debatten är inte ny, den har följt i spåren på snart sagt varenda kontroversiell ism, för att inte tala om fotografiet eller filmen.

I höstas hävdade den franske filosofen **Paul Virilio** i tidningen Le Monde Diplomatique att konsten var död och 1900-talet fallit offer för en ”estetisk rensning”. Hantverksskickligheten hade fått stryka på foten och människor berövats sin röst. I stället fanns nu ”den industriella repetitionen” (läs: film, tv, it). Dessutom kunde Virilio fastställa konstens exakta dödsögonblick, nämligen 1927. Då visades den första ljudfilmen, ”The Jazz Singer” med amerikanske juden **Al Jolson** i huvudrollen som glatt sprallande neger, som det hette då.

SKULLE MAN FÖLJA DESSA tankegångar blir det lätt absurt, eftersom det finns två kulturer där just hantverksskickligheten levde kvar efter 1927. I **Stalins** Sovjet med stålblickande arbetarhjältar, rågkärvstraka i ryggen. Och hos grannarna i Nazityskland där de bayerska brösten stelnade i oljemålningarna när socialrealismen flaggade för fullt.

Där kan vi kanske lämna den franska kulturdebatten. För dagens digitala konstnärer lär inte låta sig stoppas av den, då vore de inte konstnärer.

Tvärtom är datorkonsten ett uppstoppande av den industriella processen, och jag associerar till dansken Storm P:s teckningar, där det vimlade av kugghjul, remmar, snören och vred. Maskiner som alla hade det gemensamt att de hade en extremt komplicerad konstruktion för att göra nästan ingenting, mer än kanske hälla en öl i gapet på den lille orakade gubben i hatt, som alltid fanns med.

Webbdesign? Nej, konst!

FÖRSTA WEBBKONSTSAJTEN? Seven-eleven.org 1998, med ryssarna Alexei Shulgin, Olia Lialiana och lillgurun Jodi. Ett visst butiksföretag såg snabbt till att den stängdes.

FÖRE WEBBEN? Innan dess, 1994, fanns äda.web.com. Jenny Holzer från New York som sysslat med neon och affischer på 80-talet bjöd in andra konstnärer att skapa webbkonst. Men de fick hjälp med tekniken, och det var mer av ett galleristgäng som fick testa nytt. Mediejätten Time Warner tyckte programmerarna var innovativa och köpte hela rasket 1996, kickade ut det olönsamma konstfolket och behöll utvecklingsavdelningens Javanördar.

Hos Storm P fanns en kritik av industrisamhället, det modernistiska. Här på Electrohype finns en postmodern konstsyn. En kritik eller reflektion av kommunikationssamhället, eller rättare pladderkulturen.

Till exempel i **Johan-nes Nyholms** två ansikten som utan att upprepa sig håller en nonsenskonversation i gång dag efter dag. Komplett med osynkade läppar som i en direkt tv-länk till USA och omotiverade ögonrörelser som hos en kåtstinn kompis på krogen.

Den digitala konsten gör mycket av sitt verktyg, och det är ett kraftfullt redskap, jämfört med en palett.

Sen kan man alltid diskutera beständigheten i verken, att det ska gå att tillägna sig dem.

– Det problemet har man ju redan i Hamburg med **Dieter Roths** ruttnande kålhuvuden. Nu håller tyska konservatorer i vita rockar på att försöka få den där tjugo år gamla komposten att hålla i fem år till, säger Björn och berättar att när MOMA i New York köper in datorkonst handlar de också ett dussin burkar av rätt typ så att verket alltid ska kunna visas.

– Vill man ha ett beständigt verk väljer man inte datorn, då väljer man en annan metod, säger Anna och Lars hugger henne i repliken:

– Sten! föreslår han.

Runstenarna vittrar de också.

MEN HÄR FINNS LIKNANDE problem som musikindustrin redan mött. Vad gör galleristen när du kan tanka hem verket själv och hur tjänar man pengar på det hela?

Hur undviker man förfalskningar? Och kommer några digitala mästare att ha en hel stab som gör deras alster, precis som **Rubens** en gång hade lärlingar till att fylla i och **Andy Warhol** blev sitt eget varumärke?

Dylikt debatterades också på Electrohype, men det behöver ju den oetablerade konstnären knappast bry sig om. Det går nästan inte att försörja sig på konst idag oavsett vad du gör. Men här finns nya ikonmöjligheter.

För en som tycker det skulle kännas fånigt att orma sig på en scen i för trånga eller för stora byxor, men ändå drömmer om rockstjärnestatus, kan nog nå det målet inom den här sfären i framtiden. Grupper kommer nog att uppstå, för verken kan göras av flera med olika specialiteter. Kanske fler tekniskt inriktade människor ser en möjlighet, eller kanske ryms här också en dimension för till exempel poesi. Ja, just det, digidikt har jag ännu inte sett men **Mattias Karlssons** mycket simpla ordmagi visar flörtande enkelt hur språket kan busa när orden ändras.

När man flyttar musen far de hit och dit. Gör om sig, och runt sidorna på en svart rektangel står orden: ”sverige – finns – inte – längre”.

Electrohype 2000 finns inte längre men via electrohype.org länkar man vidare till andra digitala utställningar. ■

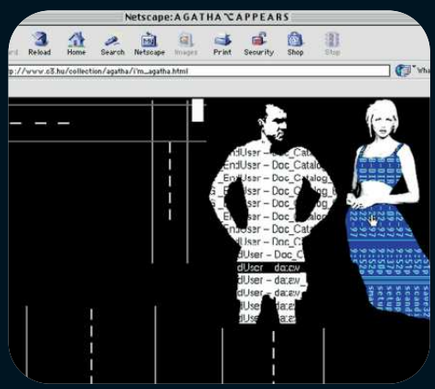
Magnus Bejmar är frilansjournalist och funderar på att inte fly till värmen i vinter, utan skaffa sig ett riktigt jobb.

"Move mention" av Mary-Anne Breeze, Australien.

"Vibration on smiles" av Petersen & Søndergaard, Danmark.

"Internetkonst" av Olia Lialina, Ryssland.

"DET HAR VARIT FANTASTISKT ATT SKAPA DETTA, MEN ALDRIG MER DET SLITET UTAN BETALNING."

LARS MIDBØE, KONSTNÄR

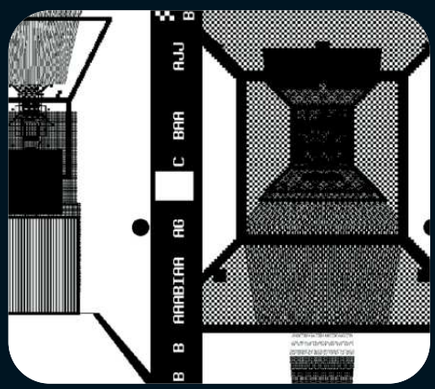
"Førgænglighed" av van Gogh, Danmark.

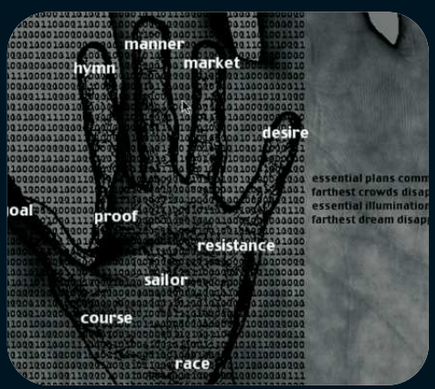
"Netdump" av Gerhard Schwoiger, Österrike.

"After Life" av Thomas Broomé, Sverige.

Utan titel av Jodi, Holland/Belgien.

"Great wall of China" av Simon Biggs, Storbritannien.

"A statement of indepedence?" av Mattias Karlsson, Sverige.

"Inbetween motion" av Sebastian Campion, Danmark.

GURU01s7881_hotell 2000-12-05 15.14 Sidan 78

Leve lobby-verksamheten!

PRESSENS BILD

Världen i miniatyr, en fredad zon, ett land med egna lagar. Inget är som livet på hotell. Jessika Gedin ger dig nycklarna. Och tipsar om hotellbarerna som står i särklass.

TEXT **JESSIKA GEDIN**

Det finns tre huvudsakliga typer av resenärer: de som anser att vägen är målet, de som bara vill komma fram och de som vill komma ifrån. Och alla samlas de på en plats – hotellet.

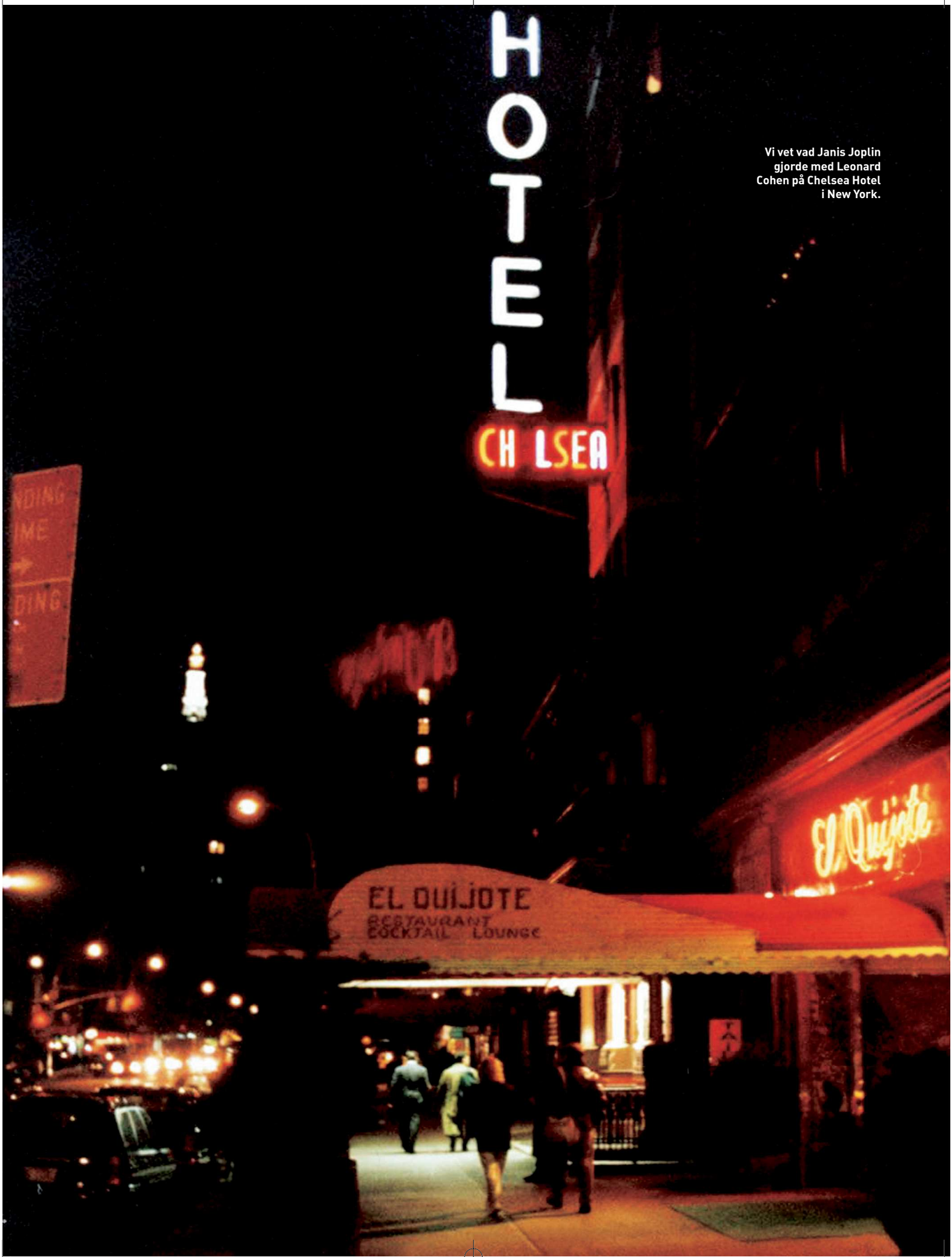
Själv reser jag huvudsakligen för att få en anledning att bo på hotell. Det har till och med hänt att jag – när jag varit exceptionellt lycklig eller olycklig och inte haft tid eller råd att resa bort – tagit in på hotell i min egen hemstad.

Hotellet är hela världen i miniatyr. Det är per definition geografilöst och tidlöst. Det är som att befinna sig i en fredad zon. Ett eget land med egna lagar och regler. Hotellet iakttar men dömer ingen.

Det är något oerhört förvåntansfullt över hela hotellatmosfären, känslan av att vara På Väg. En snart-nu-närsomhelst!-rörlighet som inte har sin motsvarighet någon annanstans. Kanske är det så att en plats där så många olika människor lever små delar av sina olika liv måste bli lite magisk.

Som om varje kärleksaffär, hemlighet, sorg och äventyr som utspelats där lämnat ett litet, litet avtryck och fått väggarna att viska av vardagsdramatik och rummen att spöka. Alla hotell är hemsökta. Det ligger i luften man andas in i lobbyn. Här stannar man inte, här suger man bara märgen ur livet. Och hotellet har inget annat ansvar än att bida sin tid medan människorna kommer och går.

STEPHEN KING SKREV första hälften av ”Varsel” på The Stanley Hotel i Colorado (i rum 217, rums- ▸

Vi vet vad Janis Joplin gjorde med Leonard Cohen på Chelsea Hotel i New York.

GURU01s7881_hotell 2000-12-05 15.16 Sidan 80

”Hotellet är hela världen i miniatyr. Det är per definition geografilöst och tidlöst. Det är som att befinna sig i en fredad zon.”

Gästerna på Chelsea

CHELSEA HOTEL på 222 West 23rd Street i New York har en gedigen gästbok. Här nedan är några av kulthotellets gäster på 60- och 70-talen.

PRESSENS BILD

Nancy Spungen och Sid Vicious.

PRESSENS BILD

Janis Joplin.

AFTONBLADET BILD

Jimi Hendrix.

PRESSENS BILD

Andy Warhol.

numret ändrades i filmen eftersom ledningen på The Timberline Lodge – vars fasad fick föreställa filmversionens Overlook Hotel – var rädd för att ingen skulle våga bo i rummet, i stället fick det bli det ickeexisterande rum nr 237). Det är ingen hemlighet att Stephen King alltid avskytt **Kubricks** ”The Shining”. King ansåg att Kubrick missförstått hela berättelsen då han lagt tyngdpunkten på huvudpersonen Jack Torrences grymhet, och inte fokuserat på att det faktiskt var själva hotellet som var ont. Stephen King säger i en intervju i Playboy 1983: ”Kubrick just couldn’t grasp the sheer inhuman evil of the Overlook Hotel. So he looked instead for evil in the characters and made the film into a domestic tragedy with only vaguely supernatural overtones.” (Och om man sen vill avdramatisera hela Overlook-hotellgrejen så kan det tilläggas att Stanley Hotel också figurerar i filmen ”Dum, dummare”...)

DET FINNS MÅNGA hotell med ett dramatiskt förflutet. Det mest kända – och omsjungna för den delen – är förstås kulthotellet Chelsea Hotel på 222 West 23rd Street i New York. Listan på kända gäster är lång: från **Sarah Berhardt, Oppenheimer** och **Piaf** till **Andy Warhols** superstjärnor och **Dee Dee Ramone**. I rum 100 knivhögg **Sid Vicious Nancy Spungen**, och i rum 205 dog den walesiske poeten **Dylan Thomas** efter att ha dragit i sig 18 whiskyshots i följd. **Janis Joplin** och **Leonard Cohen** var kära i ett av rummen och **Jimi Hendrix** hög i ett annat. Bara 100 av de 400 rummen är tillgängliga för ”vanliga” hotellgäster, resten bebos mer eller mindre permanent av författare och artister och folk som vill vara med och känna luftdraget av historiens vingslag. **Arthur Miller** beskriver Chelsea Hotel så här: ”This hotel does not belong to America. There are no vacuum cleaners, no rules and shame... it’s the high spot of the surreal.”

COCO CHANEL BODDE i en av sviterna på Ritz i Paris i mer än trettio år. Det var även hotellet som **Hemingway** ”befriade” från nazisterna 1944. Han hade arbetat som krigskorrespondent under andra världskriget och efter att nazisterna lämnat Paris (och Ritz) grabbade Hemingway sina vänner och sin pistol och återtog hotellbaren. Enligt uppgift dödade han minst en toalettstol och drack sen martinis i baren som sedan dess heter The Hemingway bar (såklart).

Och där finns också budgetalternativet till hotelldrömmen. I hotellbaren.

När som helst kan man slinka in i den lokala hotellbaren och lyssna på främmande språk och bli en av Resenärerna. En riktigt bra hotellbar är den optimala verklighetsflykten. Ingen kan ifrågasätta din närvaro, bartendern ska vara som en sekelskiftesbutler – diskret, lyhörd för ens behov och helt oberörd av såväl jordbävningar som familjegräl. Skinnfåtöljerna ska vara mjuka och kravlösa och barpianisten ska kunna alla sånger du vill höra. Där ska man kunna läsa tidningen efter jobbet eller ta farväl av sin älskare på eftermiddagen. Det ska vara ljud av stilettklackar mot marmorgolvet på damtoaletten, tidlösa röda sammetsgardiner och servitören ska kunna avgöra vad du vill dricka bättre än du själv.

Och hela tiden ska man ha känslan av att om man tittade ut genom fönstret och en elefant gick förbi eller om alla bar krinolin så skulle det inte vara något konstigt med det.

SVERIGES TVÅ ABSOLUT bästa hotellbarer är den klassiska Cadierbaren på Grand Hotel i Stockholm och den lite modernare – men likväl skinnfåtöljstrygga – Elite Plaza i Göteborg.

På Elite finns ett urval av alla upptänkliga sorters martini – klassiska och påhittade – och på Grand Hotel har man utsikt över Slottet och alla båtarna på Strömmen, och man kan sitta uppflugen på en av pallarna runt flygeln och obehindrat drömma sig bort bland de ljuddämpande heltäckningsmattorna och den diskreta uppassningen.

ALLA HOTELL ÄR Overlook Hotel. Och i hotellbaren är allting möjligt och framtiden äventyrligt oviss.

Det enda man kan vara riktigt säker på är att varje hotell lever sitt eget liv. Ett liv som är summan av alla de gäster som bott där, alla de känslor som svallat och de tusentals hemligheter som viskats i bartenderns öra av vilsna resenärer under sena och ensamma höstnätter. ■

Jessika Gedin är bokförläggare och skribent. På vintern träffas hon oftast i en av skinn–fåtöljerna på Grand Hotel i Stockholm.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 81

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU01s8283_saker 2000-12-04 22.34 Sidan 82

”Det jobbiga är egentligen efter jul, och då känner jag att det enda rätta är att låtsas att det har varit ett kärnvapenkrig och att man måste vistas i sin lägenhetsbunker”

VÄDRA MED DOFTLJUS **Ibland vill man inte öppna fönstren för att vädra, vilket är ett problem eftersom ens hem kan bli ganska så outhärdligt efter ett tag. Christian Tortu är en fransk blomsterhandlare som även gör doftljus. Det praktiska med dessa är att de inte alldeles tar över rummet och får en att känna sig som om man levde i en parfymbutik. I stället ligger den behagliga doften som en fond i bakgrunden.** Doftljus, 395 kr, Mrs H, 08-30 01 02

BIG BROTHER – ÅT DINA VÄNNER **Man vill ju inte helt stänga ute sina vänner från sitt liv. Därför är det lämpligt att montera ett par webbkameror på strategiska ställen i lägenheten. På så sätt kan ens vänner följa en egen liten ”Big Brother” med en själv som enda tävlande.** Creative Labs Video Blaster webbkamera, 41.84 US-dollar, www.amazon.com

GOSA MED CHOKLADMJÖLK **Chokladmjölk är den viktigaste födan under de mörka månaderna. Fungerar väldigt bra tillsammans med en filt och gosiga kläder. Det är som om chokladmjölk faktiskt inte ger någon riktig näring utan snarare är ren energi för själen. Låter det new age-flummigt? Vem bryr sig, så länge det funkar? Och kom ihåg att det bara är amerikanska pulver som funkar.** Chokladmjölk, 25 kr, Gray's American Food Store, 08-612 30 40

GURU01s8283_saker 2000-12-04 22.35 Sidan 83

KIKA PÅ GRANNARNA **Vad gör man egentligen när allt som går på tv är tråkigt och det fortfarande är ett bra tag kvar på vinterisoleringen? Visst, det är olagligt, men att intressera sig för sina grannars privatliv kan också maskeras som humant. Man gör det för att man bryr sig, eller hur? Canons kikare har stabiliserare, vilket gör att man kan kika även när man flyr från polisen i en skakig bil.** Canon 18x50 IS AW , ca 16 000 kr

SPELA BORT TRÖTTHETEN

Underhållning är ett måste för att klara vinterutmaningen. Det är svårt att avgöra hur bra spelen till Sonys nya spelkonsol kommer att vara, men det går alltid att spela gamla godingar till Playstation. Och om det där riktigt bra spelet kommer kan man klara sig utan mat och sömn i minst en vecka. Sony Playstation 2, ca 4 500 kr

15 900 kr, www.ab-europe.com

ÄT BRASILIANSKT – HELA TIDEN **Verklighetsflykt är av yttersta vikt och det kanske enklaste sättet att drömma sig bort är att laga mat från ett ställe där det är varmt. Brasilien är dessutom ett land med en matkultur som inte kommit till Sverige riktigt, och därför är det extra spännande att prova sig igenom boken. För det är just det vi pratar om, inte en kväll eller något i den stilen, nej, meningen är att man ska äta brasilianskt hela tiden. Man vill ju inte vara i Sverige, eller hur?** Brazilian Street Food, 298 kr, Coctail, 08-642 07 40

RING I SLASK OCH SNÖMOJS **Om man mot all förmodan måste ta sig ut, är det bra att tänka på att man kan tillkalla hjälp om något skulle inträffa. Ericssons R310 är lite robustare än vanliga mobiltelefoner och ska klara slask och snömojs.** Ericsson R310s, 3 400 kr

DANIEL BJÖRK

Bunkra med en robothund

Jag kan ofta fråga mig vad som fick ens förfäder att bosätta sig i det här landet, men sedan kommer jag på att om de stod ut fram till bronsåldern blev det ju faktiskt ganska varmt på de här breddgraderna. Men hur okej är det egentligen i Sverige under vintern? Och när man kommer ihåg att sommaren var väldigt pissig blir man helt enkelt – ursäkta uttrycket – mörkrädd.

Det jobbiga är egentligen efter jul, och då känner jag att det enda rätta är att låtsas att det har varit kärnvapenkrig och att man måste vistas i sin lägenhetsbunker till dess att radioaktiviteten har sjunkit till acceptabla nivåer. Men hur överlever man utan att gå ut? Tja, mat och liknande kan man ju alltid inhandla på nätet nu för tiden och få hemburet, detsamma gäller en hel drös med tjänster, från cd-skivor till heminredning.

Om man är singel infinner sig ett problem: Det är viktigt att ha någon att kommunicera med, och då kanske ett husdjur ligger nära till hands. Men även om man inte införskaffar en hund som måste rastas, slukar de rackarna mat och sanitetsprodukter och ärligt talat är det faktiskt lite djurplågeri att ha dem instängda i en lägenhet konstant.

Räddningen är här. Den har varit det något år redan, men nu har Sony lanserat Aibo, den andra generationens robothusdjur. Aibo kan, förutom att röra sig, lära sig en del kommandon och pratar på Aibospråk. Jag tror kanske inte att Aibo kan ersätta ett husdjur, men under de få månader av fimbulvinter vi pratar om tror jag inte man tröttnar på den.

Så ner i bunkern, men se till att beställa Aibo i tid.

Daniel Björk är journalist och hoppas på växthuseffekten.

GURU01s84_Hjalmarson 2000-12-04 22.36 Sidan 84

ULRIKA HJALMARSON

Varför är alla så vanliga?

Vem trodde det egentligen, den där magiska natten när fluffiga snöflingor singlade ner på glitterfrisyrerna och champagnen flödade, när nedräkningen var avklarad och allt det där nya liksom var nu, vi är framtiden ba', vem kunde i det ögonblicket ana att det nya millenniets första flämtande år skulle handla om – pensionsfonder?

Det känns liksom inte alls exotiskt utan bara så ruskigt futtigt och vanligt. Den nya eran gick att klämma in i några tabeller liksom. En kryssexercis med målet att placera en liten del av den lilla del av vår inkomst som bara en del av oss kommer att få del av nån gång när ingen längre orkar prata om den där natten med snöflingorna.

Det har blivit ovanligt vanligt att klaga på att vanligt folk får gå omkring och bara vara så där vanligt-tråkiga i tv

URSÄKTA MIG, men inte var det DET som vi gick och drömde om där på gamla 1900-talet, liberalfond, totalfond, el- och gasfond, snål- och tvålfond och schkåål för år 2000! Efter allt det glammiga och spännande och nya som man hoppats skulle hända så hände just ingenting och så var vi glada för det en stund. Vilken tur att allt bara fortsatte som vanligt, sa vi och såg så där västvärldsmalliga ut, för tänk annars! Och så blev det en sport att allt skulle vara extra mycket som vanligt. Hela tiden. Under det nya året har det riktigt kryllat av vanliga människor som gör vanliga saker, särskilt i tv.

DET GILLAR FÖRSTÅS inte de speciella och kända som tycker att vanligt folk ska titta på dem i stället för på vanligt folk som hanterar sina hemorrojder. Det har blivit ovanligt vanligt att klaga på att vanligt folk får gå omkring och bara vara så där vanligt-tråkiga i tv. De vanliga förstår inte att de förnedrar sig. Trots att det är så vanligt. Det riktigt förnedrande vore att stänga in tio människor i ett hus och INTE filma dem, sa **Johan Ulvesson**, och sen orkade ingen säga nåt mer, för allt smart var redan sagt. Men vanliga människor är alltid bra och billiga och det finns gott om dem dessutom. Därför har de också figurerat speciellt ofta i reklamsammanhang under millenniets första år. Vanliga människor sätter ju inte bara kryss, de läser tidningarna också och gillar att vinna på lotteri och drömmer om att säga emot chefen och öl gillar de också, särskilt i grusgropar. 70-talet verkar ha varit särskilt vanligt.

Då hade vanligt folk flottigt hår, orange silkespolo och brun slipover. Vanligt värre. Till och med statsministern har mött Den Nya Tiden genom att visa sig vara vanlig. Han småskojar minsann precis som vilken vanlig människa som helst, och tränger sig på posten och betalar hyran en dag för sent fast han är statsminister och den som bestämmer här i landet. Han går säkert på toa det första han gör han också, precis som vi andra dödliga.

INTE ENS GAY-KULTUREN har klarat sig från vanligheten. Det finns inte en ungdomspolitiker med självaktning som inte slagit på stora trumman för att även denna grupp i samhället ska få ta del av vanlighetens familjeliv med storhandling, dagishämtning och radhusidyll. Vanligt folk gillar sånt, det är bara vovve de inte har längre, för allergier är ju också så vanligt numera. Alla nya coola idéer om sånt man kan använda hypermoderna manicker till, de är vanliga redan innan de ens finns.

För egentligen känns det väl inte så där ovanligt med e-post numera, även om den kommer i mobiltelefonen? Same, same, but different, som de sa i Thailand när jag var där. Men det vet ni väl redan, en tripp till Asien känns ju ungefär lika exotiskt som ett par vita bomullstrosor en tisdagsmorgon. Ny man, nytt jobb, ny frisyr, skämtar du? Inte räcker det för att trotsa den postmillenniska vanlighetssörjan.

ALLT DET SPÄNNANDE och glittriga och pirriga blev bara vardag redan på hemvägen den där snöiga natten. Alfons Åberg hade rätt, det som en gång var spännande paket förvandlades så snabbt till bara alldeles vanliga tråkiga leksaker. Men nu är det ju snart ett nytt år igen, och då kanske…? ■

Ulrika Hjalmarson är frilansjournalist och återkommande krönikör i Guru.
ulrika.hjalmarson@brevet.nu

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 85

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU01s86_apropå.ny 2000-12-07 13.18 Sidan 86

Affärsmännens våta dröm

När riktiga personer inte räcker till skapas ständigt leende figurer

Funderat på att fixa en cyberbabe? Ja, jag klandrar dig inte. I teorin ter de sig som varje internetaffärsmans våta dröm. Och då inte bara för att de ofta ser ut som en korsning av **Angelina Jolie** och **Pamela Anderson**, de vet hur man kavlar upp ärmarna och arbetar också. Vad sägs om följande CV:

- Arbetar glatt dygnet runt sju dagar i veckan.
- Är aldrig trött, ständigt leende och tillmötesgående.
- Blir smartare ju mer jag arbetar.
- Minns i detalj vartenda ord i samtalet med kunden, minns dessutom varje kunds namn och intressen.
- 3 000 kunder samtidigt? En räkmacka…
- Lön? Äsch, varför då.
- Har jag för små bröst? Press Enlarge!
- Jaså, du föredrar killar? Då byter jag till Arnoldkostymen.

Intresset för virtuella personligheter – du må kalla dem Lingubots, EVA:s (electronic virtual assistants) eller cyberbabes – växer snabbt. Den väntade potentialen fick också en prislapp när Ananova, en virtuell nyhetsuppläsare skapad av Press Associations nya mediedivision i Leeds i Storbritannien såldes till mobiloperatören Orange för 1,37 miljarder kronor. Ananova ska bli operatörens ansikte för mobila nyheter när den tredje generationens mobilsystem är på plats.

Men är verkligen de virtuella assistenterna universallösningen för företag som vill skapa en personlig och förtroendeingivande webbplats?

– Ja, den kan hjälpa till, säger **Micael Dahlén**, slutspurtande doktorand i internetmarknadsföring på Handelshögskolan i Stockholm.

– I USA finns flera lyckade fall, till exempel Tony Tiger på Kelloggs Frostiespaket. Han blir något folk kan uppleva att de har en relation till. Fungerar figurerna dessutom som vägledare och guide kan de också reducera osäkerheten för besökaren.

MEN HUR ÄR DET DÅ med riktiga personer? Skulle det inte vara mer effektivt att faktiskt visa Tony Tv-expert, Håkan Hi-fi och Magnus Mobil med riktiga porträttbilder, e-postadress och telefonnummer? Är det inte först då man kan bygga en riktig relation och återkomma till butiken just för att Mange var en klippa på att förklara varför jag gott kunde skippa en telefon med WAP och sedan, två månader senare, kunde tipsa om hur den glappande mikrofonen kunde fixas?

– Nja, säger Micael Dahlén. Visserligen minskar en riktig person osäkerheten mer, då finns det en person att ställa mot väggen om det skulle behövas. Men en virtuell person kan utnyttjas mer i varumärkesbyggnaden och den ger också bättre kontroll över vad som kommuniceras eftersom allt som sägs eller skrivs lagras.

Det är också ett av **Fredrik Eklunds** tyngsta argument när hans företag Humany.com säljer Doris, den virtuella assistent vars CV jag gick igenom i början av artikeln. Doris har köpts av bland annat Trygg Hansa, Telenordia och Pixelpark.

– Den stora vinsten är att företaget kan skapa en symbol som kan kommunicera, samla information om kunden och samtidigt avlasta kundtjänsten.

På Humany.coms sajt blir bristerna med virtuella assistenter snabbt uppenbara. Fascinationen över att Doris, här i form av en animerad Fredrik Eklund, kan svara på frågor som ”Vilken adress har Humany?” övergår snabbt i en frustration över att jag måste lära upp figuren. Det är som att prata med ett barn. Assistenten vill hela tiden ha en bekräftelse på att den gett rätt svar. Det känns – som så ofta med företags internetlösningar – som om arbetet lyfts över på mig som kund. Knappast något som bygger upp lojalitet. När sedan virtuelle Fredrik förvandlas till ett gäng obegripliga rader kod med rubriken Error är förtroendet förbrukat.

– Vi har för få besökare på vår sajt, bara 200–300 per dygn, för att Doris ska lära sig snabbt, hade hon suttit på en större sajt skulle inlärningsprocessen gått mycket snabbare, förklarar Fredrik Eklund.

Just den här typen av problem och bristen på bandbredd gör att Boxer ännu inte låtit sin figur Robert tjänstgöra som assistent på nätet. Robert får hålla sig till tv-reklamen.

– Figurer som Ananova och Ms Boo blir ganska opersonliga seriefigurer eftersom de bara blinkar och ler lite grann. Visst kan vi tänka oss att låta Robert svara på FAQ:s på sajten i framtiden, men tekniken håller inte för det idag. I stället låter vi besökarna ringa upp Boxer via ett 020-nummer eller så ringer vi upp dem. Folk blir glada när det är en riktig människa som ringer upp, säger Roberts pappa **Håkan Nyberg**, copywriter på reklambyrån Olssons.

DE VIRTUELLA FIGURERNAS största problem är att människor har svårt att identifiera sig med dem. Sökandet efter likheter är det första steget i en kontakt som kan leda till ett förtroendefyllt förhållande.

– Ett vanligt misstag är att man ser på kommunikationen som ett distributionsproblem, men utan de känslomässiga ingredienserna blir det ingen kontakt och då faller både kommunikationen och budskapet. Där är en riktig människa överlägsen, säger **Björn Stolt**, professor vid Institutet för högre kommunikation och reklam, IHR.

Det betyder inte att den virtuella assistenten är död, den behöver bara mogna ett tag. För även om en mänsklig kundtjänst är överlägsen är den också oerhört mycket dyrare. Och en virtuell assistent är mycket bättre än ingen alls. Det är experterna ense om.

JAN ISAKSON

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 87

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU01s88_valfard 2000-12-06 11.59 Sidan 88

Inte en personalfest till!

Fredagsölen är bra för ditt nätverk. Men du måste ha ett liv också.

Julfester. Pubmingel. Lunchträffar. Fredagsöl. Överallt. Du vill inte, men företaget och kunderna bjuder och du förväntas komma.

Corporate Fun eller ha kul på jobbet. Idag är vi nästan socialt överambitiösa. Pressen finns där att visa sig socialt kompetent och ”ställa upp” på mingel, synas på de rätta barerna, gå på personalöl och personalfester.

Medvetenheten om att ”det är bra för mitt nätverk” tar ofta udden av den spontana glädjen de sociala tillställningarna borde vara laddade med, i stället känner man sig tvungen att gå. Resultatet är att man får mindre tid för sig själv och sina egna tankar.

– Usch, vi har personalfest på onsdag. Vi har fan jämt personalfest – jag är så jäkla trött på det – för det ses inte med blida ögon om man uteblir från sociala övningar.

Så lät det i ett mail från en vän som arbetar på en av Sveriges stora portaler.

Är det så idag att den sociala hysterin leder oss in i ett träsk av personalfester, fredagsöl, skidresor med jobbarkompisarna till Åre?

Ja, vår fullständigt ovetenskapliga undersökning (i nätverket, oh gosh) visar att folk har fått nog.

– Ändå har jag blivit bättre på att säga nej – aldrig mer än tre-fyra bokade kvällar i veckan. Innan var det helt hysteriskt – olika sociala aktiviteter varenda jävla kväll, vecka efter vecka. Jag var helt sönderstressad, fortsätter vännen.

MÅNGA SKULLE SÄKERT avfärda det som ett lyxproblem, men faktum är att många – framför allt högt uppsatta personer i ”hippa” branscher – far fysiskt illa av mingel- och representationshetsen.

– Kom ihåg att förr när man representerade jobbade folk oftast inte lika hårt som många gör idag. 60–80 timmars extremt psykiskt hårda arbetsveckor ska kombineras med vindrickande och snick-snackande. Det kan ta knäcken på vem som helst. Påtvingat socialt arbete kan vara värre än självvalt arbete, säger vd:n för en stor PR-byrå.

– Allt socialt liv som på något sätt berör jobbet och det yrkesmässiga nätverket räknas som jobb för mig. Därför blir det ännu svårare när arbetsgivarna försöker arrangera allt fler evenemang utanför jobbet, det blir helt enkelt mindre tid över att koppla av på. Jag känner kollegor som gärna avstår från en fredagsöl för att de, som de säger, ”har ett liv”, säger en kvinnlig it-konsult.

> ”Det ses inte med blida ögon om man uteblir från sociala övningar”

När man umgås med kunder, kollegor eller kontakter i jobbet ska man odla både sitt eget varumärke och ibland även arbetsgivarens. Helst ska man vara både spirituell, allmänt socialt begåvad och berätta senaste nytt från branschen. Allt för att ge intryck av att vara framgångsrik.

– På många fester och annat tycker jag att folk söker kontakter till nätverket. Det är trist, för det betyder att jag är mer intressant som yrkesmänniska än som person, fortsätter hon.

FÖR MÄNNISKOR MED karriärambitioner, som vill komma upp sig i företaget eller mingla sig till ett namn i branschen, kan nätverkandet och umgängeslivet ta abnorma proportioner.

– Jag har sett människor utveckla sociopatiska drag. De måste vara med på allt, plocka upp korridor- och pubsnack, hålla sig kompis med alla och synas. Det kan göras på ett kalkylerande sätt och kanske lyckas.

Problemen uppstår om de inte får utdelning på allt minglande, och helt plötsligt inser att de sumpat en massa ledig tid för ingenting. Då sitter de ordentligt fast i EQ-träsket, säger en man på en av Sveriges större i internetkonsultföretag.

Visst behöver vi mötas och mingla över våra jobb, yrkessituationer och branschen. Men var finns det andra? undrar en kvinnlig it-konsult i ett mail, och fortsätter:

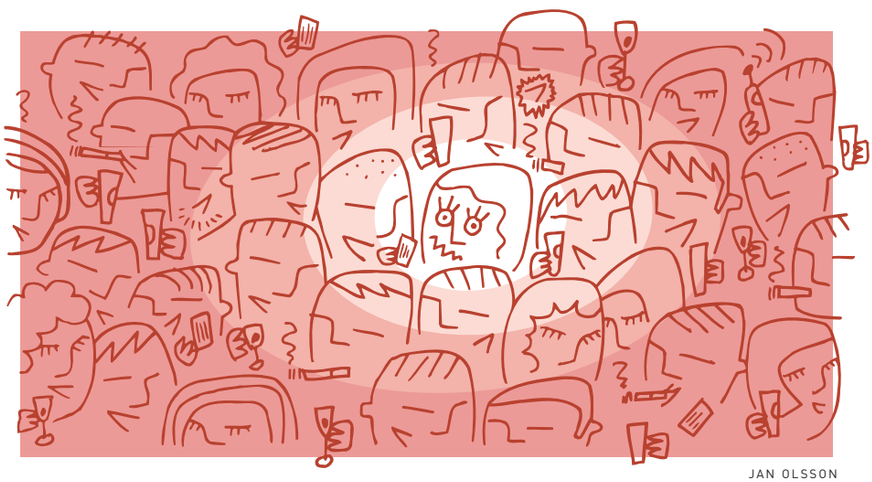
– Jag saknar humanistiska, kulturella och naturvetenskapliga resonemang när man träffas i ”den nya ekonomin”. Det är så väldigt mycket affärsplaner, nya tekniker, marknadsanalys och aktörsutvärdering. Vart försvann allmänbildningen? Mera referenser till ”Ett med naturen-film”, DN-kultur, Illustrerad vetenskap, Hjärnkontoret och Naturhistoriska museet! Internet skulle ju göra oss till renässansfurstar…

MEN MINGEL OCH FESTER har goda sidor också, det ger oftast en mer personlig relation till arbetskamraterna. Efter ett par öl är det enklare för oss svenskar att fråga varför chefen verkar så pressad, och han eller hon kan svara ärligt. Det ger ökad förståelse och minskad friktion. I slutändan är det viktigast att kunna säga nej.

– När det börjar gå ut över familj och övriga vänner har det gått snett.

Lever du hela ditt liv genom jobbet har du blivit livegen, säger en PR-konsult.

ERIKA AUGUSTINSSON
JAN ISAKSON

JAN OLSSON

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 89

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU01s90_bodin 2000-12-04 23.04 Sidan 90

Låt en blind apa välja dina fonder

När jag valde ut fonder för premiepensionsvalet för några veckor sedan funderade jag på varför något finansinstitut ännu inte satsat på en fond som administreras av apor.

Princetonprofessorn och nobelpristagaren Burton Gordon Malkiel lanserade 1973 en teori om att en apa med förbundna ögon skulle kunna välja ut aktier lika bra som professionella aktieanalytiker, och detta har man ännu inte lyckats motbevisa. Wall Street Journal arrangerar regelbundet aktieplaceringstävlingar där man låter ”apor” tävla mot analytiker och amatörer. Fortfarande händer det att apan vinner. Leif Pagrotsky visade samma sak med en av lemurerna på Skansen alldeles nyligen.

Sannolikheten är väl rätt liten att en yuppiechimpans handlar i egen sak

En av fördelarna är ju att förvaltningskostnaden skulle bli oerhört låg. Aporna lär inte heller bli någon pinsam belastning för bankerna. Sannolikheten är rätt liten för att någon chimpans handlar i egen sak och sätter sprätt på ett par hundra miljoner och drar på sig mediedrevet. Detta är inte det enda användningsområdet för apor och deras till synes godtyckliga beslutsmönster. Man skulle kunnna använda dem som konsulter i en rad sammanhang där man idag ändå bara får kritik för illa motiverade beslut.

Om man sätter in godtycket i ett längre perspektiv kan man gå vidare och låta aporna arbeta som kreatörer.

När Thomas Huxley 1860 debatterade om Darwins evolutionsteori myntade han den numera rätt välkända teorin att om man satte sex apor vid var sin skrivmaskin och lät dem skriva slumpmässigt under oändlig tid skulle de så småningom producera Shakespeares samlade verk.

På samma sätt skulle man kunna sätta apor framför datorer och låta dem producera – ja, i stort sett vad som helst.

Problemet är att det krävs alldeles för många apor, och var skulle man ha dem? Även om man konstruerade stora rymdstationer fulla med flockvis av apor skulle det bli ohållbart – utan att ens ha tagit med djurrättsorganisationernas åsikter i vår beräkning.

Huxley utgick givetvis från att man aldrig skulle sätta denna plan i verket, men med dagens datorkraft kan vi simulera apornas slumpmässighet snabbare än någonsin och därmed kommer vi närmare oändligheten. Uppgiften är naturligtvis inte längre att producera Shakespeares samlade verk.

Idag finns det projekt som går ut på att låta datorprogram simulera det naturliga urvalet för att konstruera egna algoritmer. Programmen (som utför apornas arbete), som körs på många parallella datorer, slumpar fram olika algoritmer och sedan testas dessa mot varandra för att avgöra vilken som är bäst. På så sätt sker ett naturligt urval och i stället för att slumpa helt huvudlöst kan man nöja sig med att ”mutera” algoritmerna, det vill säga bara förändra dem lite i taget från befintligt stadium. Därmed begränsar man antalet prövade algoritmer och sannolikheten ökar för att man skall nå en tillfredsställande lösning inom ändlig tid.

Nu kan ju ändlig tid vara rätt lång ändå. Tänk dig att du har en digitalkamera som har 32 nyanser av grått med en upplösning på 320 x 240 pixel.

Tillräckligt bra för att man skall känna igen någon. Det innebär att det finns 32^7 6 800 möjliga bilder, vilket är ett tal som är 115 596 siffror långt. Inget oändligt antal, men gigantiskt stort. Bland dessa bilder finns du och jag från alla vinklar. Och alla apor som har bott eller kommer att bo på den här planeten. Blandat med bilder på pingviner, säckpipor och helt oformliga bilder som bara ser ut som myrornas krig. Svindlande tanke. ■

Magnus Bodin arbetar på Framfab Labs i Lund, är lite av en allkonstnär och springer ibland maraton.
Digital hemvist: http://x42.com/

SCHYSSTA SAJTER

1.
g3.spraakdata.gu.se

I väntan på att Svenska Akademiens ordlista ska komma publikt på nätet är detta den mest matnyttiga svenska ordbok som finns för den som är biten på ord.

2.
www.scb.se

Underskattad myndighet. Sök på hur många män som heter Barbro i förnamn eller hur många som delar efternamn med dig. Hejdlöst roligt.

3.
www.foldoc.org

Bästa ordlistan över teknik- och internetuttryck! Gratis och väldigt med väldigt bra korsreferenser.

4.
www.wsj.com

Wall Street Journal. Arrangerar löpande aktietävlingar med ett pilkastarlag ("aporna").

5.
www.acme.com

En ypperlig samling helt fri programvara i C och Java med källkod. Allt från krypto till bildbehandling och månfaser. En guldsajt.

6.
www.lysator.liu.se/runeberg

Projekt Runeberg. Gammal klassisk nordisk litteratur digitaliserad. En utomordentligt bra källa för fri text.

7.
www.gutenberg.org

Projekt Gutenberg. Originalet i USA med engelskspråkig litteratur av all världens författare. Förhoppningsvis kommer böcker automatiskt att publiceras på sådana här databaser i framtiden när de blir gamla nog.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 91

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU01s92_londonguide 2000-12-05 14.31 Sidan 92

LONDON

6 flippade plejs i London

Är du i London på jobb och vill hinna med något mer än den vanliga restaurangen och en öl på puben? Har du kommit över på en långhelg och blir alldeles matt av utbudet bara du öppnar Time Out?

Guru har plockat sex udda ställen, nya och gamla, som bjuder på upplevelser utöver det vanliga. Prova dem.

TEXT **ULLA ENGBERG**

Hur gör djur? Ja, på Roof Gardens kan du kolla in hur de två flamingofåglarna Sebi och John har det.

Dansa i neon. Det gör du på heta nattklubben Dogstar i Brixton.

Nattklubb

1 Dogstar, pub och nattklubb, 389 Coldharbour Lane, Brixton, T-bana Brixton, öppet 12.00–02.30 (sön–tors) och 12.00–04.30 (fre–lör), ✆ +44-20-7733 7515, www.dogstarbar.co.uk

När du svänger om hörnet till Coldharbour Lane vet du att du inte längre är i City. Svarta män som står i gäng och säljer vad det nu är de säljer, bäst att undvika samtal. Gå vidare, men stanna gärna till på Prince Albert, en rak och omtyckt pub med en rak och omtyckt ägarinna, Pat, som inte tvekar att slänga ut den som drar in fel saker från gatan.

Kön tvärs över gatan, utanför Dogstar, börjar ta form vid elvatiden på helgerna, men kommer du före nio slipper du inträde (3–7 pund). Här kan du dansa hela natten, här bryr sig ingen om hur du är klädd. Linnen dominerar förstås, för det är varmt. Blir du svettig kan du låna parfym eller deo av Cynthia och John som installerat sig i dam- respektive herrtoan; de hyr ut sina skönhetsartiklar mot en mindre penning.

Rock'n'roll all night and party every day på Dogstar.

Kommer du mitt i veckan är det lugnare, men musiken har samma sug. DJ:ar kommer från hela Europa för att spela. Blonde Matt i baren definierar musiken som "eklektisk* underground" och säger att stället vänder sig till "den som vill komma bort från det pretentiösa London".

*Eklektisk = arbetssätt inom konst, filosofi etc. som innebär att man förenar idéer o. motiv från olika håll (Bonnier Svenska Ordbok)

Uppstoppad man

2 Jeremy Bentham – uppstoppad i University College London, Gower Street, T-bana Goodge Street eller Euston Square

Har du vägarna förbi ska du absolut titta in hos Jeremy Bentham. Han har låtit stoppa upp sig efter sin död 1832 och sitter nu självsäkert i sin gamla skrivstol och blickar mot studenterna i en av University College Londons entréer. En filosof och tänkare av en annan tid, som utvecklade tankar om "utilismen" och talade om "största möjliga lycka för största möjliga antal människor".

På äldre dagar funderade han mycket på om inte också döda kroppar kunde vara till någon nytta. Men hur många kloka tankar han än tänkte så har även hans huvud sina begränsningar. Efter att ha varit utställt i över hundra år hade det blivit så förmultnat att det fick ersättas med ett vaxhuvud. Om du kan, är det värt att lyssna på några av alla studentskrönor om vad som faktiskt hände med huvudet. "Några medicinare använde det för att spela fotboll med", berättar en tjej intill mig för sina gapande kompisar. "Det var på sjuttiotalet någon gång", säger hon bestämt.

Snoppdans

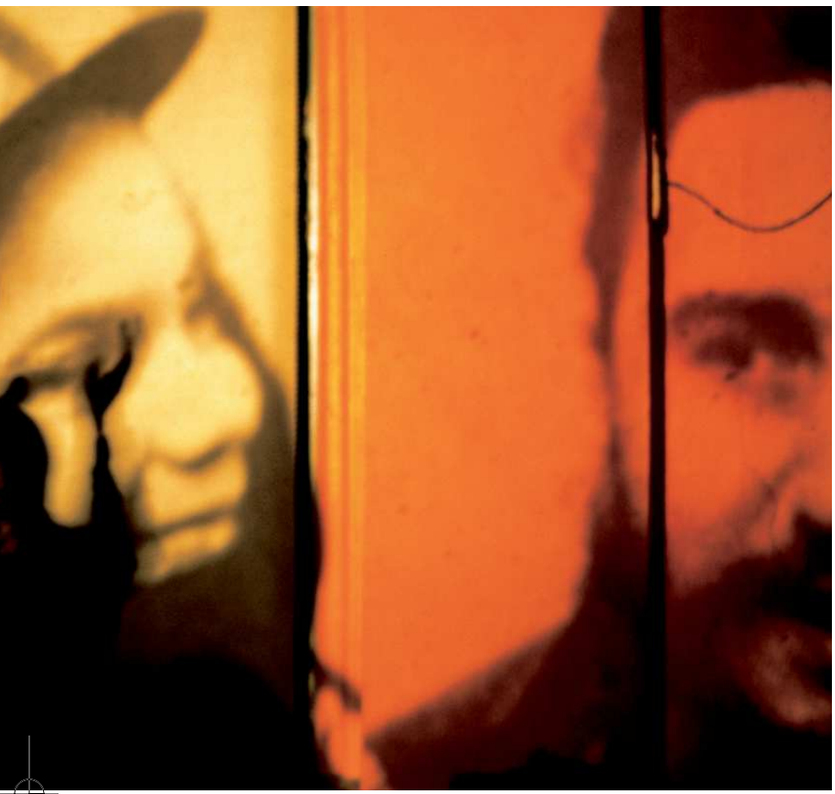
3 Brontosaurus av Sam Taylor-Wood, Tate Modern, Bankside, T-bana Southwark, öppet 12–18 (sön–tors) och 12–22 (fre–lör), ✆ +44-20-7887 8000, www.tate.org.uk/modern/

NAKEN MAN Gör det. Åk till ett av Europas mest omtalade museer för att bara titta på en sak. Det är så det ska göras. Jag lovar. Femte våningen, rakt fram om du tar rulltrappan, till vänster om du åker hiss. Tjejer och killar, män och kvinnor. Kom skratta dig glad, kom gläds åt och med denne helt nakne snoppdansande man. Mäktiga toner av Samuel Barbers "Adagio for Strings" strömmar ut och omsluter dig.

Det svänger, det slänger och det sträcks, och herregud vad män är vackra och herregud vad mänskor är vackra, nakna, enkla – innerst inne. Det är roligt. Inte sexigt in-your-face, inte tillrättalagt, inte utslätat – utan roligt. Och någonstans också allvarligt. Tag dig tid, stanna till lite, ge efter och vänta in nästa känsla. Jag lovar att du bär med dig bilden länge efteråt. Bilden av en man som dansar naken, innesluten i sig själv, glömsk av världen.

GURU01s92_londonguide 2000-12-05 14.32 Sidan 93

BAR MAT GALEJ BÖCKER

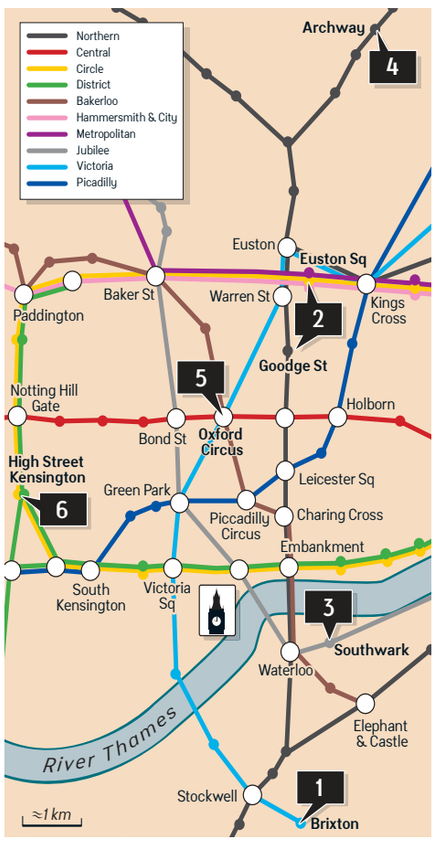

LINA IKSE PUGH

Highgate Cemetery passar som allra bäst för en utflykt en disig morgon eller en eftermiddag när vintersolens bleka ljus ligger på.

GUNVOR EKSTRÖM

Källa: www.goingunderground.co.uk

Gravstenar

4 ◗ Highgate Cemetery, Swain's Lane, T-bana Archway, öppet – i det fall inte begravningar pågår – 10–17 (april–sept) 10–16 (okt–mars), www.highgatecemetery.co.uk/

KARL MARX En disig morgon eller en eftermiddag i vintersolens bleka ljus är perfekt för ett besök på Highgate Cemetery. Sluttande, överväxta gravstenar och blida marmoränglar mellan fallna löv och stigar gör detta till en ovanlig promenad, med chans till lugn och ro i sinnet. Svenska Malin kan intyga att denna artonhundratalskyrkogård gagnar hälsan och välbefinnandet. Som en extra bonus finns även Karl Marx grav här, med en groteskt stor byst i riktig öststatsvulgostil som överentusiastiska kommunister lät sätta upp på femtiotalet.

Sushi

5 ◗ Yo!Below, 52 Poland Street, West Soho, T-bana Oxford Circus, öppet 12–24 resp. 12–23 (mån-ons) och 12–01 (tors-sön), ✆ +44-20-7287 0443, www.yosushi.co.uk

Snyggt upplagd japansk mat tuffar fram på ett löpande band av rostfritt stål. En garanterat ovanlig matupplevelse, där du sitter och ser läckerheterna rulla förbi. En robot till drickavagn passerar så småningom också. Ta vad du vill ha och betala i slutet, priset bestäms av antal tallrikar du tagit och vilken färg de har. För ett pund kan du dricka hur mycket japanskt te eller mineralvatten du vill.

Flamingor

6 ◗ The Roof Gardens, 99 Kensington High Street, T-bana High Street Kensington, öppet för allmänheten 9–17 om ingen bokat stället, samt torsdag och söndag kväll om du bokar bord i restaurangen, ✆ 020-7937 7994

BOKA BORD Högt över stressen på shoppinggatan Kensington High Street finns en trädgård öppen för allmänheten. Följ skylten vid Derry Street, tag sedan hissen till sjätte våningen. Vänta dig inte att någon tar notis om dig, du kan vandra runt som du vill, utan att betala. En spansk trädgård med palmer och fontän, en trädgård från Tudortiden och så en English Woodland Garden. Det är i den sistnämnda du hittar de enorma guldfiskarna i en damm och två tvärrosa flamingor vid namn Sebi och John. En tredje flamingo fanns här också för några år sedan, men djurrättsaktivister gjorde vad de tyckte var rätt och slungade flamingon över muren. Sex våningar nedåt av frihet, sedan slog flamingon i marken. Hans vingar hade klippts när han flyttade in på sjätte våningen. Men det visste inte djurrättsaktivisterna. ■

Ulla Engberg är frilans i London och skolkar från julfirandet.

GURU01s94/books 2000-12-04 23.06 Sidan 94

BÖCKER

Anekdoter med prutt-tv:s fader

Gratistidningen Stockholm News skulle knäppa **Jan Stenbeck** och guldkalven Metro på näsan. De bästa namnen rekryterades, det planerades och smiddes planer. En vecka innan jungfrutidningen gick i tryck fanns plötsligt redan en tidning, Everyday. Stenbeck hade ännu en gång bevisat att fräckhet räcker längst. Att planera, avväga, diskutera och förbereda har aldrig legat för honom. Han är en handlingens man. Som inte tänker bli tvåa.

Gratistidningskriget finns inte omnämnt i **Per Anderssons** reportagebok om Jan Stenbeck, det hade ännu inte hänt när boken skrevs, men det är ännu ett bevis på Stenbecks filosofi att den som är först ut på banan alltid har ett försprång.

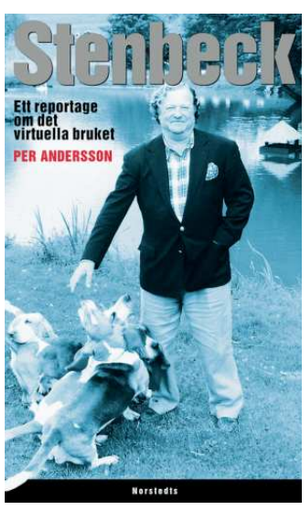
Inte konstigt att Jan Stenbeck blivit något av en idol för it-folkets entreprenörer. Hans näsa för framtiden är oomtvistlig, ändå har han aldrig intagit folkets hjärtan på samma sätt som många andra av Den Nya Tidens visionärer och entreprenörer.

HANS STÖDDIGA, VULGÄRA STIL och ärvda förmögenhet har bidragit till att han är mer omtalad för raden av utsparkade, kränkta direktörer och prutt-tv än för att han faktiskt var en av de första i världen som förutsåg en mobiltelefon i var mans hand.

Men en man som sätter en heder i att vara konstant motvalls kommer i landet Lagom aldrig att förknippas med epitetet ”folkkär”.

Fast någon underdog har han aldrig varit. Även om han alltid envist hävdat att han, trots sin uppväxt i en elvarummare på Östermalm, är en medelklasskille.

Den första miljonen, den som pappa sade var den svåraste att få ihop, den ärvde han. Resten är, som man säger, historia. En historia om det välordnade lilla landet där de andra satt och planerade och diskuterade och förberedde, medan han redan var igång.

Stenbeck, Per Andersson, Norstedts förlag.

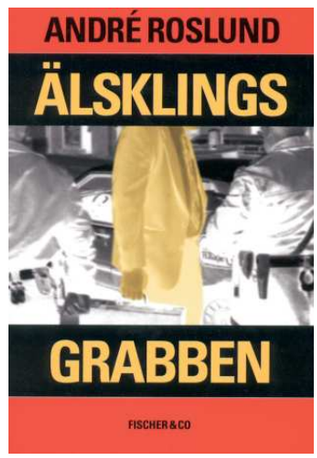
När de andra utredde reklam-tv, sände TV3 redan via London och på Televerket blev man totalt tagen på sängen av hans skapelse Comvik.

Han kuppade sig in och tvingade fram en avreglering. Men han försökte även intressera andra delar av näringlivsetablissemanget för sina idéer, men de nobbade.

Dessutom knäppte han **Wallenbergarna** på näsan rejält när han tog över TV4 dagarna innan beslutet om nationell reklam-tv fattades. Inte underligt att han fått ovänner. Internt går han under namnet ”Husse” eller ”Den fete” men få är så kaxiga i hans närvaro.

Många historier finns det om hans maktmetoder, ”management by fear” går ut på att han alltid ser till att ha överläget. Han deltar inte på lika villkor med sina medmänniskor, bara när han vet att han vinner. Den som vill leva på gamla meriter blir inte långlivad hos Stenbeck.

Men en ambitiös ung man kan börja som ölhämtare och sluta som direktör och många har gjort det också. Bara för att nästa dag få sparken.

Älsklingsgrabben, André Roslund, Fischer Förlag.

FÖRE DETTA MEDARBETARE beskriver i boken sin tid hos Jan Stenbeck som den som haft störst betydelse i deras yrkesliv.

Men det tog ett tag att komma över alltihop. Stundtals påminner han om en sektledare som utövar ett så starkt inflytande på sina medarbetare att det närmast liknar en skräckförälskelse.

Per Andersson tecknar ett fascinerande porträtt av en ovanlig person och bjuder på många anekdoter om Stenbecks förmåga att platta till folk som han anser vara uppblåsta.

Oavsett vad man anser om Jan Stenbecks stil, så nog har han bidragit till att förändra det lilla välordnade, oskyldiga folkrörelseland som vi en gång var.

Och **Jonas Birgerssons** fleecetröjor på bolagsstämmorna är bara en utveckling av Jan Stenbecks rutiga skjortor och röda dansbandskavajer.

Men sina ständiga följeslagare bassethundarna är han fortfarande ensam om. Jan Stenbecks far, advokaten **Hugo Stenbeck** (som grundande Kinnevik) var också på sin tid en kontroversiell person i etablissemanget. På så vis kan man säga att han gått i sin faders fotspår, fast lite längre.

DET GÄLLER OCKSÅ FÖR bedragaren och morddömde **André Roslund**, som använt en del av sitt tolvåriga fängelsestraff till att reflektera över sitt liv och leverne i självbiografin ”Älsklingsgrabben”.

Han avgudar sin pappa som förser honom med allehanda dyrbara leksaker under den trygga uppväxten i Luleå.

Pappa, företagaren och småfifflaren, är den ofelbare hjälten som aldrig ställer några krav på sin bortskämde son, som tidigt ger sig in på bedragarbanan.

André börjar som spoling med falska, karbonkopierade medlemskort till MUF som han säljer till sina skolkompisar, och fortsätter sedan med bluffakturor, skalbolag och allehanda bedrägerier. Målet är att bli kung i hotell Amarantens bar, där han dricker, spelar roulette, diggar dansbandslåtar och umgås med inhyrda kvinnor.

MEN DE SNABBA PENGARNA som han mestadels förtjänar genom att leasa lastmaskiner som han sedan helt sonika säljer, rinner snabbt mellan fingrarna på honom.

André blir vid 23 års ålder indragen i ett mord och döms till tolv års fängelse. Hans anser sig vara oskyldigt dömd, och visar prov på en rättskänsla som kan te sig ganska förvånande med tanke på hur många oskyldiga människor han själv bedragit utan spår av ånger.

Hans beskrivning av tristessen i fängelset är målande, men han går från början in för att överleva och blir något av en mönsterfånge; nykter, polare med prästen och en hyfsad student.

André Roslund är ingen reflekterande typ och ingen fullfjädrad författare, men han anstränger sig för att ge en rättvis bild av de omständigheter som fört honom till bunkern i Tidaholm.

Han var egentligen bara killen som inte nöjde sig med att bjuda den söta barpianisten på en ros, utan ville köpa hela hinken.

ULRIKA HJALMARSON

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 95

SIDAN SAKNAS

Sidan saknas i det tillgängliga underlaget.
Originalsidans innehåll är okänt; den kan även ha varit en annons.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 96

SIDAN SAKNAS

Sidan saknas i det tillgängliga underlaget.
Originalsidans innehåll är okänt; den kan även ha varit en annons.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2001-1
Plats i läsutgåvan: 97

SIDAN SAKNAS

Sidan saknas i det tillgängliga underlaget.
Originalsidans innehåll är okänt; den kan även ha varit en annons.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU01s98/Virva&nästanr 2000-12-05 14.33 Sidan 98

MAILA TILL **RED@GURU.NU** FAXA TILL **08-736 30 77** SKRIV TILL **GURU, 105 44 STOCKHOLM**

ALLA ÄR RÄDDA OM SINA JOBB

Jag tycker det är lite jobbigt att gå till jobbet just nu. Det verkar som om det går dåligt för vårt företag och alla andra som går i konkurs gör att stämningen är ganska låg. Dessutom blir det mer och mer konkurrens mellan oss som jobbar här eftersom alla är rädda för att förlora jobbet. Det känns allmänt olustigt. Hur ska jag göra?

ANDREAS F

Hej Andreas!

Oron är befogad om det faktiskt går dåligt för ditt företag. Sämre tider sätter alla på prov – kan ni bara ha kul tillsammans eller kan ni också kämpa tillsammans och hjälpas åt? Det är synd om energin i stället går åt att bevaka varandra.

Förändringar reagerar vi väldigt olika på. En del skärmar av och låtsas som ingenting. Andra tappar taget. Några ser möjligheter i förändringar.

Förmodligen finns det flera på din arbetsplats som känner samma olust som du? Att dela upplevelsen med varandra skulle vara ett första steg att börja odla en gemenskap som ni behöver för att vara konkurrenskraftiga tillsammans. Konkurrenskraft bygger på att det mänskliga kapitalet förvaltas, vårdas och utvecklas – även i dåliga tider. Det är ledningens utmaning!

Det kan vara vettigt att börja att se dig om efter ett nytt jobb om ledningen inte bryr sig om hur ni mår eller verkar sakna strategi i det förändrade läget. Men jag hoppas att ni kan starta en dialog om hur ni har det – tillsammans med er ledning ! Ansvaret är ömsesidigt.

DE FÖRSTÅR INTE VAD JAG VILL

Jag har drömjobbet. I den roll jag har på mitt företag har jag möjlighet att påverka och förverkliga en vision jag närt länge. Men ändå känns det tomt. Mina medarbetare förstår inte riktigt vad jag vill och kan göra, även om de accepterar det. Det känns som om vi saknar en gemensam plattform att diskutera och utgå ifrån. Hur löser man det här?

ERIK

Hej Erik!

Det låter som om du skulle behöva analysera din vision en gång till – tillsammans med dina medarbetare. De kan hjälpa dig att granska den utifrån ett genomförarperspektiv. Deras kompetens, motivation och erfarenheter tillför ett realistiskt perspektiv som balanserar dina visioner. Realism och vision står i polaritet med varandra. Det handlar om att hantera både och. Du verkar vara visionären, alltså behöver du dem som har fötterna på jorden. Markkontakt behövs för att visionerna skall lyfta.

Jag tror att ni måste gå till grunden och tala om vilka värderingar som din vision bygger på.

Kan alla förstå och identifiera sig med värderingarna? I en värderingsdiskussion har ingen rätt eller fel. Meningen är att försöka förstå varandras sätt att tänka. "Hur kommer det sig att du tänker så?" är en öppen fråga som leder till öppenhet och ökad förståelse för varandras synpunkter.

Skapa forum för samtal och du kommer att upptäcka att din vision kanske förändras litet på vägen – men i stället har du vunnit i förståelse, förankring och medarbetarnas lust att jobba vidare. För, om du tänker på det, vad är egentligen en vision värd om ingen förstår sig på den?!

Virva Herlitz är terapeut och konsult. Varje månad svarar hon på läsarnas frågor om problem på jobbet, om organisationer och allt som rör livet på arbetsmarknaden.

ÄR DU MED PÅ LISTAN?

GURU

NÄSTA NUMMER UTKOMMER DEN 25 JANUARI